

Početna stranica>Sudski postupci>Građanski predmeti>Izvođenje dokaza

Izvođenje dokaza

Ako pokrenete pravni postupak, obično je presudno važno iznijeti dokaze pred sudom da biste dokazali svoje tvrdnje.

Za detaljne informacije koje se odnose na određenu zemlju odaberite odgovarajuću zastavu.

Izvođenje dokaza u parničnim postupcima nije ograničeno granicama država članica. Ponekad može biti nužno izvesti dokaze u državi članici u kojoj nemate prebivalište. Primjerice, može biti nužno saslušati svjedoke ili stručnjake u drugim državama članicama ili sud možda mora posjetiti mjesto događaja u drugoj državi članici. S obzirom na prekogranično izvođenje dokaza unutar Europske unije, pravosudna suradnja među sudovima država članica kada je riječ o izvođenju dokaza u građanskim i trgovačkim stvarima regulirana je Uredbom (EZ) br. 1206/2001 od 28. svibnja 2001.

Druge poveznice

[Izvođenje dokaza – obavijesti država članica i alat za pretraživanje koji omogućuje pronalazak nadležnih sudova / tijela](#)

[Izvođenje dokaza putem videokonferencije](#)

[Praktični vodič za primjenu Uredbe o izvođenju dokaza](#) PDF (74 Kb) [en](#)

[Praktični vodič o izvođenju dokaza u građanskim i trgovačkim stvarima primjenom videokonferencija](#) PDF (724 Kb) [en](#)

Posljednji put ažurirano: 21/01/2019

Stranicu održava Europska komisija. Informacije na ovoj stranici ne odražavaju nužno službeno stajalište Europske komisije. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest koja se odnosi na propise za autorska prava za europske stranice.

S obzirom na povlačenje Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije, Komisija ažurira dio sadržaja na ovim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Belgija

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

U belgijskom pravnom sustavu postoji razlika između građanskog i trgovačkog prava. Trgovačko pravo posebno je pravo koje se primjenjuje na trgovce, a građansko je pravo opće pravo.

Pravila o dokazima u okviru građanskog prava utvrđena su u članku 1315. i dalje Građanskog zakonika (*Code civil / Burgerlijk Wetboek*). Riječ je o zatvorenom sustavu u kojem su vrste dokaza strogo uređene (za više pojedinosti vidjeti pitanje 5.a u nastavku).

Pravila o dokazima u okviru trgovačkog prava utvrđena su u članku 25. Trgovačkog zakonika (*Code de commerce / Wetboek van Koophandel*). Njihova su glavna obilježja otvorenost sustava i relativna sloboda u pogledu vrste dokaza u trgovačkim predmetima. U članku 25. Trgovačkog zakonika navedeno je sljedeće: „Osim vrsta dokaza koje su dopuštene u skladu s građanskim pravom, trgovačke obveze mogu se dokazati svjedočenjem u svim predmetima u kojima sud odluči da bi to trebalo dopustiti, osim u slučaju iznimki predviđenih za posebne slučajeve. Kupnja i prodaja mogu se dokazati prihvaćenim računom, ne dovodeći u pitanje ostale vrste dokaza koje su prihvatljive u skladu s trgovačkim pravom.”

Postupovni i tehnički aspekti dokazivanja u građanskim i trgovačkim predmetima uređeni su člankom 870. i dalje Pravosudnog zakonika (*Code judiciaire / Gerechtelijk Wetboek*). Člankom 876. Pravosudnog zakonika propisano je da sud mora odlučiti o sporu u skladu s pravilima o dokazima koja se primjenjuju na tu vrstu spora. Spor može biti građanski ili trgovački.

Dokaz o činjenici, tvrdnji ili navodu mora dostaviti stranka koja se na njega poziva. Stranka koja traži izvršenje obveze mora dokazati postojanje te obveze. Suprotno tome, stranka koja traži da je se oslobodi obveze mora dostaviti dokaz o plaćanju ili akt kojim se obveza ukida (članak 1315. Građanskog zakonika). U sudskom postupku svaka stranka mora dostaviti dokaze o činjenicama koje iznosi (članak 870. Pravosudnog zakonika: „*actori incumbit probatio*”). Tada protustranka, ako je to moguće i dopušteno, osporava dokaznu vrijednost tih činjenica.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Ako ne postoji prigovor na temelju javnog poretka ili nacionalne sigurnosti, dokazi se mogu izvesti za sve materijalne činjenice. Međutim, postoje tri ograničenja prava na izvođenje dokaza tijekom postupka. Prvo, činjenica koja se dokazuje mora biti relevantna za predmet. Drugo, činjenica mora biti uvjerljiva, odnosno sud je mora smatrati prihvatljivom za donošenje odluke. Treće, dokaz o činjenici mora biti pravno dopušten: privatnost, poslovna tajna i privatnost prepiske ne smiju se kršiti.

Protustranka u načelu može pobiti pretpostavke. Nije moguće osporavati samo neoborive (*juris et de jure*) pretpostavke; točnije, nezakonito je izvoditi dokaze za njihovo pobijanje. Oborive (*juris tantum*) pretpostavke mogu se osporavati suprotnim dokazima. Vrste dokaza prihvatljive u takvom slučaju uređene su građanskim pravom, ali ne i trgovačkim pravom.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Sud mora biti uvjeren u dokaz koji su dostavile stranke na temelju njegove vrijednosti i vjerodostojnosti. Ako sud zaključi da mu dostavljeni dokazi mogu pomoći u rješavanju spora i da pouzdano odražavaju istinu u pogledu predmeta spora, dodjeljuje im dokaznu vrijednost. Samo dokazni materijal kojem je sud dodijelio dokaznu vrijednost može se smatrati dokazom.

Dokazna vrijednost (*valeur probante / bewijswaarde*) donekle je subjektivna, dok je status dokaza koji se dodjeljuje određenoj vrsti dokaza (*force probante / bewijskracht*) strogo objektivna. Status dokaza proizlazi iz očekivane pouzdanosti određene vrste dokaza. Status dokaza određenoj se vrsti dokaza dodjeljuje u skladu sa zakonom, ali samo ako se ta vrsta dokaza smatra dovoljno pouzdanom jer se time ukida diskrecijsko pravo suda. To se odnosi na dokumentarne dokaze. Ako sadržaj zakonito pribavljenog dokumenta sud tumači na način koji nije u skladu sa stvarnim tekstom dokumenta, narušava se status dokaza dokumentarnih dokaza. Oštećena stranka na temelju te povrede može podnijeti kasacijsku žalbu Kasacijskom sudu (*Cour de cassation / Hof van Cassatie*).

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Stranka mora moći dokazati svoje navode. U nekim slučajevima sud može naložiti stranci da iznese dokaze, na primjer tako da joj naloži davanje izjave pod prisegom (članak 1366. Građanskog zakonika). U skladu sa strogim uvjetima, sud može naložiti stranci davanje izjave pod prisegom jer će o njoj ovisiti ishod predmeta ili samo kako bi odredio iznos naknade.

Sud može ispitati stranke i naložiti ispitivanje svjedoka, osim ako je to zabranjeno zakonom (članak 916. Pravosudnog zakonika). Isto tako može naložiti vještacima da utvrde činjenice ili daju tehničko mišljenje (članak 962. Pravosudnog zakonika).

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Jedna od stranaka mora podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza u okviru glavnog zahtjeva ili putem zasebnog zahtjeva u postupku. Sud uz navođenje obrazloženja može odobriti ili odbiti zahtjev.

Ako je dokument potrebno provjeriti (članak 883. Pravosudnog zakonika) ili postoji sumnja u istinitost dokumenta (članak 895. Pravosudnog zakonika), sud poziva stranke da se pojave pred njim s pravnim zastupnikom ili bez njega te da za potrebe usporedbe predoče sve dokumente i isprave ili dokument čija je istinitost sporna. Sud može odmah provesti postupak i odlučiti o tom pitanju ili naložiti da se predmetni dokument dostavi pisarnici suda, nakon čega može sam provesti mjere ispitivanja dokaza ili naložiti da te mjere provedu vještaci. Sud zatim odlučuje o provjeri dokumenata ili tvrdnji o lažnosti dokumenta. Ako stranka predloži izvođenje dokaza o činjenici svjedočenjem jednog ili više svjedoka, sud može odobriti izvođenje dokaza ako su ti dokazi dopušteni (članak 915. Pravosudnog zakonika). Ako to nije zakonom zabranjeno, sud može naložiti ispitivanje svjedoka. Sudski službenik svjedocima šalje poziv najkasnije osam dana prije datuma rasprave. Svjedoci moraju prisegnuti te ih sudac pojedinačno ispituje. Sudac svjedocima može postavljati pitanja po vlastitom nahođenju ili na zahtjev jedne od stranaka. Svjedočenje se zapisuje, čita, ispravlja i, prema potrebi, dopunjuje te se zatim zaključuje saslušanje svjedoka.

Kako bi riješio ili izbjegao spor, sud može naložiti vještaku da sastavi izvješće. Izvješće vještaka mora biti ograničeno na utvrđivanje činjenica i tehnička mišljenja (članak 962. Pravosudnog zakonika). Vještak izvješće sastavlja pod nadzorom suda. Stranke vještaku daju sve potrebne dokumente i ispunjuju sve njegove razumne zahtjeve. Izvješće je potrebno dostaviti do datuma navedenog u sudskom nalogu. Ako je mišljenje vještaka suprotno uvjerenju suda, sud ga nije obavezan poštovati.

Sud po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranaka može naložiti očevid (članak 1007. Pravosudnog zakonika). Taj očevid, za vrijeme kojeg stranke mogu i ne moraju biti nazočne, provodi sudac koji ga je naložio ili osoba koja je službeno imenovana u tu svrhu. Sastavlja se službeni zapisnik svih poduzetih radnji i utvrđenih činjenica te se dostavlja strankama.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud nije obavezan odobriti zahtjev stranke za izvođenje dokaza. Međutim, sud je obavezan izvesti dokaze ako to od njega zatraži drugo pravosudno tijelo (članak 873. Pravosudnog zakonika).

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U okviru općeg građanskog prava postoji pet vrsta dokaza: dokumentarni dokazi, iskazi svjedoka, pretpostavke, priznanja stranaka i izjave pod prisegom (članak 1366. Građanskog zakonika).

Dokumentarni dokazi (članak 1317. Građanskog zakonika) mogu biti u obliku javne isprave (*acte authentique / authentieke akte*) ili privatne isprave (*acte sous seing privé / onderhandse akte*). Javna isprava dokument je koji javni službenik ovlašten u tu svrhu (na primjer javni bilježnik ili voditelj registra) sastavlja u skladu s propisanim obrascem i pouzdan je dokaz, između stranaka i u odnosu na treće osobe, o sporazumu koji sadržava. Privatna isprava koju su potvrdile i potpisale sve dotične stranke u broju primjeraka koji odgovara broju stranaka vjerodostojan je dokaz između stranaka. Javna ili pisana isprava mora biti sastavljena u svim predmetima u kojima iznos ili vrijednost premašuje 375 EUR (članak 1341. Građanskog zakonika).

Iskazi svjedoka (članak 1341. Građanskog zakonika) koji su proturječni sadržaju službenih dokumenata ili im dodaju sadržaj nisu dopušteni. Međutim, ako u pisanom obliku postoje samo osnovni dokazi ili se dokumentarni dokazi ne mogu izvesti, dopuštaju se iskazi svjedoka.

Pretpostavke (članak 1349. Građanskog zakonika) su zaključci na temelju kojih se pravnim ili sudskim putem iz poznatih činjenica izvode zaključci o nepoznatim činjenicama. Pretpostavke ne mogu dodavati sadržaj dokumentima, ali mogu, kao iskazi svjedoka, činiti dokaze *prima facie* koje treba dopuniti pisanim dokazima i zamijeniti dokumente koji se ne mogu izvesti.

Priznanja stranaka (članak 1354. Građanskog zakonika) mogu biti sudska ili izvansudska. Sudsko priznanje (*aveu judiciaire / gerechtelijke bekentenis*) izjava je stranke ili njezina pravnog zastupnika dana pred sudom i čini vjerodostojan dokaz protiv osobe koja je daje. Međutim, izvansudsko priznanje (*aveu extrajudiciaire / buitengerechtelijke bekentenis*) ne podliježe formalnim zahtjevima.

Jedna stranka može od druge zatražiti davanje izjave pod prisegom (odlučujuća prisega (*serment décisoire / beslissende eed*)) (članak 1357. Građanskog zakonika) ili davanje takve izjave može naložiti sud. Kad je riječ o odlučujućoj prisezi, izjava je nepobitni dokaz samo u korist ili protiv osobe koja je daje.

Dokazi u trgovačkim stvarima (članak 25. Trgovačkog zakonika) nisu uređeni, ali postoji posebna vrsta dokaza koja se odnosi samo na trgovačke stvari, tj. prihvaćeni račun kad je riječ o ugovoru o prodaji. Trgovac može uvijek upotrijebiti prihvaćeni račun kao valjani dokaz, a ostali pisani dokumenti mogu služiti kao dokaz samo ako ih je dostavila protustranka.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

U skladu s Građanskim zakonikom, iskazi svjedoka smatraju se neovisnom vrstom dokaza. Postupovni i tehnički aspekti uređeni su Pravosudnim zakonikom. Izvješće vještaka samo je jedna vrsta dokaza i uređeno je Pravosudnim zakonikom. Stranke mogu od suda zatražiti da pozove svjedoke, ali ne mogu na vlastitu inicijativu odrediti vještake; to može učiniti samo sud.

Dokumentarni dokazi imaju status dokaza i sud mora poštovati njihov sadržaj; međutim, to se ne primjenjuje na izvješća i mišljenja vještaka. Ako su nalazi izvješća ili mišljenja vještaka suprotni uvjerenju suda, sud ih nije obavezan poštovati (članak 962. Pravosudnog zakonika).

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Postoji hijerarhija uređenih vrsta dokaza. Na najvišoj su razini priznanja i izjave pod prisegom. Pisane su izjave uvijek na višoj razini od iskaza svjedoka i pretpostavki. Javne isprave vjerodostojan su dokaz između stranaka i u odnosu na treće osobe, a privatna isprava vjerodostojan je dokaz između stranaka. Na iskaze svjedoka i pretpostavke moguće je pozvati se samo ako su dokumentarni dokazi nepotpuni ili nije moguće izvesti dokumentarne dokaze o sporazumu koji je potrebno dokazati.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obavezna primjena određenih načina dokazivanja?

Dopuštene vrste dokaza uređene su ili nisu uređene ovisno o tome je li predmet građanski ili trgovački. U okviru građanskog prava javna isprava mora biti sastavljena u svim predmetima u kojima iznos ili vrijednost premašuje 375 EUR (članak 1341. Građanskog zakonika). Samo takvi dokumenti mogu služiti kao dokaz; iskazi svjedoka i pretpostavke nisu dopušteni. Suprotno tome, u trgovačkim stvarima dopušteni su iskazi svjedoka i pretpostavke koji su proturječni sadržaju dokumenata i koji im dodaju sadržaj.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svjedoci se saslušavaju ako to zatraže stranke ili naloži sud (članci 915. i 916. Pravosudnog zakonika).

Pojavljivanje svjedoka uređeno je člankom 923. i dalje Pravosudnog zakonika.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Ako sud pozove svjedoka, a svjedok smatra da postoji opravdani razlog da ga se oslobodi svjedočenja, sud odlučuje o tom pitanju. Jedan bi opravdani razlog mogao biti, na primjer, činjenica da je svjedok obavezan čuvati poslovnu tajnu (članak 929. Pravosudnog zakonika).

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Osoba koja je pozvana kao svjedok mora se pojaviti pred sudom. Ako se ne pojavi, sud na zahtjev jedne od stranaka može pozvati svjedoka putem sudskog poziva koji dostavlja sudski izvršitelj (*huissier de justice / gerechtsdeurwaarder*) (članak 925. Pravosudni zakonik). Svjedoku koji je pozvan pred sud i ne pojavi se izriče se novčana kazna (članak 926. Pravosudnog zakonika).

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Iskaz svjedoka nije valjan ako ga daje osoba koja nema pravnu sposobnost svjedočiti (članak 961. stavak 1. Pravosudnog zakonika).

Maloljetnik koji je mlađi od 15 godina ne može dati iskaz pod prisegom. Izjave takve osobe mogu poslužiti samo u informativne svrhe (članak 931. prvi stavak Pravosudnog zakonika).

Maloljetnici imaju pravo biti saslušani u predmetima povezanim s izvršavanjem roditeljskog prava, mjestom stanovanja i pravom na kontakt. Ako sud odluči saslušati maloljetnika, maloljetnik može odbiti dati iskaz (članak 1004./1. Pravosudnog zakonika).

Djeca i drugi srodnici u silaznoj liniji ne mogu dati iskaz u predmetima u kojima njihovi roditelji ili srodnici u uzlaznoj liniji imaju suprotstavljene interese (članak 931. drugi stavak Pravosudnog zakonika).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Stranke ne mogu prekidati svjedoke tijekom njihova svjedočenja niti im izravno postavljati pitanja, nego se uvijek moraju obraćati sucu (članak 936. Pravosudnog zakonika). Sudac može, na vlastitu inicijativu ili ako to zatraži stranka, postaviti svjedoku bilo koje pitanje koje bi moglo razjasniti ili dopuniti njegovo svjedočenje (članak 938. Pravosudnog zakonika).

Dokaz po čuvenju je dopušten; nije zabranjen nijednom zakonskom odredbom ili načelom. Osim toga, u skladu s člankom 924. Pravosudnog zakonika sud ima pravo dopustiti svjedoku da iznese dokaze iz mjesta u kojem se nalazi ako može dokazati da se ne može osobno pojaviti pred sudom.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Nezakonito pribavljeni dokazi ne mogu se upotrijebiti u pravnom postupku. Stoga sud takve dokaze ne uzima u obzir pri donošenju odluke. Dokazi dobiveni na način koji čini povredu privatnosti, poslovne tajne ili privatnosti prepiske nezakoniti su i nedopušteni.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Dokumenti koje je izdala stranka ne mogu se upotrijebiti kao dokazi u korist te stranke. U skladu s trgovačkim pravom, računi trgovačkih transakcija koje je trgovac izdao, a kupac prihvatio, mogu se upotrijebiti kao valjani dokazi trgovca u svrhu dokazivanja relevantnih činjenica. Sud kao dokaz o transakcijama između trgovaca može prihvatiti pravilno vođene poslovne knjige.

Sudsko priznanje izjava je koju je pred sudom dala stranka ili njezin ovlaštena zastupnik te čini potpuni dokaz protiv osobe koja ga daje.

Posljednji put ažurirano: 29/10/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Bugarska

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Kako bi sud priznao tvrdnju koju je iznijela stranka u sporu, stranka koja na nju upućuje mora je dokazati s pomoću bilo kojeg dopuštenog dokaznog sredstva predviđenog zakonom. To znači da postoji skup postupovnih radnji različitih vrsta razvrstanih u kategorije, ovisno o fazi sudskog postupka.

Na temelju članka 153. Zakona o parničnom postupku sve sporne činjenice koje su relevantne za donošenje pravorijeka u sporu i njihove međusobne veze moraju se dokazati, a na temelju članka 154. Zakona o parničnom postupku svaka stranka mora utvrditi činjenice na kojima se temelje njezini zahtjevi i prigovori.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Na temelju važećeg nacionalnog prava činjenice za koje je utvrđena pravna pretpostavka izuzete su od tereta dokazivanja. Dokazi podneseni kako bi se dokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana dopušteni su u svim slučajevima, osim ako je to zabranjeno zakonom (članak 154. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

Osim toga, izuzeće od tereta dokazivanja primjenjuje se na činjenice s kojima su javnost i sud po službenoj dužnosti naizgled upoznati te o kojima sud mora izvijestiti stranke (članak 155. Zakona o parničnom postupku).

U vezi s tim, sud nakon pokretanja sudskog postupka mora sastaviti popis na kojem su navedene činjenice koje se trebaju dokazati, stranke koje ih moraju dokazati i stranke na kojima leži teret dokazivanja. Sud isto tako odlučuje o zahtjevima za izvođenje dokaza koje su podnijele stranke i prihvaća dokaze koji se smatraju primjerenim, dopuštenim i potrebnim dokazom (članak 146. Zakona o parničnom postupku).

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Činjenice na koje stranke upućuju za potporu svojim zahtjevima moraju se potkrijepiti relevantnim dokaznim sredstvima propisanim zakonom. Sud mora razmotriti svaki dokaz kako bi utvrdio njegovu težinu u predmetu (tj. razliku između službene i privatne isprave).

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Dokazi u parnici izvode se na temelju pisanog zahtjeva dotične stranke ili prijedloga izrečenog usmeno tijekom rasprave u skladu s pravilima za primjenu načela slobodnog raspolaganja zahtjevima.

Međutim, ako sud smatra da su određeni dokazi relevantni za neki spor, može na vlastitu inicijativu naložiti izvođenje tih dokaza.

Stranka u svojem zahtjevu za izvođenje dokaza navodi činjenice i dokazna sredstva koje će upotrijebiti kako bi potkrijepila te činjenice.

Stranka u svojem zahtjevu kojim traži dopuštenje da ispita svjedoka mora navesti pitanja koja će postaviti svjedoku, ime i prezime i adresu svjedoka te datum na koji stranka želi da se svjedok pozove.

Zahtjev za postavljanje pitanja protustranci mora sadržavati pitanja koja će se postaviti drugoj strani.

U zahtjevu za prihvatanje svjedočenja vještaka moraju se navesti područje stručnog znanja vještaka, predmet mišljenja vještaka i zadaća vještaka.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Nakon što odobri zahtjev za izvođenje dokaza, sud donosi rješenje u kojem određuje razdoblje za izvođenje dokaza. To razdoblje počinje od trenutka sudske rasprave tijekom koje je pokrenut zahtjev, uključujući za stranku koja se nije pojavila na sudu iako je propisno pozvana.

Na temelju članka 131. stavka 1. i članka 127. stavka 2. Zakona o parničnom postupku stranke moraju navesti dokaze i konkretne okolnosti koje ti dokazi potkrepljuju te predočiti sve pisane dokaze koji su im dostupni u trenutku podnošenja zahtjeva i u trenutku primitka očitovanja protustranke.

Na temelju članka 158. Zakona o parničnom postupku, ako je prikupljanje pojedinih dokaznih predmeta dvojbeno ili posebno problematično, sud može odrediti razdoblje za prikupljanje dokaza i nastaviti s odlučivanjem u predmetu bez predmetnih dokaza ako se oni ne prikupe u utvrđenom razdoblju. Dokazi se mogu izvoditi u kasnijim fazama postupka, pod uvjetom da se time neopravdano ne uspori postupak.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbiti zahtjeve za pribavljanje dokaza donošenjem posebnog rješenja ako činjenice koje neka stranka želi dokazati nemaju utjecaj na predmet i ako zahtjevi za pribavljanje dokaza nisu podneseni na vrijeme. Ako stranka zatraži da se radi utvrđivanja neke činjenice sasluša nekoliko svjedoka, sud može prihvatiti samo neke od predloženih svjedoka. Ako sporna činjenica nije utvrđena, pozivaju se drugi svjedoci (članak 159. Zakona o parničnom postupku).

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U Zakonu o parničnom postupku predviđena su sljedeća dokazna sredstva:

izjave svjedoka, koje su uređene odredbama članaka od 163. do 174.

objašnjenja stranaka:

kojima se potvrđuje određena činjenica

koja su dana kao odgovor na konkretna pitanja

Izjave koje su dale stranke uređene su odredbama članaka od 175. do 177. Zakona o parničnom postupku

pisani dokazi, koji su uređeni odredbama članaka od 178. do 194. Zakona o parničnom postupku:

službene isprave

privatne isprave.

Pisane dokaze mogu predočiti obje stranke, ali ih može zatražiti i sud. Pisani dokazi mogu se predočiti u tiskanom ili elektroničkom obliku. Ako se izlažu u tiskanom obliku, sud osim tiskanog primjerka može zahtijevati da se dokument izloži i u elektroničkom obliku. Ako stranka predoči presliku nekog dokumenta, može joj se naložiti da predoči i izvornik tog dokumenta (članak 183. Zakona o parničnom postupku).

Dokumenti se obično podnose na bugarskom jeziku. Ako se dokumenti podnose na stranom jeziku, mora im se priložiti ispravan prijevod na bugarski jezik, koji je stranka ovjerila.

Na temelju članka 187. Zakona o parničnom postupku, ako sud bez poteškoća može prikupiti tiskane materijale, dovoljno je navesti mjesto na kojem su materijali objavljeni.

Sud može naložiti da stranke ili treće strane koje nisu uključene u predmet dostave pojedine pisane dokaze. Na temelju članaka 190. i 192. Zakona o parničnom postupku svaka stranka može zatražiti od suda da izda takav nalog, a sud temelji svoju odluku na svim dokazima kojima raspolaže. Kako bi se pribavili pisani dokazi od treće strane, sudu se mora podnijeti poseban pisani zahtjev. Primjerak zahtjeva dostavlja se predmetnoj trećoj strani.

Iako stranke imaju zakonsku obvezu iznošenja dokaza, one mogu to odbiti ako se dokument odnosi na njihov privatni život ili privatni život člana njihove obitelji ili ako bi zbog iznošenja dokaza bili izloženi sramoti ili kaznenom progonu. U tom slučaju sud može naložiti stranci da predoči dijelove dokumenta, ako su ispunjeni određeni uvjeti.

Na temelju nacionalnog prava stranke mogu osporiti vjerodostojnost pisanog dokumenta koji je podnijela protustranka, ali to moraju učiniti do trenutka primitka očitovanja na njihov podnesak. Ako se dokument predoči tijekom rasprave, prigovor se mora podnijeti prije završetka rasprave. Ako protustranka želi upotrijebiti osporavani dokument, sud nalaže ispitivanje njegove vjerodostojnosti. Teret dokazivanja leži na stranci koja osporava vjerodostojnost dokumenta. Ako osporavani dokument ne sadržava potpis stranke koja osporava njegovu vjerodostojnost, teret dokazivanja leži na stranci koja je predočila dokument. Sud, nakon što je proveo istragu radi utvrđivanja vjerodostojnosti osporavanog dokumenta, odlučuje je li izvoran ili krivotvoren. Sud može tu odluku uključiti u presudu o tom predmetu (članci od 193. do 194. Zakona o parničnom postupku).

Pravila o vještacima utvrđena su u člancima od 195. do 203. Zakona o parničnom postupku.

Vještaci se imenuju na zahtjev stranaka ili na vlastitu inicijativu suda. Vještaci podnose svoja izvješća barem tjedan dana prije zakazanog datuma rasprave na kojoj se izvješće mora prihvatiti.

Ako se zaključak vještaka ospori, sudac može imenovati još jednog vještaka ili više njih. Sud isto tako može zatražiti od vještaka da revidira svoje mišljenje ili da dostavi drugo mišljenje o predmetu.

Pravila o vizualnom pregledu i certificiranju utvrđena su u člancima od 204. do 206. Zakona o parničnom postupku.

Sud može, na zahtjev stranaka ili prema vlastitom nahođenju, naložiti da se pokretna ili nepokretna imovina pregleda vizualno ili da se osoba certificira uz sudjelovanje svjedoka ili vještaka koje je imenovao sud ili bez njihova sudjelovanja.

Vizualni pregledi i certificiranje metode su prikupljanja i provjeravanja dokaza. One su u nadležnosti cijelog suda i mogu se delegirati na člana suda ili na drugi sud.

Sud obavješćuje stranke o datumu i mjestu vizualnog pregleda. Sastavlja se izvješće o vizualnom pregledu, u kojem se navode nalazi pregleda, objašnjenja vještaka i izjave svjedoka ispitanih na mjestu pregleda.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Dokazi se od svjedoka prikupljaju njihovim ispitivanjem. Izjave svjedoka podnesene u pisanom obliku nisu dopuštene. Zaključci vještaka podnose se u pisanom obliku barem tjedan dana prije zakazanog datuma rasprave, a nakon toga se čitaju na sudu i prihvaćaju kao dokaz. Sud i stranke mogu postavljati pitanja vještacima.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

U nacionalnom postupovnom pravu nije predviđeno da neke vrste dokaza imaju veću težinu od drugih. Dokazi se razmatraju u njihovoj suštini i cijelosti na dan ocjene dokazanih činjenica s pomoću kojih se utvrđuje razlog djelovanja.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U određenim slučajevima izričito propisanim zakonom, kao što je potvrđivanje pravnih poslova za koje je potreban pisani akt, dopušteni su isključivo pisani dokazi. Izjave svjedoka nisu dopuštene u sljedećim slučajevima: pobijanje sadržaja službene isprave, utvrđivanje okolnosti za koje se moraju dostaviti dokazi u obliku pisanog akta, potvrđivanje ugovorâ čija vrijednost premašuje 5000 BGN, osim ako je ugovor sklopljen između bračnih drugova, predaka ili potomaka u izravnoj liniji, krvnih srodnika do četvrtog koljena ili srodnika po tazbini do uključno drugog koljena, namira novčanih obveza utvrđenih na temelju pisane odluke, potvrđivanje pisanih sporazuma kojih je stranka u sporu koja zahtijeva prihvaćanje svjedoka potpisnica ili izmjena ili raskid takvih sporazuma, pobijanje sadržaja privatnog dokumenta koji potječe od stranke.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Nitko ne može odbiti dati iskaz osim ako je izričito oslobođen toga na temelju zakona.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Osim odvjetnika stranaka ili izmiritelja u sporu, sljedeće osobe mogu odbiti dati iskaz: preci ili potomci stranaka u izravnoj liniji srodstva, njihova braća i sestre, srodnici po tazbini u prvom koljenu, braćni drugovi, bivši braćni drugovi ili nevjenčani partneri (članak 166. Zakona o parničnom postupku). Sud ocjenjuje iskaze svjedoka s obzirom na sve ostale informacije dostupne u predmetu, uzimajući u obzir osobni interes koji bi svjedok mogao imati u vezi s predmetom.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Na temelju članka 163. Zakona o parničnom postupku svjedoci se moraju pojaviti na sudu i dati svoj iskaz. Ako svjedok ima opravdane razloge zašto ne daje iskaz ili ne odgovara na određena pitanja, sudu mora iznijeti te razloge u pisanom obliku prije rasprave na kojoj je trebao dati iskaz te mora predočiti potrebne dokaze kojima će ih potvrditi (članak 167. Zakona o parničnom postupku). Ako svjedok ne odgovori na sudski poziv i ne pojavi se na sudu, može mu se izreći novčana kazna te sud može naložiti pravosudnoj policiji da ga dovede pred sud.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Dokazi se mogu pribaviti od svih stranaka osim od onih navedenih u točki 6.B, čak i ako su lišene pravne i poslovne sposobnosti ili imaju interes u pogledu ishoda spora. Sud ocjenjuje iskaz svjedoka uzimajući u obzir lišenost pravne i poslovne sposobnosti ili osobni interes.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Swjedoci se prihvaćaju na zahtjev stranaka ili na vlastitu inicijativu suda. Sudski poziv svjedoku dostavlja se na adresu koju je navela stranka koja ga poziva. Ako je adresa neispravna, sud određuje rok do kojeg ta stranka mora navesti novu adresu.

Svaki svjedok kojemu je propisno uručen sudski poziv i koji se pojavi na sudu ispituje se pojedinačno u prisutnosti stranaka. Swjedok može biti ispitan više puta. Sud ocjenjuje iskaz svjedoka uzimajući u obzir sve ostale dokaze prikupljene u predmetu. Na temelju članka 170. Zakona o parničnom postupku prije saslušanja svjedoka sud ga obavještuje o njegovoj odgovornosti za davanje lažnog iskaza i zapisuje njegove osobne podatke. Sud može saslušati svjedoka prije zakazanog datuma rasprave ili provesti ispitivanje izvan suda ako ima opravdan razlog za to. Stranke se pozivaju da prisustvuju ispitivanju. U Zakonu o parničnom postupku ne postoji odredba kojom bi se omogućilo ispitivanje svjedoka videokonferencijskim putem ili nekim drugim tehničkim sredstvom. Ako se dokazi moraju prikupiti u nekom drugom sudskom okrugu, sud može tu zadaću delegirati lokalnom okružnom sudu (*rayonen sad*) (članak 25. Zakona o parničnom postupku).

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Dokazi pribavljeni na nezakonit način ili koji se pokazuju neistinitima nakon što je uložen prigovor na njih u skladu s postupkom za osporavanje pisanih dokumenata zanemaruju se pri viječanju o presudi. Takvi se dokazi mogu isključiti iz predmeta. Isti se postupak primjenjuje na predočene dokaze koji se pokazuju nevažnima za spor.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Izjava koju je dala stranka može se prihvatiti kao dokaz ako je dana u skladu s postupkom utvrđenim u članku 176. Zakona o parničnom postupku, tj. ako je sud naložio stranci da se pojavi osobno i objasni činjenice relevantne za okolnosti predmeta.

Posljednji put ažurirano: 11/02/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevođe je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Češka

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Teret dokazivanja proizlazi iz „tereta tvrdnje“, koji se u načelu određuje u skladu sa zakonskom odredbom na temelju koje se neko pravo izvršava pred sudom. Konkretno, riječ je o skupu činjenica koje se moraju iznijeti u određenom predmetu. Zakonom o parničnom postupku propisano je da svaka stranka mora dokazati svoje tvrdnje navođenjem relevantnih dokaza – ta se obveza naziva „teret dokazivanja“. Opće je pravilo da sve osobe koje iznose tvrdnju koja je relevantna za pojedini predmet podliježu teretu dokazivanja.

Sve stranke moraju ispuniti obvezu u pogledu tereta tvrdnje i tereta dokazivanja u okviru opsega svojih tvrdnji. Ako su činjenice koje navode stranke i predloženi dokazi nepotpuni, sud mora o tome obavijestiti stranku.

Ako sud smatra da činjenice koje je navela bilo koja od stranaka nisu dokazane u parničnom postupku, dužan je obavijestiti tu stranku da je potrebno predočiti dokaze kojima se podupiru sve tvrdnje i da stranka može izgubiti spor ako ne ispuni tu obvezu. Međutim, sud je dužan davati te obavijesti jedino tijekom rasprava, a ne u sudskim dokumentima koje šalje strankama (npr. u sudskom pozivu).

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Dokazi se ne moraju predočiti za općepoznate činjenice (tj. činjenice s kojima je upoznata velika skupina ljudi na određenom mjestu i u određeno vrijeme) ili s kojima je sud upoznat na temelju svojih aktivnosti te zakonodavstva objavljenog ili priopćenog u Zbirci zakona Češke Republike. Sud se može upoznati sa stranim pravom na temelju vlastitog istraživanja, izjave Ministarstva pravosuđa na zahtjev suda ili mišljenja vještaka ili na temelju zahtjeva u skladu s međunarodnim ugovorima. Sve se te činjenice mogu osporiti iznošenjem dokaza.

Sud može za određene kategorije činjenica odrediti pretpostavku. Pretpostavke mogu biti oborive, za koje je dopušteno iznositi dokaze koji upućuju na suprotno i, iznimno, neoborive, za koje nije dopušteno iznositi dokaze koji upućuju na suprotno. Sud smatra oborivu pretpostavku dokazanom ako nijedna stranka ne predoči dokaze kojima pobija tu pretpostavku i time dokaže činjenice koje upućuju na suprotno u postupku. U slučaju nekih oborivih pretpostavki suprotno se može dokazati samo u zakonski propisanom roku.

Sud obvezuju odluke nadležnih tijela kojima se utvrđuje počinjenje kaznenog djela, prekršaja ili drugog upravnog prijestupa kažnjivog na temelju posebnih propisa i odluke o počinitelju takvog djela. Sud obvezuju i odluke o osobnom statusu. Međutim, sud ne obvezuje odluka kojom se utvrđuje počinjenje kaznenog djela ili odluka o počinitelju takvog djela ako je odluka donesena u okviru postupka na licu mjesta. Nijedna druga presuda u okviru kaznenog postupka ili odluka o upravnom prijestupu nije obvezujuća za sud.

Posebna su vrsta oborive pretpostavke činjenice kojima se tvrdi da je stranka izravno ili neizravno bila izložena diskriminaciji na temelju spola, rase, vjere ili drugih okolnosti. U tom slučaju teret dokazivanja leži na protustranci, koja mora dokazati da stranka nije bila izložena diskriminaciji.

Ispravama koje izdaju češki sudovi ili druga državna tijela u okviru svoje nadležnosti i ispravama koje su proglašene javnima na temelju zakonodavstva potvrđuje se da one imaju status propisa ili izjave tijela koje je izdalo ispravu (osim ako se dokaže suprotno) i potvrđuje se istinitost činjenica ovjerenih ili potvrđenih u njima. Ako se činjenice dokazuju javnim ispravama, teret dokazivanja leži na stranci koja želi osporiti vjerodostojnost takvih isprava. Nasuprot tomu, ako je riječ o privatnim ispravama, teret dokazivanja leži na stranci koja se poziva na njih. Ako stranka potkrepljuje svoje tvrdnje s pomoću privatne isprave, a protustranka osporava vjerodostojnost ili ispravnost tog dokumenta, teret dokazivanja prelazi natrag na stranku u sporu koja je predložila taj dokaz i koja stoga mora potkrijepiti svoje tvrdnje na neki drugi način.

Identične tvrdnje koje su iznijele obje stranke u pravilu se ne moraju dokazivati i sud ih smatra svojim nalazima.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

U sudskim postupcima primjenjuje se načelo slobodnog ocjenjivanja dokaza, tj. u pravu nisu predviđena precizna ograničenja kojima se određuje kada sud mora prihvatiti je li određena činjenica dokazana ili nije. Zakonom o parničnom postupku propisano je da „sud ocjenjuje dokaze prema vlastitom nahođenju, svaki dokaz ocjenjuje zasebno i sve dokaze ocjenjuje u njihovu zajedničkom kontekstu; sud uzima u obzir sve što se otkrije tijekom postupka, uključujući činjenice koje su iznijele stranke”.

Sud donosi presudu na temelju svojih nalaza. Nalazima se smatraju situacije u odnosu na koje ne postoje opravdane ili utemeljene sumnje.

Ako okolnosti tijekom ocjenjivanja dokaza upućuju na zaključak da se istinitost tvrdnji ne može potvrditi ili poreći, opće je načelo da će presuda biti nepovoljna za stranku koja je trebala dokazati istinitost svojih tvrdnji.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Opće je načelo u parničnom postupku da sud izvodi samo one dokaze koje su predložile stranke. Međutim, sud može odlučiti da se određeni dokazi neće izvesti, obično ako smatra da je predmetna činjenica dokazana. Sud može izvesti i dokaze koje nisu predložile stranke u slučajevima kad je potrebno utvrditi činjenice i ako to proizlazi iz sadržaja spisa. Ako stranke ne utvrde dokaze koji su potrebni za potkrepljivanje njihovih tvrdnji, sud svoje ispitivanje činjenica temelji na dokazima koji su izvedeni. Sud može identične tvrdnje koje su iznijele obje stranke smatrati svojim nalazima.

Nasuprot tomu, u izvanparničnim postupcima, odnosno u pitanjima o kojima se postupci mogu pokrenuti na vlastitu inicijativu suda, te u pojedinim drugim postupcima sud mora izvesti i dokaze koje nisu predložile stranke, a koji su potrebni za utvrđivanje činjenica.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud izvodi dokaze tijekom rasprava. Ako je to provedivo u praksi, može se zatražiti od drugog suda da izvede dokaze ili predsjedavajući sudac, uz ovlaštenje sudskog vijeća, može izvesti dokaze izvan rasprave (to ovisi i o vrsti dokaza itd.). Stranke imaju pravo biti prisutne tijekom izvođenja dokaza. Rezultati izvođenja dokaza uvijek se moraju priopćiti nakon rasprave. Stranke imaju pravo iznijeti svoje primjedbe na bilo koji izvedeni dokaz.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Koji će se dokazi izvesti ovisi o sudu. Odluka suda da pojedine predložene dokaze ne izvede mora se propisno obrazložiti. Sud općenito neće izvoditi dokaze koji, prema mišljenju suda, ne mogu pridonijeti razjašnjenju predmeta (tj. radi sprječavanja nepotrebnog izvođenja dokaza) niti će izvoditi dokaze koji bi prouzročili troškove koji su nerazmjerni s iznosom zahtjeva koji je predmet spora ili ako se iznos zahtjeva uopće ne može utvrditi. Kako bi sud jasno mogao ocijeniti koje će dokaze izvesti, stranke moraju predložiti konkretne dokaze, tj. moraju navesti ime i prezime te druge identifikacijske podatke svjedokâ i tvrdnje o kojima će predloženi svjedok dati svoj iskaz. Stranke isto tako moraju navesti dokumentirane dokaze ili odrediti opseg pitanja koje će biti predmet mišljenja vještaka.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Sva sredstva s pomoću kojih se mogu utvrditi činjenice nekog predmeta mogu se upotrijebiti kao dokaz. To konkretno uključuje sljedeće: ispitivanje svjedoka, mišljenja vještaka, izvješća i izjave službenih tijela te fizičkih i pravnih osoba, evidencije i druge isprave javnih bilježnika i službenika za izvršenje, ispitivanje i saslušanje stranaka.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svaka fizička osoba koja nije stranka u postupku obvezna je pojaviti se na sudu ako je pozvana i dati iskaz u svojstvu svjedoka. Svjedok daje iskaz o tome što je doživio i uočio. Mora govoriti istinu i ne smije ništa tajiti. Svjedoci mogu odbiti dati iskaz jedino u slučajevima kad bi njihovo svjedočenje dovelo do rizika od kaznenog progona za njih ili njima bliske osobe. Sud odlučuje jesu li razlozi za odbijanje davanja iskaza opravdani. Na početku ispitivanja moraju se utvrditi identitet svjedoka i okolnosti koje bi mogle utjecati na njegovu vjerodostojnost. Svjedoke isto tako treba obavijestiti o važnosti njihova svjedočenja, o njihovim pravima i obvezama te o kaznenim posljedicama davanja lažnog iskaza. Predsjedavajući sudac traži od svjedoka da opišu sve što znaju o predmetu ispitivanja. Sudac zatim postavlja pitanja koja su potrebna za dopunu i pojašnjenje njihova iskaza. Članovi sudskog vijeća te, uz dopuštenje predsjedavajućeg suca, stranke i vještaci, isto tako mogu postavljati pitanja.

Iznošenje dokaza svjedočenjem vještaka razlikuje se uglavnom tako što vještaci u većini slučajeva sastavljaju pisano mišljenje i zatim iznose usmene napomene uz to mišljenje. Prikupljanje dokaza na temelju mišljenja vještaka provodi se u slučajevima kad je potrebno ocijeniti okolnosti za koje je nužno stručno znanje. Mišljenje vještaka sastoji se od triju dijelova: nalaza, u kojem vještak opisuje okolnosti koje je ispitao, mišljenja, koje sadržava ocjenu vještaka (zaključke vještaka) i vještakove klauzule. Vještaci u pravilu razmatraju konkretna pitanja koja je odredio sud, osim ako mišljenje podliježe zakonski propisanim zahtjevima (posebno u području prava trgovačkih društava). Vještake imenuje sud, a odabiru se iz registra sudskih vještaka i tumača (koje vode regionalni sudovi). Vještaci imaju pravo na financijsku naknadu za pripremu ocjene ili mišljenja vještaka, ako je tako predviđeno predmetnim zakonodavstvom.

Predsjedavajući sudac može naložiti stranci ili drugoj osobi da se pojavi pred vještakom, da mu izloži potrebne stavke, da mu pruži potrebna objašnjenja, da se podvrgne liječničkom pregledu ili krvnoj pretrazi ili neku drugu radnju ako je to vještaku potrebno kako bi podnio svoje mišljenje.

Stranka u postupku isto tako može podnijeti mišljenje vještaka. Ako mišljenje vještaka koje je podnijela stranka u postupku sadržava sve zakonski propisane elemente i vještakovu klauzulu u kojoj je navedeno da je svjestan posljedica davanja namjerno lažnog mišljenja vještaka, taj će se dokaz uzeti u obzir kao da je to mišljenje vještaka koje je zatražio sud. Sud vještaku od kojeg je jedna od stranaka zatražila mišljenje dopušta uvid u spis ili mu na drugi način dopušta da se upozna s informacijama koje su mu potrebne za sastavljanje mišljenja.

Svjedoci daju iskaze o činjenicama koje su uočili izravno, dok vještaci izražavaju mišljenja samo u područjima u kojima ocjena činjenica ovisi o stručnom znanju. Zaključci koje je donio vještak ne podliježu ocjeni suda u smislu njihove točnosti. Sud ocjenjuje uvjerljivost mišljenja s obzirom na njegovu cjelovitost u odnosu na utvrđene zahtjeve, unutarnju dosljednost i usklađenost s drugim prikupljenim dokazima.

Dokumentirani dokazi prikupljaju se tako da predsjedavajući sudac tijekom rasprave naglas čita dokument ili dio dokumenta ili priopćuje njegov sadržaj.

Predsjedavajući sudac može zahtijevati od stranke koja raspolaže nekom ispravom koja je potrebna kao dokaz da predoči tu ispravu ili može pribaviti tu ispravu od drugog suda, tijela ili pravne osobe.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Ne daje se prednost primjeni nijedne metode, iako se neka dokazna sredstva mogu primijeniti samo nakon što izvođenje zakonski propisanih dokaza bude nemoguće (u pravilu kad je riječ o različitim aktima koji su obvezno u pisanom obliku, dokazi se mogu pribaviti drugim sredstvima, npr. ispitivanjem svjedoka, samo ako su, na primjer, ti akti uništeni). Pribavljanje dokaza ispitivanjem stranke o njezinim tvrdnjama može se naložiti u parničnim predmetima samo ako se predmetna činjenica ne može dokazati drugim sredstvima (osim pristankom na ispitivanje). Stoga drugi dokazi imaju prednost.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U određenim slučajevima u pravu može biti predviđeno koji se dokazi trebaju pribaviti, a to ovisi o konkretnom sporu (npr. u postupcima o dozvoli sklapanja braka oba se zaručnika trebaju ispitati).

Pojedine se činjenice mogu dokazati samo na određeni način, npr. nalog za plaćanje na temelju mjenice ili čeka može se izdati samo nakon predočenja izvorne mjenice, odluke o otkupu mjenice ili druge isprave; nalog za izvršenje može se provesti samo nakon predočenja izvršive odluke ili izvršnog naslova itd.).

Za utvrđivanje pojedinih obveza ili stvarnih prava (posebno u pogledu nekretnina) zakon nalaže pisani ugovor – metoda iznošenja dokaza zatim se izvodi na temelju tog zahtjeva.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Da, sve su osobe zakonski obvezne pojaviti se na sudu u svojstvu svjedoka ako su pozvane i dati iskaz. Ne može ih zastupati druga osoba. Svjedoci koji ispune obvezu davanja iskaza imaju pravo na „naknadu za svjedočenje” (povrat novčanih troškova i izgubljenog prihoda).

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Svjedoci mogu odbiti dati iskaz u slučajevima kad bi njihovo svjedočenje dovelo do rizika od kaznenog progona za njih ili njima bliske osobe. Sud odlučuje jesu li razlozi za odbijanje davanja iskaza opravdani. Sud odlučuje jesu li razlozi za odbijanje davanja iskaza opravdani. Sud mora poštovati i zakonsku obvezu svjedoka da čuvaju povjerljivost klasificiranih podataka zaštićenih posebnim zakonom i druge obveze u pogledu povjerljivosti predviđene zakonom ili koje priznaje država (npr. činjenice navedene u zdravstvenoj dokumentaciji bolesnika – „liječničke tajne”, bankarske tajne itd.). U tim se slučajevima osoba može ispitati jedino ako je nadležno tijelo ili osoba u čijem interesu ta obveza postoji ispitanika oslobodila te obveze.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Ispunjenje obveze svjedočenja može se provesti tako da Policija Češke Republike dovede osobu na sud ili, u krajnjim slučajevima, izricanjem novčane kazne.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Općenito ne postoje kategorije osoba koje nisu dužne dati iskaz, ali postoje vrste činjenica o kojima pojedine osobe ne mogu dati iskaz (vidjeti pitanje 2.9.).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Samo sudac (predsjedavajući sudac) ima pravo ispitivati svjedoka i on vodi ispitivanje. Ostali članovi sudskog vijeća i druge stranke ili vještaci mogu postavljati dodatna pitanja svjedoku samo uz dopuštenje predsjedavajućeg suca. Predsjedavajući sudac može odbiti pojedino pitanje ako je ono, na primjer, sugestivno pitanje, ako mu je namjera dovesti svjedoka u zamku ili ako nije prikladno ili praktično.

Upotreba modernih tehnologija (uključujući videokonferenciju) kojima se omogućuje ispitivanje na daljinu trenutačno je dopušteno na onim sudovima koji imaju potrebnu tehničku opremu.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Da. Ako stranka u svrhu dokazivanja svojih tvrdnji predloži dokaze koje je prikupila ili nabavila protivno opće obvezujućem zakonodavstvu i ako je prikupljanje ili nabava tih dokaza dovela do povrede prava druge fizičke ili pravne osobe, sud ne uzima u obzir te dokaze zbog njihove nedopuštenosti.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Sud može naložiti da se dokazi izvedu ispitivanjem stranaka ako se predmetna činjenica ne može dokazati na neki drugi način i ako se stranka koja će se ispitati složi s tim. To se pravilo ne primjenjuje u izvanparničnim postupcima, tj. u postupcima koji se mogu pokrenuti na vlastitu inicijativu suda (vidjeti pitanje 2.1.) i u brakorazvodnim postupcima ili postupcima za prestanak, poništenje ili nepostojanje partnerstva. Jedino se ispitivanje stranaka koje je sud naložio posebno kao postupovni dokaz u cilju dokazivanja iznesenih činjenica smatra dokaznim sredstvom.

Posljednji put ažurirano: 27/08/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Irska

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Teret dokazivanja određenog zahtjeva u načelu je na stranci koja iznosi predmetnu tvrdnju ili zahtjev. Na primjer, kad je riječ o tužbi zbog nemara, teret dokazivanja nemara leži na tužitelju, a teret dokazivanja podijeljene krivnje na tuženiku. U načelu teret dokazivanja činjenica nužnih za utvrđivanje predmeta tužbe leži na tužitelju, dok tuženik mora dokazima poduprijeti svoju obranu od tužbenog zahtjeva. Ako tuženik podnese protuzahjev, u tom slučaju on snosi teret dokazivanja tog zahtjeva. Međutim, na temelju određenih zakonskih zahtjeva ponekad je teret dokazivanja na tuženiku. Na primjer, kad je riječ o zahtjevima zbog nepoštenog otkaza, teret dokazivanja leži na tuženiku poslodavcu, odnosno poslodavac mora dokazati da su za otkaz postojali opravdani razlozi. [Vidjeti [Unfair Dismissals Act 1977 \(Zakon o nepoštenim otkazima iz 1977.\)](#) kako je izmijenjen].

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Nije potrebno dokazivati činjenice koje je prihvatio sud. Suci se mogu osloniti na svoje opće znanje ili prihvatiti činjenice koje su jasno utvrđene, dobro poznate ili općepoznate pa je dokazivanje takvih činjenica nepotrebno. U okviru prava utvrđene su određene pretpostavke koje se mogu osporiti dokazima. One uključuju pretpostavke u pogledu zakonitosti djece, valjanosti brakova, mentalne sposobnosti odraslih osoba i pretpostavku smrti ako predmetnu osobu nitko nije vidio ni čuo više od sedam godina usprkos tome što su izvršeni svi odgovarajući upiti. Pravilo *res ipsa loquitur* primjenjuje se ako se pretpostavka nemara iznese u okolnostima u kojima se dokaže da je uzrok nezgode u trenutku njezina nastanka bio pod kontrolom tuženika ili njegovih podređenih ili zastupnika te da se nezgoda u uobičajenom tijeku stvari ne bi dogodila da su osobe koje imaju kontrolu postupale s propisnom pažnjom. U slučaju pozivanja na načelo *res ipsa loquitur* teret dokazivanja prenosi se na tuženika i on tada mora dokazati da nije postupao s nemarom. Međutim, teret dokazivanja

uzročno-posljedične veze i dalje je na tužitelju. Treba napomenuti da u tužiteljevu zahtjevu nije potrebno pozivati se na načelo *res ipsa loquitur* ili ga navoditi kako bi se tužitelj mogao osloniti na njega tijekom rasprave o predmetu ako je na temelju činjenica dokazano da je to načelo jasno primjenjivo.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Kad je riječ o parničnom postupku, stranka će biti uspješna u pogledu nekog pitanja ako se sud u vezi s tim pitanjem uvjeri u ispunjenost kriterija najveće moguće vjerojatnosti činjenica. Stoga, ako stranka ne uspije uvjeriti sud da je njezina verzija događaja vjerojatnija od verzije koju je iznijela protustranka, izgubit će spor. Riječ je o fleksibilnom standardu te će sudovi u određenim predmetima, kao što su predmeti koji uključuju optužbu za prijevaru, zbog ozbiljnosti tvrdnji u načelu zahtijevati više dokaza.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Dokazi se u parničnom postupku pribavljaju otkrivanjem dokumenata, objavljivanjem i svjedočenjem svjedoka.

Otkrivanje: kad je riječ o postupcima na Visokom sudu, otkrivanje se obavlja na temelju pisanog prijedloga jedne stranke drugoj stranci u kojem se traži dobrovoljno otkrivanje. Sud nalaže otkrivanje dokumenata samo ako ih druga stranka nije dobrovoljno otkrila ili je to odbila učiniti ili je zanemarila zahtjev za otkrivanje. [Vidjeti [§7 Poslovnika viših sudova](#), nalag 31., pravilo 12. kako je izmijenjen]. Svi dokumenti čije se otkrivanje traži moraju biti relevantni i potrebni za predmetne činjenice u postupku. Moguće je zatražiti i otkrivanje dokumenata od osobe koja nije stranka u postupku.

Objavljivanje: svaka stranka u postupku koji se odnosi na tjelesnu ozljedu mora drugoj stranci, bez potrebe za podnošenjem prijedloga sudu, objaviti sva liječnička izvješća koja su pripremili vještaci koji će biti pozvani da kao svjedoci iznesu dokaze na suđenju. [Vidjeti [§7 Poslovnika viših sudova](#), nalag 39., pravilo 46. kako je izmijenjen]. Osim toga, obje stranke moraju razmijeniti popise imena i adresa svih svjedoka koje namjeravaju pozvati, a tužitelj mora dostaviti cjeloviti popis svih stavki posebne odštete ili izravnih gotovinskih izdataka povezanih sa štetom ili ozljedom koja je predmet zahtjeva.

Svjedoci: stranke ne trebaju dopuštenje suda za izvođenje dokaza svjedoka u prilog svojim zahtjevima, osim kad je riječ o postupku pred trgovačkim odjelom Visokog suda, u kojem slučaju stranka koja se želi osloniti na dokaz svjedoka mora dostaviti izjavu svjedoka koju je potpisao svjedok i u kojoj se navodi njegov iskaz te mora pozvati svjedoka da usmeno svjedoči na suđenju. Ako stranka ne dostavi izjavu svjedoka prije suđenja pred trgovačkim odjelom Visokog suda, ta stranka ne može pozvati svjedoka bez dopuštenja suda. Sud isto tako ima opsežne ovlasti kontrole dokaza koji se prihvaćaju te može izuzeti dokaze koji bi inače bili dopušteni ili ograničiti unakrsno ispitivanje svjedoka. U određenim okolnostima stranka može podnijeti i prijedlog za sudski nalag kojim se omogućuje da svjedok prije rasprave o predmetu iznese svoj iskaz pod zakletvom pred službenikom kojeg je imenovao sud. U načelu, uloga je suca saslušati sve dokaze koje stranke izvode i ne baviti se utvrđivanjem činjenica. Sudac u načelu nema pravo pozvati svjedoka bez suglasnosti stranaka, iako to može učiniti u slučajevima nepoštovanja suda ili u određenim postupcima koji se odnose na skrb o djeci. Sudac ima i ovlast ponovno pozvati svjedoka kojeg je prethodno pozvala stranka u postupku.

Vještaci: stranke u načelu ne trebaju dopuštenje suda za izvođenje dokaza vještaka u prilog svojim zahtjevima. Ako je potrebno izvesti dokaze vještaka, stranke bi trebale prije suđenja razmijeniti sva izvješća vještaka. Kad je riječ o postupcima pred trgovačkim odjelom Visokog suda, sudac može, prije početka suđenja, naložiti vještacima da se međusobno savjetuju u svrhu utvrđivanja pitanja o kojima namjeravaju svjedočiti, usuglase o iskazu koji namjeravaju dati u pogledu tih pitanja te razmotre svako pitanje koje im sudac može uputiti na razmatranje. Sud tim vještacima može naložiti da izrade zapisnik koji će zajednički podnijeti tajniku suda i dostaviti strankama i u kojem se navodi ishod njihovih sastanaka i savjetovanja. Bilo koji takav ishod savjetovanja vještaka nije obvezujući za stranke. [Vidjeti [§7 Poslovnika viših sudova](#), nalag 63.A, pravilo 6(1)(ix)].

Sud može na vlastitu inicijativu imenovati vještaka kao procjenitelja kako bi pomogao sudu u pogledu pitanja koje je predmet suđenja. Sud može procjenitelju naložiti da izradi izvješće, čiji se primjerci dostavljaju strankama, te da prisustvuje suđenju kako bi savjetovao sud ili mu pomogao.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Otkrivanje: sud izdaje nalag za otkrivanje dokumenata samo ako ih stranka od koje se traži da otkrije dokumente nije otkrila ili je to odbila učiniti ili je zanemarila postupiti u skladu sa zahtjevom za dobrovoljno otkrivanje dokumenata. Stoga, ako sud naloži otkrivanje dokumenata, stranka koja je to predložila u načelu će snositi troškove podnošenja zahtjeva. Ako se stranci u postupku naloži da otkrije određene dokumente koji su u njezinoj nadležnosti ili posjedu, mora preslike tih dokumenata staviti na raspolaganje drugoj strani. Smatra se da se postupilo u skladu s nalagom za otkrivanje dokumenata ako je dana izjava pod zakletvom o otkrivanju u kojoj se relevantni dokumenti navode kao prilozi toj izjavi. Ako se ne postupa u skladu s nalagom za otkrivanje dokumenata tužba može biti odbačena ili obrana uklonjena kako bi se osiguralo da stranke u postupku postupe u skladu s nalozima za otkrivanje dokumenata.

Svjedoci: stranke ne trebaju dopuštenje suda za izvođenje dokaza svjedoka u prilog svojim zahtjevima. Ako sud naloži da svjedok svoj iskaz treba dati prije rasprave o predmetu, taj svjedok svoj iskaz daje usmeno pred službenikom kojeg je imenovao sud. Ispitivanje se odvija kao da je riječ o suđenju te se svjedoka slobodno može unakrsno ispitivati i izraditi prijepis izvedenih dokaza.

Vještaci: stranke u načelu ne trebaju dopuštenje suda za izvođenje dokaza vještaka u prilog svojim zahtjevima. Vještaci mogu izraditi pisana izvješća u kojima navode svoje nalaze i daju svoje nepristrano stručno mišljenje. Ako su izrađena izvješća vještaka, trebalo bi ih razmijeniti prije suđenja. Vještak je prvenstveno odgovoran sudu, a ne strankama u postupku, iako ga plaća stranka koja ga angažira.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbiti prijedlog stranke koja želi pribaviti ili izvesti određeni dokaz ako smatra da je taj dokaz nerelevantan, nepotreban ili nedopušten. U skladu s „pravilom najboljeg dokaza” mora se izvesti najbolji i najizravniji dokaz činjenice ili se, ako najbolji dokaz nije dostupan, njegov izostanak mora obrazložiti. Na primjer, najbolji je dokaz sadržaja određenog dopisa predočenje samog dopisa, a ne usmeno svjedočenje o njegovu sadržaju. U načelu su dopušteni svi dokazi relevantni za bilo koje predmetno pitanje. Međutim, određeni dokazi, kao što je povlaštena komunikacija (na primjer dokaz o povjerljivoj komunikaciji između klijenta i odvjetnika), nisu dopušteni. Stoga sudac u svakom pojedinačnom predmetu odlučuje o dopuštenosti dokaza.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Činjenice se mogu dokazati na temelju dokaza, pretpostavki i zaključaka koji proizlaze iz dokaza ili tako što sud prihvati određene poznate činjenice. Vrste dokaza na koje se stranke mogu osloniti u parničnom postupku obuhvaćaju iskaze svjedoka, dokumente i stvarne dokaze. Dokumenti mogu uključivati papirne dokumente, računalne zapise, fotografije te video- i zvučne zapise.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svjedoci u načelu svoj iskaz daju usmeno na suđenju, gdje se od njih traži da potvrde istinitost i točnost svojih izjava.

Vještaci svoj iskaz daju u pisanim izvješćima, osim ako sud odredi drukčije. U izvješću vještaka moraju se navesti njegovi zaključci, činjenice i pretpostavke na kojima se oni temelje te bit vještakova opisa posla. Sud odlučuje je li potrebno da se vještak pojavi i na suđenju kako bi dao usmeni iskaz.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Sud ima široko diskrecijsko pravo u pogledu težine ili vjerodostojnosti koju bi trebalo pridati svakom dokazu. Na primjer, dokazi na temelju glasila, iako mogu biti dopušteni u parničnom postupku, često će imati manju težinu od izravnog svjedočenja, posebno ako je osoba koja je dala predmetnu izjavu mogla biti pozvana da svjedoči.

Određeni dokumenti i evidencije prihvaćaju se kao vjerodostojni. Na primjer, evidencije poduzeća i javnih tijela prihvaćaju se kao vjerodostojne ako ih je kao takve potvrdio službenik predmetnog poduzeća ili javnog tijela, a različite vrste službenih dokumenata (kao što su zakonodavni akti, podzakonski akti, nalozi, ugovori i sudska evidencija) mogu se dokazati na temelju tiskanih ili ovjerenih preslika bez ikakvog daljnjeg dokazivanja.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Određene transakcije moraju se obaviti u pisanom obliku te je stoga dokumentarni dokaz obavezan za dokazivanje takvih transakcija. Primjeri uključuju ugovore o kupoprodaji zemljišta.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Opće je pravilo da se svjedoka, ako ima poslovnu sposobnost, može prisiliti da se pojavi pred sudom i svjedoči. Stranka koja želi osigurati prisustvo svjedoka na suđenju priprema poziv svjedoku u kojem se od svjedoka traži da se pojavi pred sudom i svjedoči. Nakon što ga sud izda i propisno dostavi, poziv obavezuje svjedoka da se pojavi na raspravi. Osoba koja se ogлуši na poziv kriva je za nepoštovanje suda.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Opće pravilo da se svjedoke koji imaju poslovnu sposobnost može prisiliti da svjedoče ne primjenjuje se na strane državljane i članove njihova kućanstva, strane diplomatske predstavnike i konzularne službenike, predstavnike određenih međunarodnih organizacija te suce i porotnike kad je riječ o aktivnostima koje obavljaju u tom svojstvu. Bračne drugove i rođake stranaka može se prisiliti da svjedoče u parničnom postupku. Svjedok je obavezan odgovoriti na pitanje, osim ako bi u tom slučaju izgubio povlasticu neizlaganja kaznenom progonu. Drugim riječima, svjedok je obavezan odgovoriti na pitanje osim ako može utvrditi da postoje opravdani razlozi za bojazan da bi odgovorom sam sebe izložio kaznenom progonu.

Svjedoci koji bi inače bili obvezni predočiti dokaze ipak imaju pravo uskratiti uvid u određene dokumente te odbiti odgovoriti na određena pitanja na temelju povlastice. Glavne vrste povlastice obuhvaćaju povlasticu pravnik, komunikaciju u okviru pregovora o nagodbi u parničnom postupku te, kako je prethodno navedeno, povlasticu neizlaganja kaznenom postupku.

Dokazi se mogu uskratiti i na temelju imuniteta zbog razloga javnog interesa ako bi njihovo predočenje bilo u suprotnosti s javnim interesom. Dokazi koji mogu biti obuhvaćeni tim imunitetom uključuju dokaze koji se odnose na nacionalnu sigurnost, diplomatske odnose, funkcioniranje središnje države, dobrobit djece, istragu kaznenog djela i zaštitu informatora. Osim toga, novinari nisu obvezni otkriti svoje izvore osim ako je njihovo otkrivanje potrebno u interesu pravde ili nacionalne sigurnosti ili radi sprječavanja nereda ili kaznenog djela.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedok koji odbije svjedočiti nakon što mu je dostavljen poziv može biti stavljen u pritvor zbog nepoštovanja suda do trenutka kada ispravi svoj postupak, ili mu se može odrediti plaćanje novčane kazne. Nepoštovanje poziva svjedoku zapravo je nepoštovanje sudske naloga i stoga svako odbijanje svjedočenja može biti nepoštovanje suda.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Punoljetne osobe nisu sposobne svjedočiti u parničnom postupku ako nisu sposobne razumjeti zakletvu ili dati razuman iskaz. Dijete svjedok možda nije sposobno svjedočiti ako ne razumije dužnost govorenja istine ili nema dovoljno znanja o važnosti njegova svjedočenja, a o tom pitanju odlučuje predmetni sudac koji vodi suđenje.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Svjedoci najprije daju svoj glavni iskaz, a potom ih unakrsno ispituje odvjetnik druge stranke u postupku. Tijekom unakrsnog ispitivanja svjedoku se mogu postaviti pitanja kojima ih se navodi na davanje određenog odgovora. Ponekad svjedoka nakon unakrsnog ispitivanja ponovno ispituje strana koja ga je prvotno pozvala. Sudac isto tako može svjedoku postaviti pitanje, na primjer kako bi pojasnio određene stvari.

Donesene su odredbe kojima se svjedocima u određenim slučajevima omogućuje da svjedoče uživo putem televizijske veze. U postupcima koji se odnose na dobrobit djeteta ili osobe s mentalnim invaliditetom, sud može djetetov iskaz čuti uživo putem televizijske veze, a pitanja djetetu može postavljati posrednik. Svjedočenje uživo putem televizijske veze može se obaviti i ako dotični svjedok živi izvan područja nadležnosti Irske.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Nezakonito pribavljeni dokazi nisu nužno nedopušteni. Dopušteni su ako su relevantni, ali sudac koji vodi suđenje ima diskrecijsko pravo isključiti ih. Ako sudac koji vodi suđenje smatra da zbog razloga javnog poretka određeni dokaz treba isključiti, tada taj dokaz nije dopušten čak ni ako je relevantan za predmetne činjenice.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Izjave svjedoka koje su dale stranke u postupku dopuštene su kao dokaz u istoj mjeri u kojoj su dopuštene izjave koje su dale osobe koje nisu stranke u postupku.

Poveznice

<http://www.courts.ie/>

Posljednji put ažurirano: 13/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Grčka

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Kad je riječ o pitanjima dokazivanja, u grčkom pravu poštuje se načelo zahtjeva stranke (*archi tis diáthesis*). To znači da sud djeluje samo na zahtjev stranke i odlučuje na temelju činjeničnih tvrdnji koje su stranke iznijele i dokazale te koje se odnose na zahtjeve koje su podnijele. Postupovne radnje poduzimaju se na zahtjev stranke, osim ako je zakonom predviđeno drukčije. Svaka stranka dužna je dokazati samo one činjenice koje imaju utjecaj na presudu u nekom predmetu i koje su potrebne kako bi se potkrijepila neovisna tvrdnja ili protutvrdnja stranke. Zahtjev koji nije dokazan odbija se.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Ako je zakonom propisano da se postojanje činjenice mora dokazati, dopušteni su dokazi koji upućuju na suprotno, osim ako je na snazi pravilo koje to sprječava. Činjenice koje su toliko poznate da nema opravdane sumnje u njihovu istinitost ili s kojima je sud upoznat na temelju drugih sudskih postupaka uzimaju se u obzir automatski i ne moraju se dokazivati. Sud će automatski uzeti u obzir znanja koja proizlaze iz općeg iskustva bez zahtijevanja dokaza. Sud će isto tako na vlastitu inicijativu uzeti u obzir zakone, običaje i sudsku praksu drugih zemalja, iako može zatražiti dokaze ako s njima nije upoznat.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Sud dokaze ocjenjuje slobodno i prema vlastitom nahođenju odlučuje jesu li dane izjave istinite. Sud u svojoj odluci navodi razloge zbog kojih je donio svoje zaključke. Ako je u pravu utvrđeno da se o predmetu može odlučiti samo na temelju najveće moguće vjerojatnosti činjenica, npr. u slučaju zahtjeva za privremene mjere (*asfalistiká métra*), sud nije obavezan primijeniti pravila kojima se uređuju izvođenje dokaza, dopušteni oblici dokaza i snaga dokaza koji se mogu predočiti, ali može uzeti u obzir sve što smatra primjerenim kako bi donio mišljenje o činjenicama.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Osnovno je načelo da stranke predlažu i podnose dokaze. Međutim, sud može na vlastitu inicijativu naložiti podnošenje dokaza dopuštenih na temelju zakona, čak i ako ih stranka nije iznijela.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Nakon izvođenja dokaza sud odlučuje o meritumu predmeta, osim ako smatra da nema dovoljno dokaza i u tom slučaju može naložiti podnošenje novih, dodatnih dokaza.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Ako smatra da su postojeći dokazi dovoljni ili ako ih stranka nije podnijela u zakonski propisanom roku.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Na temelju Zakona o parničnom postupku (*Kódika Politikís Dikonómias*) dokazom se smatraju priznanja, inspekcije, izvješća vještaka, dokumentirani dokazi, saslušanje stranaka, izjave svjedoka, pretpostavke o činjenicama i izjave pod prisegom.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Vještaci (*pragmatognómones*) pomažu sudu iznošenjem svojeg mišljenja o pitanjima koja im sud postavi. Sud prema potrebi može naložiti vještacima da budu prisutni tijekom izvršenja svih ili pojedinih pravosudnih radnji. Na svakom sudu izrađuje se popis vještaka. U nalogima koji se izdaju na temelju prijedloga ministra pravosuđa utvrđeno je kako se popisi izrađuju i vode. Sud koji odlučuje o predmetu vještacima daje potrebne upute o tome kako trebaju izvršavati svoje zadaće, a posebno utvrđuje sljedeće: (a) smatra li potrebnim da vještaci budu prisutni tijekom bilo koje faze sudskog postupka i (b) iznosi li vještak svoje mišljenje na sudu ili ga sastavlja sâm. Osim ako sud koji odlučuje o predmetu odredi drukčije, iste ovlasti može izvršavati neki drugi sud koji djeluje na zahtjev ili na temelju upućivanja za poduzimanje određene pravosudne radnje u vezi s mišljenjem vještaka ili delegirani sudac (*entetalménos dikastís*). Ako se naloži pisano mišljenje, sud određuje rok u kojem vještak mora dostaviti svoje mišljenje. Sudac, ili u slučaju sudskog vijeća predsjednik suda, može produljiti rok na zahtjev vještaka i bez prethodnog pozivanja stranaka ako vještak smatra da vrijeme koje mu je dostupno nije dovoljno za pripremu mišljenja. Ako je pozvano više vještaka, oni poduzimaju sve radnje potrebne za pripremu mišljenja vještaka i zajednički sastavljaju svoje pisano mišljenje. Sastaju se na poziv jednoga od njih. U pisanoj mišljenju moraju navesti radnje koje su poduzeli i iznijeti stajališta svakoga od njih, zajedno s obrazloženjem, te moraju potpisati to mišljenje. Ako neki od vještaka nije prisutan u trenutku sastavljanja mišljenja ili ga odbije potpisati, to se navodi u mišljenju. Vještaci ili osoba koju su vještaci ovlastili u tu svrhu podnose pisano mišljenje tajništvu suda koji ih je imenovao i ta se činjenica bilježi. Ako je mišljenje podneseno tajništvu suda koji djeluje na zahtjev ili na temelju upućivanja suda delegiranog suca, izvješće se odmah prosljeđuje tajništvu suda koji odlučuje o predmetu. Sud uvijek slobodno procjenjuje mišljenje vještaka.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Usmeno ili pisano priznanje (*omología*) koje je stranka iznijela na sudu ili delegiranom sudcu smatra se potpunim dokazom protiv osobe koja ga je iznijela. Priznanja iznesena izvan suda ocjenjuju se slobodno, kao i ostali dokazi.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obavezna primjena određenih načina dokazivanja?

Ugovori i akti kolektivne prirode ne mogu se dokazivati iskazima svjedoka ako je vrijednost transakcije veća od 20 000 EUR, a iskazi svjedoka protiv sadržaja dokumentiranih dokaza nisu dopušteni čak i ako vrijednost transakcije nije veća od 2 milijuna GRD ili 20 000 EUR. Međutim, iskazi svjedoka ipak su dopušteni u sljedećim slučajevima: (a) ako postoje tragovi dokaza u obliku isprave koja ima dokaznu vrijednost iz koje se s velikom vjerojatnošću može zaključiti da je transakcija zaista zaključena („počeci pisanog dokaza”, *archí éngrafís apódeixis*), (b) ako postoji fizički ili etički razlog zbog kojeg se isprava ne može izdati, (c) ako se pokaže da je isprava bila sastavljena, ali je slučajno izgubljena, (d) ako je svjedočenje opravdano prirodom transakcije ili posebnim uvjetima pod kojima je sklopljena, a posebno ako se odnosi na trgovinsko poslovanje.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svaka osoba koja je pozvana da svjedoči mora se pojaviti na sudu i iznijeti činjenice s kojima je upoznata. Ako se osoba ne pojavi bez opravdanja, sud će joj naložiti da plati troškove prouzročene njezinim nepojavljivanjem, a može joj izreći i novčanu kaznu.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Sljedeće osobe imaju pravo odbiti svjedočiti: 1. vjerski službenici, odvjetnici, javni bilježnici, liječnici, ljekarnici, bolničari, primalje, njihovi pomoćnici i pravni savjetnici stranaka, kad je riječ o činjenicama koje su doznali u okviru obavljanja svojih profesionalnih dužnosti, 2. osobe koje su u krvnom srodstvu ili u srodstvu na temelju braka ili posvojenja do trećeg koljena, u izravnoj liniji ili pobočnoj liniji, osim ako su u istoj vrsti srodstva sa svim strankama, te bračni drugovi, bivši bračni drugovi i zaručnici. Osim toga, svjedok nije obavezan dati iskaz u sljedećim situacijama: 1. kad je riječ o činjenicama koje mogu dovesti do kaznenog progona zbog kaznenog djela koje je počinio svjedok ili osoba s kojom je svjedok u srodstvu u smislu članka 401. stavka 2. Zakona o parničnom postupku ili koje mogu utjecati na čast svjedoka ili te osobe, 2. kad je riječ o činjenicama koje se smatraju profesionalnom tajnom.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedoku koji se pojavi, ali odbije dati iskaz, čak i kad se to zahtijeva od njega, sud može naložiti da plati novčanu kaznu.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Sljedeće osobe ne mogu se ispitivati u svojstvu svjedoka:

svećenici, kad je riječ o svemu što su doznali u okviru ispovjedne tajne;

osobe koje u trenutku predmetnih događaja nisu imale mentalne sposobnosti za njihovo razumijevanje ili ne mogu priopćiti ono što su doživjele;

osobe koje su u trenutku predmetnih događaja bile u stanju mentalnog poremećaja koji je u stvarnosti ograničio njihovu sposobnost prosuđivanja i njihovu volju ili koji su u takvom stanju u trenutku svjedočenja;

odvjetnici, javni bilježnici, liječnici, ljekarnici, bolničari, primalje, njihovi pomoćnici i pravni savjetnici stranaka, kad je riječ o činjenicama koje su im priopćene u povjerenju ili s kojima su upoznati u okviru obavljanja svojih profesionalnih dužnosti i za koje su vezani obvezom čuvanja povjerljivosti, osim ako im osoba koja im se povjerila ili prema kojoj imaju obvezu čuvanja povjerljivosti dopusti svjedočenje;

državni službenici i djelatno vojno osoblje kad je riječ o činjenicama za koje su vezani obvezom čuvanja povjerljivosti, osim ako im nadležni ministar dopusti svjedočenje;

osobe koje mogu imati interes u pogledu ishoda suđenja.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Svjedok prije ispitivanja polaže prisegu (polaganjem vjerske prisege ili davanjem potvrde). Svjedoci se ispituju zasebno, no mogu se suočiti s drugim svjedocima ili sa strankama samo ako se to smatra nužnim. Svjedoci daju svoj iskaz usmenim putem. Svjedoci moraju navesti kako su saznali dokaze koje iznose, a u slučaju dokaza iz druge ruke moraju imenovati osobu koja im je dala te informacije. Sud može zabraniti da stranke ili njihovi pravni savjetnici svjedocima postavljaju besmislena ili nevažna pitanja i proglašava ispitivanje svjedoka završenim ako smatra da je svjedok rekao sve što zna o činjenicama koje se trebaju dokazati. Sud može na vlastitu inicijativu ili na zahtjev stranke odlučiti da se u nekom konkretnom slučaju održi videokonferencija. Sud odlučuje hoće li prihvatiti takav zahtjev ili ne nakon što odredi je li upotreba tehnologije potrebna za uspješno odvijanje sudskog postupka. Uzimajući u obzir okolnosti predmeta, sud može odobriti zahtjev za videokonferenciju, ali istodobno može zatražiti dodatna jamstva za propisno odvijanje postupka. Sudac, tajnik suda i druge osobe koje sudjeluju u videokonferenciji moraju se nalaziti u predmetnim prostorijama prije zakazanog vremena uspostavljanja veze. Sud će posebno za svaki pojedini slučaj odlučiti treba li na udaljenoj lokaciji biti prisutan sudac. Opremom rukuje sudac ili ovlašteni zaposlenik suda. U slučaju konzularnog tijela opremom rukuje osoba koju je ovlastio voditelj delegacije. Svjedočenje videokonferencijskim putem provodi se u skladu s odredbama Zakona o parničnom postupku kojima se uređuje predmetna pravosudna radnja. Sudac određuje broj osoba koje se mogu nalaziti u prostoriji. Sudac vodi saslušanje i daje potrebne smjernice osobama koje se nalaze na objema lokacijama. Svaki član suda ili sudionik u postupku ima pravo, uz dopuštenje suca koji vodi saslušanje, postavljati pitanja prisutnim strankama, svjedocima i vještacima. Kako bi se utvrdio identitet osobe u odvojenoj prostoriji, sucu pomaže tajnik suda ili osoba na odvojenoj lokaciji koju je ovlastio konzul. Sudac koji vodi saslušanje odlučuje o kraju videokonferencije. Smatra se da se saslušanje svjedoka, vještaka i stranaka koje je provedeno videokonferencijskim putem odvijalo pred sudom i ima istu dokaznu snagu kao i saslušanje u okviru javne rasprave.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Sud smije uzeti u obzir samo zakonite dokaze. Pojam „zakonitosti“ dokaza (*nómima endeiktiká méssa*) uključuje način na koji su dokazi pribavljeni. Dokazi pribavljeni na nezakonit način nezakoniti su i ne uzimaju se u obzir.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Da, ispitivanje stranaka prihvaća se kao dokaz.

Posljednji put ažurirano: 13/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Španjolska

1 Teret dokazivanja

Kako bi se određeno pravo priznalo na sudu, moraju se iznijeti dokazi činjenica koje se navode. To uključuje postupovne aktivnosti, čiji su koraci i vremenski okvir zakonski uređeni.

Stranke koje sudjeluju u postupku moraju dokazati činjenice koje navode i na kojima se temelje njihovi zahtjevi. Stoga tužitelj u svojem tužbenom zahtjevu mora navesti dokaze činjenica, dok tuženik mora moći dokazati činjenice koje sprječavaju, poništavaju ili umanjuju zakonsku djelotvornost činjenica iz tužbenog zahtjeva.

Stranka na kojoj leži teret dokazivanja snosi štetne posljedice koje proizlaze iz nedostatka dokaza. Stoga, ako u trenutku donošenja presude ili slične odluke stranka nije dokazala činjenice koje navodi, sud će odbiti njezin zahtjev. Kako bi se nedostatak dokaza pojedine činjenice pripisao bilo kojoj stranci, sud će uzeti u obzir lakoću kojom svaka stranka može dokazati tu činjenicu.

Za sve osobe koje se žele obratiti sudovima ključno je da unaprijed analiziraju svoje mogućnosti dokazivanja činjenica koje navode kako bi izbjegli gubitak vremena i novca (pravni troškovi) ako to ne mogu učiniti. Zbog toga je potrebno raspolagati određenim znanjem o pravilima kojima se uređuje dokazna faza postupka, čak i ako je ono vrlo opće i osnovno.

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Dokazna faza u španjolskom pravu uređena je poglavljima V. i VI. glave I. sveska II. (članci od 281. do 386.) Zakona o parničnom postupku (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) (Zakon 1/2000 od 7. siječnja 2000.). Odjeljak XI. uvoda (preambula) Zakona o parničnom postupku sadržava opće napomene o dokazima, koje mogu biti zanimljive svim osobama koje žele saznati kako je španjolski zakonodavac uređio dokaznu fazu postupka.

Za neke postupke, kao što su postupci u kojima sudjeluju maloljetnici ili članovi obitelji, vrijede posebna pravila o izvođenju dokaza kojima se izmjenjuju opća pravila. Dokazi se mogu izvoditi i na drugostupanjskom sudu (*Juzgado de Segunda Instancia*). To se uglavnom odnosi na dokaze koji se nisu mogli izvesti na prvostupanjskom sudu (*Juzgado de Primera Instancia*) zbog razloga koji se ne mogu pripisati podnositelju zahtjeva.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Na teorijskoj razini tradicionalno postoji razlika između dokazivanja činjenica i dokazivanja prava, iako u stvarnosti pravo nije nešto što se treba dokazivati jer sudac mora biti upoznat s njim. Iznimka je strano pravo, koje će se možda trebati dokazivati. Dokazivanje stranog prava uređeno je Zakonom o međunarodnoj pravnoj suradnji u građanskopravnim stvarima (*Ley de cooperación jurídica internacional en materia civil*), na temelju kojega sudac može zatražiti izvješća o nekoj stvari u stranom pravu, uglavnom preko središnjeg španjolskog državnog tijela. Ako strano pravo nije dokazano, može se primijeniti španjolsko pravo, iako će sudac iskoristiti tu ovlast samo u iznimnim okolnostima.

Činjenice koje su u potpunosti i općenito poznate ili činjenice o kojima su stranke suglasne ne moraju se dokazivati, osim u slučajevima kad je predmet postupka izvan kontrole stranaka, odnosno u postupcima koji se odnose na pravnu sposobnost osoba, roditeljstvo, brak i maloljetnike.

Na temelju pretpostavki utvrđenih u tom zakonu stranka koja ima korist od te pretpostavke izuzeta je od iznošenja dokaza za pretpostavljenu činjenicu. U slučaju takvih pretpostavki dokazi koji upućuju na suprotno dopušteni su osim ako je to izričito zabranjeno zakonom. Pretpostavke utvrđene u tom zakonu uključuju: suvlasništvo nad imovinom i novcem koje su oba bračna druga ili jedno od njih stekli nakon braka, osim ako se može dokazati da oni isključivo pripadaju jednom od bračnih drugova, pretpostavku da bračni drugovi žive zajedno i pretpostavku da je nestala osoba bila živa do trenutka proglašenja njezine smrti.

Ako stranka koja se brani ne odgovori na zahtjev i ne pojavi se na sudu, opće je pravilo da ta stranka nije oslobođena tereta dokazivanja činjenica koje bi išle u prilog njezinim tvrdnjama. Međutim, postoje iznimne situacije, u kojima nepodnošenje prigovora tuženika dovodi do toga da sudac presudi u korist zahtjeva tužitelja. To je slučaj, na primjer u postupcima o sporovima malih vrijednosti i u postupcima iseljenja zbog neplaćanja.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Činjenice koje stranke navode u svojim tužbama i odgovorima na tužbu moraju se dokazati, a sud mora ocijeniti te činjenice na temelju okolnosti predmeta, uzimajući u obzir sve izvedene dokaze i njihovu prirodu (na primjer, javna isprava nema istu vrijednost kao izjava jedne od stranaka). Ocjenjivanje dokaza i razlozi zbog kojih je sudac došao do određenih zaključaka moraju se navesti u presudi. Osim izravnih dokaza postoje i neizravni dokazi, što znači da, nakon što se neka činjenica prizna ili u potpunosti dokaže, sud može pretpostaviti da je neka druga činjenica isto tako istinita ako postoji jasna i izravna veza između tih dviju činjenica. Sud u svojoj odluci mora obrazložiti kako je od dokazane činjenice izveo pretpostavljenu činjenicu.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U skladu s načelom da sud smije odlučivati samo o predmetima koji su mu podneseni (*principio dispositivo*), kojim se uređuju građanski postupci, stranke moraju sudu predložiti dokaze koje namjeravaju predložiti tijekom postupka. Međutim, sud može na vlastitu inicijativu odlučiti da se određeni dokazi mogu izvesti jedino u slučajevima utvrđenima zakonom. Stoga, ako sudac tijekom pripremnog ročišta u redovnom građanskom postupku smatra da dokazi koje su predložile stranke nisu dovoljni za razjašnjenje osporenih činjenica, može obavijestiti stranke o činjenici na koju bi nedostatak dokaza mogla utjecati te isto tako navesti dokaze koje stranke mogu predložiti.

U postupcima koji se odnose na pravnu sposobnost osoba, roditeljstvo, brak i maloljetnike, sudac može, bez obzira na dokaze koje zatraže stranke ili državoodvjetnička služba, prikupiti sve dokaze koje smatra potrebnima kako bi donio odluku u postupku ovisno o vrsti predmetnog postupka.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

U usmenim postupcima (zahtjevi u vrijednosti od najviše 6000 EUR), nakon što se tijekom rasprave predlože i prihvate dokazi, sudac nastavlja s izvođenjem dokaza u stvarnom postupku.

U redovnim postupcima (zahtjevi u vrijednosti višoj od 6000 EUR), nakon što se tijekom pripremnog ročišta prihvate dokazi (tijekom kojega se dogovaraju i postupovna pitanja), određuje se datum do kojeg se odgađaju postupak i izvođenje dokaza. Stranke se pozivaju na davanje izjava, pozivaju se svjedoci koje same stranke nisu mogle dovesti na sud, pozivaju se vještaci ako stranke žele da se razjasne ili obrazlože izražena mišljenja i stupa se u kontakt s institucijama koje čuvaju dokumente koje stranke nisu mogle priložiti svojim tužbama i odgovorima na tužbu, pod uvjetom da su stranke navele arhive u kojima se ti dokumenti nalaze. Svi dokazi koji se ne trebaju izvesti tijekom postupka (kao što su posjeti određenim mjestima) izvode se prije postupka. U slučaju da su jedini dokazi koji su dopušteni tijekom pripremnog ročišta dokumenti i da oni nisu osporeni, ili ako je sastavljeno izvješće vještaka i nijedna stranka nije zatražila da vještak bude prisutan tijekom pripremnog ročišta, sud će donijeti presudu nakon pripremnog ročišta bez određivanja datuma postupka.

Opće je pravilo da dokaze izvodi isti sudac ili sud koji odlučuje o predmetu, čak i ako svjedok nema boravište u tom okrugu i mora putovati do sjedišta suda na dan na koji je pozvan (ali ima pravo od stranke koja ga je predložila zahtijevati odgovarajuću naknadu koju određuje sudski službenik i ne dovodeći u pitanje kasnije pravo te stranke da tu naknadu zatraži od protustranke ako dobije pravo na nadoknadu sudskih troškova). Samo u iznimnim slučajevima, kao što je znatna udaljenost, može se zatražiti pravosudna pomoć kako bi se izjava svjedoka dobila na sudu u mjestu njegova boravišta. U tom se slučaju tom drugom sudu (na nacionalnoj razini) upućuje pismo zamolbe ili se upotrebljava mehanizam utvrđen pravilima o međunarodnoj pravosudnoj suradnji, ovisno o tome gdje se ta izjava dobiva. U drugom navedenom slučaju stranke moraju u pisanom obliku podnijeti pitanja koja žele postaviti. Sve se češće upotrebljava videokonferencijsko saslušanje i u takvim slučajevima nije potrebno dostaviti pitanja unaprijed. Dovoljno je podnijeti zahtjev za videokonferenciju sudu u mjestu u kojem će se ona provesti.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Dokazi neospornih činjenica ili dokazi koji nisu relevantni za predmet postupka neće se prihvatiti, kao ni dokazi koji na temelju razumnih i određenih pravila i kriterija neće pridonijeti razjašnjenju osporenih činjenica. Sud ni u kojem slučaju neće prihvatiti dokaze koji su pribavljeni na nezakonit način, koji nisu u skladu s temeljnim pravima ili za koje je potrebna pomoć suda za prikupljanje dokumenata koji su dostupni strankama.

Dokazi se općenito moraju predložiti tijekom usmenog postupka ili pripremnog ročišta. Dokazi koji se predlože nakon propisanog roka neće se prihvatiti.

U postupcima koji se odnose na pravnu sposobnost, obitelj i maloljetnike, nove se činjenice mogu iznijeti nakon tužbe i odgovora na tužbu, a posebno na drugostupanjskom sudu ako se podnosi žalba na presudu ili ako se žalba osporava. U takvim se slučajevima mogu predložiti novi dokazi pod uvjetom da nije počeo teći rok za izricanje presude. U ostalim postupcima, ako je istekao rok za podnošenje argumenata i pojavi se značajna nova činjenica, stranke je mogu u pisanom obliku priopćiti sudu te ujedno zatražiti izvođenje dokaza ako druga stranka ne priznaje činjenicu kao istinitu.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Dokazna sredstva koja se mogu upotrijebiti u postupcima jesu sljedeća: ispitivanje stranaka, javne isprave, privatne isprave, mišljenja vještaka, pravosudno ispitivanje, ispitivanje svjedoka, sredstva za reprodukciju riječi, zvukova i slika te instrumenti koji omogućuju pohranu, dohvat i reprodukciju riječi, podataka, brojki i matematičkih operacija provedenih u računovodstvene svrhe ili druge svrhe koje su relevantne za postupak.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

ISKAZ SVJEDOKA: u tužbi ili odgovoru na tužbu nije potrebno imenovati svjedoke jer se u usmenim postupcima svaka stranka mora pojaviti na datum zakazan za raspravu zajedno s osobama koje će svjedočiti u postupku. Stranke moraju zatražiti od suda da pozove svjedoke koje same nisu mogle dovesti i sud im nalaže da se pojave na sudu u roku od tri dana od primitka sudskog poziva. U redovnim postupcima svjedoci se imenuju na pripremnom ročištu tijekom kojega se osim postupovnih pitanja određuju osporavane činjenice predmeta te predlažu i prihvaćaju dokazi koji se odnose na njih.

Svjedoci uvijek daju svoje iskaze usmeno i na dan postupka (isto vrijedi i za objašnjenja vještaka koja se smatraju potrebnima). Međutim, postoji jedna iznimka od tog pravila o saslušanju svjedoka: ako pravne osobe ili javni subjekti trebaju pružiti informacije o značajnim činjenicama u postupku, ali fizičke osobe nije potrebno saslušati pojedinačno. U tom slučaju, umjesto davanja usmene izjave, subjektu se dostavlja popis pitanja na koja stranke žele odgovor i koje sudac smatra primjerenima. Njegov se odgovor sastavlja u pisanom obliku.

ISKAZ STRUČNJAKA: mišljenja stručnjaka uvijek se podnose u pisanom obliku. Nakon što su stranke podnijele mišljenja stručnjaka i pročitale mišljenja suprotne strane, one moraju odlučiti je li potrebno da stručnjak bude prisutan tijekom postupka i da iznese potrebna objašnjenja ili obrazloženja.

Ako stranke žele iskoristiti mogućnost iskaza stručnjaka, mišljenje stručnjaka na kojem temelje svoj zahtjev mora se podnijeti zajedno s tužbom ili odgovorom na tužbu, osim ako je to nemoguće. U tom slučaju moraju navesti mogućnost koju namjeravaju iskoristiti. Osim toga, mišljenja moraju dostaviti čim budu dostupna, a u svakom slučaju pet dana prije početka pripremnog ročišta u redovnom postupku ili pet dana prije saslušanja u usmenom postupku. Neovisno o prethodno navedenom, u trenutku podnošenja tužbe ili odgovora na tužbu stranke mogu zatražiti da se imenuje sudski vještak. U tom se slučaju mišljenje izdaje naknadno (uglavnom u razdoblju između pripremnog ročišta i postupka, ali dovoljno rano kako bi ga stranke mogle proučiti prije saslušanja).

Osoba između svjedoka i stručnjaka je vještak, odnosno svjedok koji može pružiti informacije o tehničkim pitanjima koja se odnose na postupak. Vještaci su uglavnom autori izvješća podnesenih zajedno s tužbom ili odgovorom na tužbu koji se smatraju dokumentiranim dokazima, a ne iskazima stručnjaka.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Da. Javne isprave u potpunosti dokazuju činjenicu, radnju ili situaciju koju opisuju i datum kad su isprave sastavljene te identitet javnih bilježnika i osoba koje su sudjelovale u njihovu sastavljanju. Ako se vjerodostojnost javne isprave ospori, ona se provjerava i uspoređuje s izvornikom, bez obzira na to gdje se taj izvornik nalazi. Neovisno o prethodno navedenom, sljedeći dokumenti pružaju potpuni pravni dokaz bez potrebe provjere ili usporedbe, osim ako postoje dokazi koji upućuju na suprotno ili je potrebna usporedba rukopisa: stare javne isprave koje ne sadržavaju javnobilježnički zapisnik i bilo koja javna isprava čiji izvornik ne postoji ili ne postoji evidencija za potrebe provjere ili usporedbe.

Privatne isprave isto tako mogu pružiti potpuni dokaz ako ih ne ospori stranka za koju su štetni. Ako se privatna isprava ospori, stranka koja ju je sastavila može zatražiti usporedbu rukopisa ili neko drugo dokazno sredstvo kojim bi se potvrdila njezina vjerodostojnost. Ako nije moguće dokazati vjerodostojnost privatne isprave, ona će se ocijeniti u skladu s načelima razumnog kritičkog prosuđivanja, koja se primjenjuju i pri ocjenjivanju ostalih prikupljenih dokaza. Ako se nakon uloženog prigovora pokaže da je isprava vjerodostojna, stranci koja je uložila prigovor može se naložiti plaćanje ne samo troškova postupka, nego i novčane kazne.

Konačno, ako ostali dokazi ne upućuju na suprotno, sve činjenice koje je stranka prihvatila kao istinite u izjavama stranaka, ako je ta stranka osobno sudjelovala u njima i njihovo proglašenje istinitosti u potpunosti šteti toj stranci, smatrat će se istinitima u presudi.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U načelu ne postoji pravilo u kojem je navedeno koji se dokazi moraju upotrijebiti za dokazivanje pojedinih činjenica, ali logično je da će se, na primjer, u slučaju potraživanja određenog novčanog iznosa koje proizlazi iz poslovnog odnosa stranaka, postojanje duga ili podmirenje duga utvrditi na temelju dokumentiranih dokaza. Svjedočenje vještaka bit će nužno onda kad je potrebno znanstveno, umjetničko, tehničko ili praktično znanje kako bi se ocijenile činjenice ili okolnosti relevantne za predmet ili kako bi se povećala njihova pouzdanost.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svjedoci kojima je upućen sudski poziv moraju se pojaviti na ročištu ili saslušanju u zakazano vrijeme. Ako to ne učine, može im se izreći novčana kazna u iznosu od 180 EUR do 600 EUR, što se odnosi na razdoblje od pet dana tijekom kojih mogu biti ispitani. Ako se svjedok ne pojavi nakon drugog sudskog poziva, kazna više nije samo novčana: tada se smatra da svjedok ne poštuje sud, a to je nešto o čemu se svjedoci upozoravaju na samom početku postupka.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Opće načelo na temelju kojega svjedoci moraju dati iskaz ne primjenjuje se na svjedoke koji zbog svojeg statusa ili zanimanja imaju obvezu čuvanja tajnosti činjenica o kojima ih se ispituje. U tom slučaju moraju se pozvati na to načelo i navesti razloge, a sud će uzeti u obzir razloge za odbijanje davanja iskaza i odlučiti što će se dogoditi u pogledu njihova ispitivanja te ih može osloboditi obveze davanja odgovora. Ako se svjedoka oslobodi od davanja odgovora, to se mora zabilježiti.

Ako svjedok navede da se činjenice o kojima ga se ispituje odnose na pitanje koje je zakonski proglašeno ili klasificirano kao povjerljivo, sud će, u slučajevima za koje smatra da je to potrebno u interesu provođenja pravde, na vlastitu inicijativu od nadležnog tijela zatražiti dokument kojim se to potvrđuje. Nakon što je sud provjerio da je navod o povjerljivosti točan, naložit će da se taj dokument uvrsti u zapisnik, zajedno s pitanjima na koja se odnosi službena tajna.

Osim toga, prije nego što svjedoci daju svoje izjave sud ih mora ispitati o njihovim osobnim okolnostima (obiteljske veze ili prijateljski ili neprijateljski odnos sa strankama, osobni interes u vezi s predmetom itd.) te, ovisno o njihovom odgovoru, stranke mogu podnijeti primjedbe sudu u vezi s njihovom nepristranošću.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedoci se moraju pojaviti ako ih sud pozove i moraju položiti prisegu ili se obvezati da će govoriti istinu te ih se upozorava o propisanim kaznama za davanje lažnog iskaza u građanskim postupcima. Svjedoci su obvezni dati iskaz u obliku utvrđenom u članku 366. Zakona o parničnom postupku. Ako svjedok odbije dati iskaz, može se smatrati da ne poštuje sud, za što se može izreći novčana kazna ili, ovisno o ozbiljnosti tog odbijanja, može se smatrati i kaznenim djelom.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svatko može biti svjedok, osim osoba koje su trajno izgubile sposobnost razumnog prosuđivanja ili upotrebe osjetila (vid, sluh itd.), kad je riječ o činjenicama s kojima su se mogli upoznati jedino upotrebom tih osjetila.

Maloljetnici mlađi od četrnaest godina mogu svjedočiti jedino ako su, prema mišljenju suda, dosegli potrebnu razinu zrelosti za poznavanje i izricanje istine. Na temelju španjolskog prava tradicionalni pojam svjedoka odnosi se na fizičke osobe, ali to ne sprječava zakonske zastupnike pravnih osoba da se pojave u svojstvu svjedoka kako bi pružili informacije o činjenicama s kojima su upoznati na temelju njihova položaja. Kad je riječ o pravnim osobama i javnim subjektima, kako je već navedeno, izričito je predviđena mogućnost pružanja informacija sudu pisanim putem (članak 381. Zakona o parničnom postupku).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Pitanja koja je sud prihvatio izravno postavljaju odvjetnici stranaka, a ispitivanje započinje stranka koja je predložila svjedoka. Nakon što su dani odgovori na pitanja koja je postavio odvjetnik stranke koja je predložila svjedoka, odvjetnici svih drugih stranaka mogu svjedoku postaviti nova pitanja koja smatraju korisnima za pojašnjenje činjenica. Sudac isto tako može ispitati svjedoka kako bi dobio pojašnjenja i dodatne informacije.

Sud može na vlastitu inicijativu ili na zahtjev bilo koje stranke dopustiti da se svjedok koji je dao izjavu koja se znatno razlikuje od izjave nekog drugog svjedoka ili bilo koje prethodno ispitane stranke ispita zajedno s tim svjedokom ili tom strankom.

Svjedok se može ispitati videokonferencijskim putem, ako se to zatraži i ako se sud složi s tim. To će se dogoditi ako je izjava videokonferencijskim putem najprimjereniji i najproporcionalniji način za izvođenje dokaza s obzirom na predmetne okolnosti (u pravilu znatna udaljenost između boravišta svjedoka i sjedišta suda), pri čemu se moraju osigurati akuzatorni sustav i pravo stranaka na obranu.

3 Ocjena dokaza

To je radnja na temelju koje sudac utvrđuje ukupnu učinkovitost prikupljenih dokaza u skladu s načelima razumnog kritičkog prosuđivanja. Međutim, kako je prethodno spomenuto, postoje pojedine vrste dokaza čije je ocjenjivanje utvrđeno zakonom; na primjer, kad je riječ o javnim i privatnim ispravama te u nekim slučajevima o ispitivanju stranaka.

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Dokazi pribavljeni na nezakonit način ne mogu se prihvatiti. Osim toga, dokazi pribavljeni izravno ili neizravno kršenjem temeljnih prava ili sloboda nemaju pravni učinak. Sud će stoga pri odlučivanju o predmetu zanemariti takve dokaze.

Ako jedna od stranaka smatra da su tijekom pribavljanja ili otkrivanja prihvaćenih dokaza prekršena temeljna prava, mora to odmah prijaviti i o tome obavijestiti druge stranke, prema potrebi. Sudac će zatim odlučiti o zakonitosti tih dokaza.

Ako sâm sudac smatra da je tijekom pribavljanja dokaza prekršeno neko temeljno pravo, odbacit će te dokaze po službenoj dužnosti.

O tom će se pitanju, koje može pokrenuti i sud na vlastitu inicijativu, raspravljati tijekom postupka ili, u slučaju usmenog postupka, na početku rasprave prije početka izvođenja dokaza.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Ako jedna stranka pozove drugu stranku na davanje iskaza, ocjena njezine izjave ovisit će o sadržaju odgovora koji je dala. Stoga, ako ostali dokazi ne upućuju na suprotno, sve činjenice koje je stranka prihvatila kao istinite, ako je ta stranka osobno sudjelovala u njima i njihovo proglašenje istinitosti u potpunosti šteti toj stranci, smatrat će se istinitima u presudi. U svakom drugom pogledu sud će ocijeniti sadržaj izjave na temelju načela opravdane kritičnosti.

Sud isto tako može kao istinite prihvatiti osobne činjenice o strankama ako se one ne pojave na svjedočenju ili ako se pojave, ali odbiju dati iskaz ili daju neizravne odgovore, pod uvjetom da je riječ o činjenicama u kojima je stranka koja se ispituje osobno sudjelovala i da bi njihovo proglašenje istinitosti bilo u potpunosti ili djelomično štetno za nju. Osim toga, svakoj stranci koja se ne pojavi može se izreći novčana kazna u iznosu od 180 EUR do 600 EUR.

Posljednji put ažurirano: 29/10/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Francuska

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

U skladu s Građanskim zakonikom (*Code civil*) osoba koja podnosi zahtjev za izvršenje obveze mora dokazati njezino postojanje. Nasuprot tomu, osoba koja podnosi zahtjev za oslobođenje od obveze mora opravdati njezino ukidanje.

Stoga svaka stranka u sporu u načelu mora predložiti dokaze navedenih činjenica. Na primjer, člankom 9. Zakona o parničnom postupku (*Code de procédure civile*) predviđeno je sljedeće: „Svaka stranka mora dokazati, u skladu sa zakonom, činjenice koje su potrebne kako bi se njezin zahtjev riješio u njezinu korist.”

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predložiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

U određenim slučajevima vrijede pretpostavke na temelju kojih se odobrava izuzeće od dokazivanja činjenice koju je nemoguće ili teško utvrditi.

Zahvaljujući zakonskim pretpostavkama teret dokazivanja na određeni način više ne leži na osobi koja mora dokazati postojanje navedene činjenice.

Općenito se pretpostavke nazivaju „jednostavnima”, što znači da se mogu predložiti dokazi kojima ih se pobija. Na primjer, ako se tijekom braka rodi dijete, pretpostavlja se da je suprug majke otac tog djeteta, ali može se pokrenuti postupak za osporavanje očinstva.

U rjeđim slučajevima pretpostavke se proglašavaju nepobitnom pravnom pretpostavkom (*juris et de jure*) i u tom slučaju nisu dopušteni nikakvi dokazi koji bi upućivali na suprotno.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Sud može svoju odluku temeljiti jedino na dokazanim ili neosporenim činjenicama.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Sudac može naložiti izvođenje dokaza na zahtjev jedne od stranaka, ali i sam sudac može pokrenuti tu inicijativu.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Ako sudac naloži izvođenje dokaza na zahtjev jedne od stranaka, ured suda obavješćuje imenovanog tehničara o opsegu njegovog zadatka, a tehničar zatim poziva stranke da sudjeluju u svim kasnijim aktivnostima. Ako je potrebno vještačenje, ono neće početi dok predmetna stranka ne položi novčani iznos (polog) koji određuje sudac, a kojim se jamči plaćanje vještaku. Sva izvođenja dokaza provode se u prisutnosti stranaka.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sudac može odbiti zahtjev za izvođenje dokaza na temelju činjenice da bi se time prikrilo nedjelovanje stranke na kojoj je teret dokazivanja ili da ono nije potrebno.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U francuskom građanskom pravu postoji razlika. Kad je riječ o pravnim činjenicama (na primjer, nezgoda) dokazivanje je diskrecijski postupak i stoga se može provoditi s pomoću bilo kojeg sredstva (ispravâ, iskaza svjedoka itd.). Kad je riječ o pravnim aktima (ugovor, donacija itd.), u načelu je potreban pisani dokaz, ali u pravu su dopuštene iznimke (na primjer, kad je riječ o aktima koji se odnose na iznos koji ne premašuje određenu granicu utvrđenu zakonodavnom odlukom ili ako nije moguće predložiti pisanu ispravu). Treba napomenuti da se u sporovima između trgovačkih subjekata primjenjuje pravilo dokazivanja s pomoću bilo kojeg sredstva, uključujući i u slučaju pravnih akata.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Iskazi svjedoka mogu se prikupljati u dva različita oblika: usmeno, tijekom istražnog postupka ili u pisanoj obliku, u obliku izjava koje moraju zadovoljavati određenu formu. U pisanoj izjavi mora se posebno navesti identitet svjedoka i, prema potrebi, njegov/njezin obiteljski odnos s jednom od stranaka ili odnos koji proizlazi iz braka, podređenosti, suradnje ili zajedničkog interesa. U izjavi se isto tako navodi da je ona sastavljena za upotrebu u sudskom postupku i da je njezin autor svjestan da lažno svjedočenje podrazumijeva rizik od kaznenih sankcija. Iskazi se mogu prikupiti i u obliku izjava pod prisegom. (Riječ je o dokumentima koje sastavlja sudac ili javni službenik i koji sadržavaju izjave nekoliko svjedoka o činjenicama koje se dokazuju).

Mišljenje vještaka razlikuje se od iskaza svjedoka jer je to izvođenje dokaza koje se sastoji od toga da se posebno stručnoj osobi povjeri zadatak iznošenja isključivo tehničkog mišljenja nakon što su stranke pozvane da daju svoja objašnjenja. Vještak daje svoje mišljenje usmenim ili pisanim putem. Pisana mišljenja sastavljaju se u obliku izvješća koja posebno sadržavaju pisane primjedbe stranaka. Sudac ne mora prihvatiti mišljenje vještaka.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Ovjerená isprava, koju je sastavio javni službenik (javni bilježnik, sudski izvršitelj) u okviru svojih dužnosti, smatra se vjerodostojnom ako se ne podnese prigovor zbog krivotvorenja.

Privatni sporazum (dokument sastavljen bez posredovanja javnog službenika, koji su sastavile same stranke i koji sadržava samo njihove potpise) smatra se vjerodostojnim ako ne postoje dokazi koji bi upućivali na suprotno.

Sudac ima diskrecijsko pravo u pogledu iskaza svjedoka, kao i ostalih dokaznih sredstava.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Kako je navedeno u odgovoru na pitanje 2.4., pisani dokaz potreban je za sastavljanje pravnog dokumenta čija vrijednost premašuje 1500 EUR. Nasuprot tomu, dokazivanje činjenice diskrecijski je postupak.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svaka osoba obvezna je surađivati u sudskom postupku u cilju utvrđivanja istine.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Osobe koje raspolažu informacijama koje su doznale u okviru obavljanja svojih zanimanja i za koje vrijedi načelo čuvanja profesionalne tajne moraju odbiti dati iskaz jer u protivnom podliježu kaznenim sankcijama. Osim toga, svjedoci u određenim slučajevima mogu odbiti dati iskaz ako mogu dokazati opravdanu spriječenost (na primjer, nemogućnost putovanja, bolest, profesionalni razlozi itd.). Sudac će procijeniti opravdanost te spriječenosti.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedocima koji ne dođu na ročište ili onima koji bez opravdanog razloga odbiju dati iskaz ili položiti prisegu može se naložiti plaćanje novčane kazne u iznosu od najviše 3000 EUR.

Treba napomenuti i da se davanje lažnog iskaza smatra kaznenim djelom.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svaka osoba može biti ispitana u svojstvu svjedoka, osim onih osoba koje ne mogu svjedočiti na sudu, što uključuje osobe s građanskim diskvalifikacijama (maloljetnici i zaštićene odrasle osobe) ili osobe s određenim osuđujućim presudama (oduzimanje građanskih prava). Međutim, sudac može ispitati te osobe u informativne svrhe i one pritom ne moraju položiti prisegu. Osim toga, potomci bračnih drugova nikada ne mogu davati iskaze ili svjedočiti u postupcima razvoda ili zakonske rastave.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Sudac vodi ispitivanje svjedoka i postavlja im pitanja. Stranke, dok su prisutne, ne smiju prekidati svjedoke niti im se izravno obraćati kako ne bi utjecale na njih. Ako sudac smatra da je to potrebno, on će svjedocima postaviti pitanja na koje stranke žele odgovor.

Ništa ne sprječava suca da izradi audio-, vizualnu ili audiovizualnu snimku izvođenja dokaza, ako su okolnosti takve da je to potrebno (kao na primjer u slučaju zemljopisne udaljenosti).

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Sudac neće prihvatiti nikakve dokaze koji su dobiveni prijevornim sredstvima (skrivenom kamerom, snimanjem telefonskog razgovora bez znanja govornika itd.) ili na način kojim se narušava privatnost.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Izjave stranaka u predmetu nemaju status dokaza.

Srodne poveznice

 [Internetska stranica Legifrance](#)

Posljednji put ažurirano: 14/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Hrvatska

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Pravila u vezi s izvođenjem dokaza i predlaganjem, izborom, prikupljanjem, ispitivanjem i ocjenjivanjem dokaznih sredstava u parničnom postupku uređena su odredbama članka 219. – 276. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 25/13 i 89/14 i 70/19; dalje u tekstu: ZPP).

Opće je pravilo da je svaka stranka dužna iznijeti činjenice i predložiti dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivnika iz čega proizlazi kako u hrvatskom (građanskom) procesnom pravu dominira raspravno načelo kod prikupljanja činjenica i predlaganja dokaza.

Dakle, svaka stranka treba dokazivati istinitost tvrdnja o postojanju činjenica koje su za nju povoljne, na kojima zasniva svoje zahtjeve (i prigovore), osim ako iz zakona ne proizlazi drukčije.

Sud je u pravilu ovlašten utvrđivati samo one činjenice koje su stranke iznijele i izvoditi samo one dokaze koje su stranke predložile. Samo iznimno sud je ovlašten (i dužan) utvrditi činjenice koje stranke nisu iznijele i izvesti dokaze koje stranke nisu predložile i to ako posumnja da se radi o tzv. nedopuštenim dispozicijama stranaka (tj. ako posumnja da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati).

Ako sud na temelju izvedenih dokaza (članak 8. ZPP-a) ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Dokazivanje obuhvaća sve činjenice koje su važne za donošenje odluke.

Ne treba dokazivati činjenice koje je stranka priznala pred sudom u tijeku parnice, ali sud može narediti da se dokazuju i takve činjenice ako smatra da stranka njihovim priznanjem ide za tim da raspolaže zahtjevom kojim ne može raspolagati (članak 3. stavak 3. ZPP-a).

Također, pravne norme nisu obuhvaćene postupkom dokazivanja jer se na njih primjenjuje pravilo da sud mora biti upoznat s njima (iura novit curia).

Ne treba dokazivati činjenice koje su općepoznate. Međutim, dopušteno je dokazivati da određena činjenica nije općepoznata.

Činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da te činjenice ne postoje, ako zakonom nije što drugo određeno.

Dakle, pravila o zakonskim presumpcijama (praesumptiones iuris) olakšavaju dokazivanje jer stranka koja se poziva na neku pravno relevantnu činjenicu ne treba neposredno dokazati istinitost tvrdnje o postojanju te činjenice, već je dovoljno da se pozove na opće pravno pravilo sadržano u zakonskoj presumpciji, a stranka koja smatra da se opće zakonsko pravilo koje je sadržano u zakonskoj presumpciji ne može primijeniti na konkretan slučaj treba to i dokazati.

Međutim, postoje i situacije kada zakon ne dopušta dokazivanje da ne postoje činjenice koje zakon pretpostavlja (praesumptiones iuriset de iure) kada je sud dužan utvrditi da navedena pravno relevantna činjenica postoji.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Zadatak je suda da se uvjeri o postojanju ili nepostojanju činjenica od kojih zavisi primjena prava. Zakon o parničnom postupku nema izričitih odredbi o vjerojatnosti, međutim stupanj vjerojatnosti trebao bi rasti u razmjeru s važnošću radnji koje bi trebalo poduzeti, s obzirom na stadij postupka u kojemu se o određenom procesnom pitanju raspravlja i odlučuje te s obzirom na težinu procesnopravnih posljedica koje se nadovezuju na utvrđenje da određene činjenice postoje ili da ih nema.

Prema općem pravilu o slobodnoj ocjeni dokaza, koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud prema svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, a i na temelju rezultata cjelokupnog postupka.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Kao što je ranije navedeno, hrvatski (građanski) procesni postupak je dominantno raspravni što znači da je inicijativa kod prikupljanja činjenica i izvođenja dokaza u rukama stranaka, a sud je ovlašten utvrditi činjenice koje stranke nisu iznijele i izvesti dokaze koje stranke nisu predložile samo ako posumnja da stranke idu za tim da raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (članak 3. stavak 3.ZPP-a).

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud odlučuje o tome koje će od predloženih dokaza izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

Ako je sud prihvatio dokazni prijedlog stranke tada će se u pravilu pristupiti izvođenju navedenog dokaza.

U sporovima koje sudi vijeće dokazi na glavnoj raspravi izvode se pred vijećem, ali vijeće može iz važnih razloga odlučiti da se određeni dokazi izvedu pred predsjednikom vijeća ili sucem zamoljenog suda (zamoljeni sudac). U tom slučaju zapisnici o izvedenim dokazima pročitati će se na glavnoj raspravi.

Sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća rukovodi glavnom raspravom, ispituje stranke i izvodi dokaze, a sud nije vezan za svoje rješenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom što bi, između ostaloga, značilo da nije vezan za svoje rješenje kojim je prihvatio ili odbio dokazne prijedloge predložene od stranaka.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Zakon o parničnom postupku sadrži odredbu prema kojoj će sud odbiti predložene dokaze koje ne smatra važnim za odluku i u rješenju naznačiti razlog odbijanja.

Međutim, ZPP ne sadržava posebne odredbe o mogućnosti odbijanja nedopustivih dokaza ili dokaza čije bi izvođenje bilo neekonomično, ali daje ovlast sudu da u sporovima čija vrijednost predmeta spora u postupku pred općinskim sudovima ne prelazi 10.000,00 kuna, a u postupku pred trgovačkim sudovima 50.000,00 kuna može, ako ocijeni da bi utvrđivanje činjenica važnih za rješenje spora moglo biti povezano s nerazmjernim teškoćama i troškovima, o postojanju tih činjenica zaključiti po slobodnoj ocjeni uzimajući u obzir isprave koje su stranke priložile te njihove iskaze ako je sud izveo dokaz saslušanjem stranaka.

Također, odredbama ZPP-a propisano je vremensko ograničenje do kojeg trenutka su stranke obvezne iznijeti sve činjenice i predložiti dokazne prijedloge. Tako su u redovnom parničnom postupku stranke dužne već u tužbi i odgovoru na tužbu, a najkasnije na pripremnom ročištu iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve, predložiti dokaze potrebne za utvrđivanje iznesenih činjenica te se izjasniti o činjeničnim navodima i dokaznim prijedlozima protivne stranke. Stranke mogu tijekom glavne rasprave iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako ih bez svoje krivnje nisu mogle iznijeti, odnosno predložiti prije zaključenja prethodnog postupka.

Nove činjenice i nove dokaze koje su stranke iznijele, odnosno predložile tijekom glavne rasprave svojom krivnjom, sud neće uzeti u obzir.

Više o dokazima i izvođenju dokaza kod sporova male vrijednosti vidjeti informativni paket pod nazivom „[Sporovi male vrijednosti – Republika Hrvatska](#)“.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Zakon o parničnom postupku propisuje sljedeća dokazna sredstva: uviđaj, isprave, svjedoci, vještaci i saslušanje stranaka.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Swjedok je svaka fizička osoba koja je sposobna dati obavijesti o činjenicama koje se dokazuju. Swjedoci se saslušavaju pojedinačno i bez prisutnosti svjedoka koji će se kasnije saslušavati, a odgovore su dužni dati usmeno.

Swjedok će se najprije opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a nakon toga će se upozoriti na posljedice davanja lažnog iskaza.

Također, svjedoka će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.

S druge strane, vještak mora imati ista svojstva kao i swjedok, odnosno mora imati sposobnost zapažanja, pamćenja i reprodukcije, no pored toga i potrebno stručno znanje.

Određeni vještaci dužni su odazvati se pozivu suda i iznijeti svoj nalaz i mišljenje.

Dakle, rad vještaka podrazumijeva izradu nalaza i mišljenja. Sud će odrediti hoće li vještak iznijeti svoj nalaz i mišljenje samo usmeno na raspravi ili će ih podnijeti i pismeno prije rasprave. Sud će odrediti rok za pismeno podnošenje nalaza i mišljenja koji ne može biti duži od 60 dana.

Vještak mora uvijek obrazložiti svoje mišljenje.

Sud će dostaviti strankama pismeni nalaz i mišljenje najkasnije 15 dana prije ročišta na kojem će se o njima raspravljati.

U ZPP-u nije navedena razlika između postupka saslušanja swjedoka i postupka saslušanja vještaka te nisu propisane posebne postupovne odredbe u tome smislu.

U odnosu na pisane dokaze, stranka je dužna sama podnijeti ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.

Isprava koju je u propisanom obliku izdalo državno tijelo u granicama svoje nadležnosti te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna ili fizička osoba u obavljanju javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom utemeljenim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su, posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene s javnim ispravama.

Dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

Ako sud posumnja u autentičnost isprave, može zatražiti da se o tome izjasni tijelo od kojega bi ona trebalo da potječe.

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, inozemne javne isprave koje su propisno ovjerene imaju, uz uvjet uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i domaće javne isprave.

U ZPP-u su također propisana pravila o dostavi isprava (dužnosti dostavljanja isprava) koja ovise o tome je li isprava u posjedu osobe koja se na nju poziva, suprotne strane, državnog tijela ili organizacije koja izvršava javne ovlasti ili treće osobe (fizička ili pravna osoba).

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

U hrvatskom (građanskom) procesnom pravu primjenjuje se načelo slobodne ocjene dokaza, odnosno koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud prema svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, a i na temelju rezultata cjelokupnog postupka.

Dakle, ne postoji pravilo prema kojem bi neko dokazno sredstvo imalo veću težinu, odnosno veći značaj od drugog dokaznog sredstva, premda su u praksi isprave pouzdaniji (ali ne i važniji) dokazi od ostalih dokaza (swjedoci, saslušanje stranaka).

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Ne, u ZPP-u ne postoje odredbe o tome da bi neko dokazno sredstvo bilo obvezno za utvrđivanje određenih činjenica već su stranke, u skladu sa raspravnim načelom, ovlaštene predložiti dokazno sredstvo, a na sudu je da ocijeni koje će od predloženih dokaza izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svaka osoba koja se poziva kao svjedok dužna je odazvati se pozivu, a ako ZPP-om nije drugačije određeno, dužna je i svjedočiti. Dakle, svjedočenje je opća obveza svakoga koja u sebi sadrži dužnost odazivanja na poziv suda, davanja iskaza pred sudom i govorenja istine. Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu saslušati će se u svom stanu.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Ne može se saslušati kao svjedok osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja službene ili vojne tajne, dok je nadležno tijelo ne oslobodi te dužnosti.

Svjedok može uskratiti svjedočenje o:

- onome što mu je stranka kao svom punomoćniku povjerila;
- onome o čemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovijedila;
- činjenicama što ih je svjedok saznao kao odvjetnik, liječnik, ili u obavljanju kakva drugog poziva ili kakve druge djelatnosti ako postoji obveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo u obavljanju tog poziva ili djelatnosti

Sudac pojedinac ili predsjednik vijeća upozorit će te osobe da mogu uskratiti davanje iskaza.

Svjedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako za to postoje važni razlozi, a osobito ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio teškoj sramoti, znatnoj imovinskoj šteti ili kaznenom gonjenju sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, a u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno, svoga bračnog druga ili srodnike po tzbini do drugog stupnja zaključno i onda kad je brak prestao te svog skrbnika ili štćenika, usvojitelja ili usvojenika.

Sudac pojedinac ili predsjednik vijeća upozorit će svjedoka da može uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Moguće je. Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba da bude saslušan, sud može narediti da se prisilno dovede i podmiruje troškove dovođenja, a može ga i kazniti novčano od 500,00 do 10.000,00 kuna.

Ako svjedok dođe i nakon što je upozoren na posljedice uskratiti svjedočenje ili odgovor na pojedino pitanje, a sud ocijeni da su razlozi uskraćivanja neopravdani, može ga kazniti novčano od 500,00 do 10.000,00 kuna; a ako i poslije toga odbije da svjedoči, može ga zatvoriti. Zatvor traje sve dok svjedok ne pristane da svjedoči ili dok njegovo saslušanje ne postane nepotrebno, ali najdulje mjesec dana.

Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak; sud će opozvati svoje rješenje o kazni, a može svjedoka sasvim ili djelomično osloboditi naknade troškova.

Sud može opozvati svoje rješenje o kazni i kad svjedok naknadno pristane da svjedoči.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

O izuzeću od opće dužnosti svjedočenja kada se radi o službenoj/vojnoj tajni, odnosno o pravu osoba koje obavljaju određene djelatnosti da uskrate svjedočenje i pravu na uskraćivanje odgovor na pojedina pitanja vidi točku 9).

Opće je pravilo da se kao svjedoci mogu saslušati samo osobe koje su sposobne dati obavijesti o činjenicama koje se dokazuju, a o sposobnosti svjedoka za svjedočenje odlučuje sud ovisno o svakom pojedinom slučaju.

Stranke u postupku i njihovi zakonski zastupnici ne mogu biti svjedoci, dok punomoćnik stranke može biti saslušan kao svjedok.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i bez prisutnosti svjedoka koji će se kasnije saslušavati, a odgovore su dužni davati usmeno.

Svjedok će se najprije opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a nakon toga će se upozoriti na posljedice davanja lažnog iskaza. Zatim će se svjedok pitati za ime i prezime, osobni identifikacijski broj, ime oca, zanimanje, boravište, mjesto rođenja, godine života i njegov odnos sa strankama.

Poslije općih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je poznato o činjenicama o kojima treba da svjedoči, a nakon toga mu se mogu postavljati pitanja radi provjere, dopune ili razjašnjenja. Nije dopušteno postavljati pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti.

Svjedok će se uvijek pitati od kud mu je poznato ono o čemu svjedoči.

Svjedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slažu o važnim činjenicama. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se ne slažu pojedinačno saslušati i njihov odgovor unijet će se u zapisnik.

Republika Hrvatska nema nikakve posebne odredbe koje propisuju izvođenje dokaza svjedočenjem putem videokonferencije, međutim odredbe članka 126. a – 126.c ZPP-a predstavljaju podlogu za takvu metodu saslušanja. Naime, ročišta pred sudom mogu se tonski snimati, a odluku o tome donosi sud sam ili na prijedlog stranaka. Način pohrane i prijenosa tonske snimke, tehnički uvjeti i način snimanja uređuju se Sudskim poslovníkom.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

U ZPP-u ne postoje posebne odredbe o dokazima koji su pribavljeni na nezakonit način, međutim normativna osnova sadržana je u odredbi članka 29.

Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14) kojim je propisano da se dokazi pribavljeni na nezakonit način ne mogu uporabiti u sudskom postupku.

Zakon o parničnom postupku propisuje samo da sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Stranke u postupku ne mogu biti svjedoci, međutim odredbama ZPP-a kao jedno od dokaznih sredstava propisano je i saslušanje stranaka i to kad nema drugih dokaza ili kad unatoč izvedenim drugim dokazima ustanovi da je to potrebno za utvrđivanje važnih činjenica.

Na saslušanje stranaka primjenjuju se odredbe ZPP-a o izvođenju dokaza svjedocima, ako za saslušanje stranaka nije što drugo propisano.

Posljednji put ažurirano: 29/01/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvorna jezična inačica ove stranice [it](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Izvođenje dokaza - Italija

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Ne teret dokazivanja primjenjuju se načela utvrđena u odjeljku 2697. Građanskog zakona u kojem je navedeno sljedeće: „Svi koji žele ostvariti pravo pred sudom moraju dostaviti dokaze o činjenicama kojima mogu poduprijeti svoj zahtjev. Stranka koja osporava valjanost tih činjenica ili koja tvrdi da se pravo promijenilo ili je iscrpljeno, dostavlja dokaze o činjenicama kojima podupire taj prigovor.”

Prema tome, u skladu s tim načelima, tužitelj mora dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev, odnosno, činjenice na osnovi kojih se traže pravni učinci. S druge strane, tuženik mora dostaviti dokaze o činjenicama kojima se isključuje odgovornost ili koje pokazuju da je pravo iscrpljeno ili izmijenjeno na način da je potrebno odbaciti zahtjev tužitelja.

Ako tužitelj ne može potkrijepiti svoje tvrdnje, zahtjev se odbacuje, bez obzira na to je li tuženik dostavio argument ili dokaze kojima potvrđuje svoju obranu. U skladu s odjeljkom 2698. Građanskog zakona, nevažeći postaje svaki sporazum sklopljen u cilju prijenosa ili promjene tereta dokazivanja neotuđivog prava ili zbog kojeg je bilo kojoj od stranaka pretjerano teško ostvarivati pravo.

Nedovoljnim dokazima šteti se predmetu stranke – tužitelju ili tuženiku – koja mora dokazati ili osporiti činjenice jer je postojanje nedovoljnih dokaza istovjetno nepostojanju dokaza.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Teret dokazivanja ne primjenjuje se u sljedećim slučajevima:

u slučaju pretpostavki, odnosno, ako je dokazna vrijednost određenih činjenica propisana u samom zakonu ili se sudu omogućuje izvođenje zaključaka o nepoznatoj činjenici iz poznate činjenice (odjeljak 2727. Građanskog zakona).

Pretpostavke se dijele na sljedeće:

zakonske pretpostavke, odnosno, pretpostavke utvrđene u zakonu koje je moguće pobiti (*iuris tantum*), što znači da ih je moguće odbaciti u slučaju protivnih dokaza, ili koje nije moguće pobiti (*iuris et de iure*), što znači da ih nije moguće na sudu odbaciti pomoću protivnih dokaza;

jednostavne pretpostavke, koje sud mora ocijeniti po vlastitom nahođenju, prihvaćajući samo ozbiljne, precizne i dosljedne pretpostavke; jednostavne pretpostavke ne prihvaćaju se u odnosu na činjenice koje nije moguće dokazivati svjedočenjem (odjeljak 2729. Građanskog zakona).

dobro poznate činjenice (*fatti notori*), odnosno činjenice koje su opće poznate u trenutku i na mjestu donošenja presude zbog čega ne postoji sumnja (odjeljak 115. Zakona o parničnom postupku);

neosporene ili priznate činjenice, odnosno, činjenice koje su predstavile obje stranke ili ih je prihvatila – čak i prešutno – stranka koja bi mogla imati interes osporiti ih (odjeljak 115. pododjeljak 1. Zakona o parničnom postupku).

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Odluka suda da podrži tužbu ili prigovore protiv te tužbe mora se temeljiti isključivo na činjenicama koje su u potpunosti dokazane, izravno ili putem pretpostavke.

Presuda suda ne može se temeljiti na činjenicama koje nisu dokazane, čak i ako su moguće ili vrlo vjerojatne (odjeljak 115. pododjeljak 1. Zakona o parničnom postupku).

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U skladu s talijanskim pravnim sustavom na izvođenje dokaza primjenjuje se načelo da opseg postupka određuju stranke (*principio dispositivo*), koje je propisano u odjeljku 115. pododjeljku 1. Zakona o parničnom postupku: sud mora svoju presudu temeljiti na dokazima koje su dostavile stranke, „osim u slučajevima koji su propisani zakonom”.

Međutim, određene iznimke od toga pravila propisane su u sljedećim odjeljcima Zakona o parničnom postupku:

odjeljku 117.: dopušteno je neformalno ispitivanje stranaka;

odjeljku 118.: dopušteno je traženje pretrage osoba i predmeta;

odjeljcima 61. i 191.: sud može zatražiti vještačenje;

odjeljku 257.: sud može pozvati svjedoka kojeg je spomenuo neki drugi svjedok;

odjeljku 281. *ter.* opći sud (*tribunale*) koji se sastoji od jednog suca može zatražiti svjedočenje ako su u opisu činjenica koje su dale stranke spomenute osobe za koje se čini da su upoznate s činjenicama.

U radnim se sporovima načelo da stranke određuju opseg postupka zamjenjuje sustavom koji je obilježen inkvizitornim elementima, posebno u skladu sa sljedećim odredbama:

u odjeljku 420. predviđeno je slobodno ispitivanje stranaka za vrijeme rasprave o predmetu;

u odjeljku 421. propisano je da sud može u bilo kojem trenutku na vlastitu inicijativu narediti prihvaćanje bilo koje vrste dokaza, čak i izvan ograničenja utvrđenih u Građanskom zakonu.

U postupcima za razvod braka sud može narediti izvođenje dokaza na vlastitu inicijativu, ali samo u odnosu na istrage prihoda i standarda života.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Ako jedna stranka zatraži izvođenje dokaza, suprotna stranka može zatražiti izvođenje protivnih dokaza. Sud će odobriti oba zahtjeva ako ima razloga vjerovati da će dostavljene činjenice biti važne za donošenje presude.

Ako prihvati dokaze, sud će ih i razmotriti.

Nakon izvođenja dokaza donosi se odluka u predmetu.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud će odbaciti zahtjev za izvođenje dokaza ako bi dokazi bili bezvrijedni ili neprihvatljivi u skladu sa zakonom (na primjer, ako se tvrdnja da je nekretnina prodana temelji samo na izjavama svjedoka) ili ako bi činjenice na koje se odnosi zahtjev bile nevažne za donošenje presude (na primjer, svjedočenje koje se odnosi na činjenicu koja nije povezana s predmetom spora).

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U talijanskom se pravu razlikuje između dokaznih isprava i dokaza koji nisu u obliku isprava.

Dokazne isprave uključuju:

javne isprave (odjeljci 2699. i dalje Zakona o parničnom postupku);

privatne isprave (odjeljci 2702. i dalje);
telegrame (odjeljci 2705. i dalje);
domaće spise i evidenciju (odjeljak 2707.);
računovodstvenu evidenciju poduzeća (odjeljak 2709.)
mehanički izrađene primjerke (odjeljak 2712.);
primjerke isprava i ugovora (odjeljci 2714. i dalje);
Dokazi koji nisu u obliku isprava uključuju:
svjedočenja svjedoka (odjeljci 2721. i dalje Zakona o parničnom postupku);
priznanja (odjeljci 2730. i dalje);
izjave pod prisegom (odjeljci 2736. i dalje);
pretrage (odjeljci 258. i dalje).

Postoje i izvješća vještaka iz kojih sud dobiva stručno znanje koje mu nedostaje.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Sud prihvaća svjedočenje (odjeljak 245. Zakona o parničnom postupku); na temelju sudskog poziva svjedok mora doći pred sud i svjedočiti pod punom materijalnom i kaznenom odgovornošću u slučaju nedolaska.

Sud određuje mjesto, vrijeme i način izvođenja dokaza. Na zahtjev uključene stranke, sudski službenik dostavlja poziv svjedoku. Svjedok čita izjavu da je obavezan govoriti istinu i zatim ga sudac ispituje – stranke ne smiju svjedoke izravno ispitivati.

Nedavno uvedenom odredbom dopušta se sudu, uz suglasnost stranaka, da izvodi dokaze pisanim putem (odjeljak 257. bis Zakona o parničnom postupku).

Vještake imenuje sud kojim im postavlja pitanja na koja oni moraju odgovoriti. Vještaci su također obavezni doći na raspravu i prisegnuti da će govoriti istinu. Vještaci u pravilu pripremaju pisano izvješće, ali sud od njih može tražiti da dođu na raspravu gdje ih može usmeno ispitati (odjeljak 195. Zakona o parničnom postupku).

Pisani dokazi postaju dio postupka nakon unošenja u spis stranke, u trenutku prve pojave ili kasnije, podložno rokovima propisanim u zakonu.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

U talijanskom pravnom sustavu najveća se težina pridaje javnim ispravama i pretpostavkama koje nije moguće pobiti.

Javne su isprave (odjeljci 2699. i dalje Građanskog zakona) one isprave koje je izradio, na temelju svih potrebnih formalnosti, javni bilježnik (*notaio*) ili drugi javni službenik koji je ovlašten potvrditi njihovu javnost na mjestu gdje je isprava pripremljena. Javne isprave imaju punu vrijednost dokaza, osim ako se dokaže da su lažne. Ako se ukloni takva sumnja, one predstavljaju apsolutni i bezuvjetni dokaz.

Pretpostavke koje se ne mogu pobiti (odjeljak 2727. Građanskog zakona) još su djelotvornije jer ne dopuštaju protivne dokaze.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obavezna primjena određenih načina dokazivanja?

Zakonom je propisano da se određene činjenice moraju dokazivati posebnim vrstama dokaza, što u nekim slučajevima podrazumijeva javne isprave, a u drugima pisane isprave koje mogu biti javne ili privatne.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svjedoci su obavezni svjedočiti, osim ako je zakonom propisano drukčije. Postoje odredbe kojima su obuhvaćeni sljedeći slučajevi: nemogućnost svjedočenja, zabrane svjedočenja određenih osoba i mogućnost suzdržavanja od iznošenja dokaza. Obveza svjedoka da iznese dokaze izravno proizlazi iz ovlasti koju sud ima na temelju odjeljka 255. Zakona o parničnom postupku da, u slučaju nedolaska svjedoka, naredi dovođenje svjedoka na sud i odredi mu novčanu kaznu.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

U slučajevima propisanim u Zakonu o kaznenom postupku na koji se upućuje u Zakonu o parničnom postupku: time su obuhvaćene osobe koje mogu odbiti iznijeti dokaze jer su obvezane poslovnom tajnom, službenom tajnom ili državnom tajnom.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

U skladu s odjeljkom 256. Zakona o parničnom postupku, svjedoka koji dođe na sud, ali odbije svjedočiti bez odgovarajućeg opravdanja, ili u odnosu na koji postoji opravdan razlog vjerovati da daje lažno svjedočenje ili da skriva dokaze, sud će prijaviti državnom odvjetniku te prosljediti primjerak zapisnika s rasprave.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Osobe koje imaju osobni interes za činjenice u postupku ne mogu iznositi dokaze jer njihov interes znači da bi mogle imati pravo uključiti se u postupak kao stranka (odjeljak 246. Zakona o parničnom postupku).

Djecu mlađu od 14 godina moguće je saslušati samo ako je njihovo svjedočenje potrebno zbog posebnih okolnosti (odjeljak 248. Zakona o parničnom postupku).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Sud ispituje svjedoka postavljajući izravna pitanja o činjenicama priznatima kao važnima za postupak te pitanja o istim činjenicama koja su postavili odvjetnici stranaka za vrijeme ispitivanja.

Videokonferencije nisu isključene, iako to nije izričito propisano u Zakonu o parničnom postupku. U odjeljku 202. Zakona o parničnom postupku predviđeno je da sud, kada naređuje izvođenje dokaza, „utvrđuje vrijeme, mjesto i način izvođenja dokaza” i sud na temelju toga može zatražiti saslušanje svjedoka putem videokonferencije.

U odjeljku 261. Zakona o parničnom postupku propisano je i da sud može zatražiti snimanje mehaničkim sredstvima, alatima ili postupcima.

Videokonferencije su izričito predviđene u Zakonu o kaznenom postupku (npr. u odjeljku 205. ter)

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Sud ne uzima u obzir dokaze koji nisu formalno dostavljeni i prihvaćeni.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Vaša vlastita izjava ne uzima se u obzir kao dokaz u vašu korist. Međutim, može se uzimati u obzir kao dokaz protiv vas ako je riječ o priznanju danom za vrijeme formalnog ispitivanja.

Posljednji put ažurirano: 20/01/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako

biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Cipar

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Teret dokazivanja u parničnim postupcima u načelu snosi stranka koja traži pravni lijek, odnosno, tužitelj ili podnositelj zahtjeva, ovisno o slučaju.

U iznimnim slučajevima teret se može prenijeti na tuženika. Tipičan je primjer postupak koji se pokreće zbog nemara ako je dokazano da tužitelj ne zna, ili ne može znati, kako se nesreća dogodila, ako je šteta uzrokovana predmetom koji je bio pod isključivom kontrolom tuženika i šteta je povezana s nemogućnošću tuženika da razumno brine o postupcima. U tom slučaju primjenjuje se načelo *res ipsa loquitur* (činjenice govore same za sebe), pri čemu se teret dokazivanja prenosi na tuženika.

Tužitelj ili podnositelj zahtjeva u načelu mora dokazati sve činjenice koje su nužne da potkrijepi svoj zahtjev osiguravanjem dokaza odgovarajućih svjedoka. Sud procjenjuje dokaze i donosi presudu na temelju zaključaka izvedenih iz činjenica predmeta. Ako, s obzirom na okolnosti, sud ne može donijeti zaključke o određenoj činjenici u predmetu koja je važna za utvrđivanje zahtjeva, potrebno je odbaciti zahtjev stranke koji se temelji na toj činjenici.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Određene činjenice ne moraju se dokazivati dokazima. Time su obuhvaćene određene činjenice koje su neosporive i jasne te za koje se smatra da sud ima „sudsko znanje“. Na primjer, to mogu biti činjenice koje se odnose na mjerne jedinice, novčana pitanja, godišnji kalendar i vremensku razliku među zemljama. Drugi su primjeri općepoznate činjenice koje su poznate na temelju ljudskog iskustva, kao što je povećanje broja prometnih nesreća, problemi s kojima se suočava udovica s maloljetnom djecom itd. Isto tako, povijesne, znanstvene i zemljopisne činjenice opće su poznate i ne moraju se dokazivati. Osim toga, u određenim slučajevima postoje pretpostavke. Pretpostavka znači zaključak do kojeg se može ili mora doći na temelju dokazanih činjenica. Postoje pretpostavke koje se mogu pobiti i one koje se ne mogu pobiti.

Pretpostavke koje se ne mogu pobiti one su koje su utvrđene zakonom i ne mogu se pobiti dokazima. Rijetke su pretpostavke koje nije moguće pobiti. U članku 14. Kaznenog zakona nalazi se primjer u kojem je propisano da se pretpostavlja da dijete mlađe od 14 godina ne snosi kaznenu odgovornost za svoje postupke ili propuste. Češće su pretpostavke koje je moguće pobiti. Njih je moguće pobiti protivnim dokazima. Na primjer, za dijete rođeno u zakonitom braku, pretpostavlja se da je suprug otac djeteta, osim ako se ne dokaže drugačije.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Standard dokaza u parničnim predmetima je „odmjeravanje vjerojatnosti“. Drugim riječima, sud će odlučiti da je činjenica utvrđena ako na temelju dokaza može zaključiti da postoji veća vjerojatnost da se činjenica dogodila nego da nije.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U parničnim postupcima stranke u predmetu biraju koje će dokaze iznijeti pred sudom. Svaka stranka poziva one svjedoke koje smatra korisnima za svoj predmet. Sud nema ovlasti pozvati svjedoke na vlastitu inicijativu bez suglasnosti stranaka.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Postupak je jednostavan. Stranka koja želi pozvati svjedoka zatražit će od suda izdavanje sudskog poziva. Sud će zatim izdati sudski poziv koji se dostavlja svjedoku. Osoba kojoj je dostavljen sudski poziv ima zakonsku obvezu izaći pred sud na dan i u vrijeme navedeno u sudskom pozivu.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sudski poziv u većini slučajeva izdaje se na zahtjev stranke u predmetu. Zahtjev stranke za sudski poziv odbija se u iznimnim i rijetkim slučajevima, ako se dokaže da je zahtjev neozbiljan i da predstavlja zlouporabu sudskog postupka.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Postoje dvije vrste dokaza: usmena svjedočenja svjedoka pred sudom i pisani dokazi ili dokazi u obliku podnesaka koji se iznose dostavljanjem podnesaka sudu.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Ne postoje utvrđena pravila kojima se uređuje pribavljanje dokaza od vještaka. Stranka koja predočuje dokaze trebala bi odlučiti hoće li vještak iznositi dokaze osobno ili će se dokazi iznositi u pisanom obliku.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Ne postoji opće pravilo koje ukazuje na to da je određena vrsta svjedoka pouzdanija ili uvjerljivija od drugih vrsta dokaza. Sve dokaze iznesene za vrijeme suđenja sud procjenjuje uzimajući u obzir posebnih okolnosti svakog predmeta.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obavezna primjena određenih načina dokazivanja?

Ne, nema takvih pravila.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obavezni svjedočiti?

Ako je osobi dostavljen sudski poziv kojim se on/ona poziva da izađe i svjedoči pred sudom, on/ona je u skladu sa zakonom obavezan/na to i učiniti.

Neodazivanje pozivu predstavlja nepoštovanje suda i sukladno se kažnjava.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Swjedoci ne smiju odbiti svjedočiti. Međutim, svjedoci mogu, u iznimnim okolnostima, odbiti odgovoriti na određena pitanja ili ustupiti određene podneske na osnovi povjerljivosti, kao što je poslovna tajna.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Vidjeti odgovor na prethodno potpoglavlje (a).

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Sve osobe mogu svjedočiti u parničnim postupcima osim ako sud odluči da je osoba, zbog dobi, psihičkog oboljenja ili drugog sličnog uzroka, nesposobna ispuniti svoju obvezu govorenja istine, razumijevanja pitanja koja su mu/joj upućena ili davanja razumnih odgovora na ta pitanja (u skladu s člankom 13. Zakona o dokazima).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Swjedoka na glavnoj raspravi ispituje stranka koja ga/ju je pozvala. Nakon glavnog saslušanja, svjedoka može unakrsno ispitati druga stranka. Sud može postaviti pitanja kojima se zahtijeva dodatno objašnjenje.

Svjedok može svjedočiti putem telekonferencije ili drugih tehničkih sredstava ako on/ona ne može izaći pred sud, pod uvjetom da sud ima tehničke mogućnosti. Postavljanje određenih posebnih uvjeta ovisit će o posebnim okolnostima predmeta.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Dokazi koji su pribavljeni nezakonitim putem, pri čemu su povrijeđena ustavom zaštićena prava, bit će isključeni iz sudskih postupaka i sud se na te dokaze ne smije pozivati. Tipičan primjer je nezakonito snimanje osobnog razgovora.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Izjava koju je dala osoba koja je stranka u postupku ne smatra se dokazom. Činjenica da je izjavu dala osoba koja ima izravni interes u ishodu predmeta samo je jedna od brojnih činjenica koje sud mora uzeti u obzir prilikom procjenjivanja ili ocjenjivanja cjelokupnih dokaza.

Posljednji put ažurirano: 13/05/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Latvija

1 Teret dokazivanja

Stranka je odgovorna za dokazivanje činjenica na kojima se temelji njezina tužba ili prigovor. Tužitelj mora obrazložiti svoju tužbu, a tuženik svoje prigovore.

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Dokaze dostavljaju stranke u postupku i ostale zainteresirane stranke. Ako stranka u postupku ili druga zainteresirana stranka ne mogu dostaviti određene dokaze i u vezi s tim su dostavile obrazloženi zahtjev, sud može tražiti prikupljanje dokaza.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Ako sud potvrdi da je neka činjenica opće poznata, nije je potrebno dokazivati.

Činjenice utvrđene u presudi koja je počela proizvoditi pravne učinke u jednom građanskom sporu ne moraju se ponovno dokazivati u građanskim sporovima između istih stranaka.

Sudska presuda koja je počela proizvoditi učinke u kaznenom predmetu obvezujuća je za sud koji donosi odluku o građanskoj odgovornosti osobe protiv koje je donesena kaznena presuda, ali samo u odnosu na pitanje je li počinjeno kazneno djelo ili propust i pitanje je li ga počinila ili dopustila ta osoba.

Činjenice koje se smatraju utvrđenima zakonom ne treba dokazivati. Takve se pretpostavke mogu osporiti u skladu s redovnim postupkom.

Stranka ne mora dokazivati činjenice koje druga stranka nije osporila u skladu s postupcima propisanim u Zakonu o parničnom postupku.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Sud mora ocijeniti dokaze po vlastitoj procjeni, na temelju dokaza koji su detaljno, potpuno i objektivno analizirani na sudu i u skladu sa sudskim pristupom utemeljenim na logičkim načelima, znanstvenim zaključcima i opažanjima stečenim iz svakodnevnog iskustva. Sud mora u svojoj presudi navesti zašto je dao prednost jednom dokazu u odnosu na drugi i zašto smatra da su neke činjenice dokazane, a druge nisu. Niti jedan dokaz nema unaprijed utvrđeni učinak koji obvezuje sud.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U Zakonu o parničnom postupku navedeno je da su stranke odgovorne za dostavljanje dokaza, ali također su predviđeni slučajevi u kojima sud može tražiti dokaze na vlastitu inicijativu (primjerice ako su uključeni interesi djeteta). Ako sud utvrdi da nisu dostavljeni dokazi kojima se potvrđuje činjenica ili činjenice na kojima se zasnivaju tvrdnje ili prigovori stranke, on o tome obavješćuje stranke i, ako je potrebno, utvrđuje rok za dostavljanje dokaza.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Pisane i materijalne dokaze sudu dostavljaju stranke. Ako stranke navode usmene dokaze, sud na sudsku raspravu poziva svjedoke koje su navele stranke kako bi saslušao njihovo svjedočenje. Sud dodaje dokaze u sudski spis.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud dopušta samo dokaze propisane zakonom i one koji su relevantni za predmet. Sud može odbiti prihvatiti dokaze dostavljene kasnije od 14 dana prije rasprave, osim ako je sudac odredio drugačiji rok za dostavljanje dokaza. Za vrijeme trajanja rasprave dokazi se mogu dostavljati na temelju obrazloženog zahtjeva stranke u sporu ili druge zainteresirane stranke, ako se time neće dogoditi donošenje presude ili ako je sud prihvatio da postoje valjani razlozi zašto dokazi nisu dostavljeni na vrijeme ili ako se dokazi odnose na činjenice koje su otkrivene tijekom postupka.

Svjedočenja utemeljena na informacijama iz nepoznatih izvora ili informacijama dobivenim od drugih osoba, osim ako su te osobe ispitane, nisu dopušteni dokaz.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Primjedbe koje su dostavile stranke u sporu i zainteresirane treće stranke te koje uključuju informacije o činjenicama na kojima se temelje njihove tužbe ili prigovori, ako ih potvrđuju drugi dokazi provjereni i ocijenjeni na sudskoj raspravi;

izjave svjedoka i vještaka;

pisani dokazi koji se sastoje od dokumenata ili drugih tekstova u kojima su slovima, brojkama i drugim pisanim simbolima ili drugim tehničkim sredstvima zabilježene informacije o činjenicama važnima za predmet i svi odgovarajući mediji za snimanje (audio ili video-trake, diskete i slično);

materijalni dokazi,

vještačenja,

mišljenja vještaka,

izvješća javnih tijela.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Nema materijalne razlike: usmene izjave vještaka i drugih svjedoka smatraju se dokazima, kao i pisane izjave vještaka. Svjedok ili vještak mora doći na sud kada ga sud pozove kako bi svjedočio o činjenicama koje su mu poznate (svjedok) ili kako bi dao objektivno mišljenje u svoje ime o znanstvenim, tehničkim, umjetničkim ili ostalim činjenicama koje je istražio.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Niti jedan dokaz nema unaprijed utvrđeni učinak koji obvezuje sud, ali sud u svojoj presudi mora objasniti zašto je dao prednost nekim dokazima u odnosu na druge i zašto je smatrao da su neke činjenice dokazane, a druge ne.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Da. Činjenice koje se u skladu sa zakonom mogu dokazati samo određenim vrstama dokaza ne mogu se dokazivati uporabom niti jedne druge vrste dokaza. Sud dopušta samo vrste dokaza propisane zakonom.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svjedok koji je pozvan na sud nema pravo odbiti dati iskaz osim u slučajevima predviđenima zakonom.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Sljedeće osobe mogu odbiti svjedočiti:

rođaci u izravnoj liniji i rođaci prvog ili drugog stupnja u pobočnoj liniji, bračni partneri, rodbina bračnog partnera u prvom koljenu i članovi obitelji stranaka; skrbnici i upravitelji fondova stranaka i osobe u skrbništvu stranaka ili čijim fondovima upravljaju stranke;

osobe koje sudjeluju u drugom sporu protiv jedne od stranaka.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedok koji je navršio 14 godina i koji odbija svjedočiti iz razloga koje sud smatra nevažecima, ili koji namjerno da lažan iskaz, počinio je kazneno djelo u skladu s Kaznenim zakonom.

Ako svjedok, bez opravdanog razloga, ne dođe na raspravu na koju ga je pozvao sud ili sudac, sud mu može naplatiti kaznu od najviše 60 EUR ili ga može prisilno dovesti na sud.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svećenici ne moraju dostaviti dokaze o činjenicama za koje su saznali za vrijeme ispovijedi kao ni osobe koje zbog svog položaja ili zanimanja ne smiju otkrivati određene informacije koje su im povjerene;

maloljetnici ne moraju svjedočiti o činjenicama koje predstavljaju dokaze protiv njihovih roditelja, djeda i bake, braće ili sestara;

osobe koje su zbog fizičkog ili psihičkog nedostatka nesposobne ispravno ocijeniti okolnosti relevantne za predmet ne moraju svjedočiti;

djeca mlađa od sedam godina ne moraju svjedočiti.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Osoba koja je pozvana kao svjedok mora doći na sud i reći istinu o činjenicama o kojima ima saznanja. Svjedok mora odgovoriti na pitanja koja mu postavljaju sud i stranke. Sud može ispitivati svjedoka u mjestu prebivališta svjedoka ako svjedok ne može doći na sud zbog bolesti, starosti ili invaliditeta ili iz nekog drugog valjanog razloga. Svjedok se može ispitati i putem videokonferencije na sudu, ovisno o boravištu svjedoka, ili na mjestu koje je posebno opremljeno u tu svrhu.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Stranke u sporu mogu osporiti istinitost pisanih dokaza.

Pisane dokaze ne može osporavati osoba koja je sama potpisala te dokaze. Ta osoba može osporiti dokaze pokretanjem posebnog postupka ako je njezin potpis dobiven prisilom, prijetnjama ili prijevaram. Stranka može također podnijeti obrazloženi tužbeni zahtjev u kojem tvrdi da su pisani dokazi krivotvoreni. Ako sud utvrdi da su dokazi krivotvoreni, on će ih isključiti i obavijestiti državnog odvjetnika o krivotvorini. U cilju razmatranja zahtjeva u kojem se tvrdi da su pisani dokazi krivotvoreni, sud može tražiti vještačenje ili druge dokaze. Ako sud zaključi da je stranka pokrenula postupak zbog krivotvorenja pisanih dokaza bez opravdanog razloga, može toj stranci naplatiti kaznu.

Zakonom o parničnom postupku propisano je da osoba koja je pozvana kao svjedok mora doći na sud i reći istinu o činjenicama o kojima ima saznanja. Ako stranka želi dokazati određene okolnosti svjedočenjem, ona u svom zahtjevu sudu kojim traži ispitivanje svjedoka mora navesti koje će važne aspekte predmeta svjedok moći potvrditi.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Primjedbe koje su dostavile stranke u sporu i treće stranke, a koje uključuju informacije o činjenicama na kojima se temelje njihove tužbe ili prigovori dopuštene su kao dokaz ako ih potvrđuju drugi dokazi provjereni i ocijenjeni na sudskoj raspravi. Ako jedna stranka prizna činjenice na kojima se temelje tužba i prigovori druge stranke, sud može smatrati da su te činjenice dokazane ako ne sumnja da je priznanje posljedica prijave, nasilja, prijetnje ili greške ili mu je svrha prikrivanje istine.

Posljednji put ažurirano: 07/02/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Litva

1 Teret dokazivanja

Stranke moraju dokazati činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i očitovanja, osim u slučajevima u kojima ih nije potrebno dokazati (vidjeti odjeljak 1.2).

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Na temelju Zakona o parničnom postupku Republike Litve (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) teret dokazivanja leži na strankama u postupku. Stranke moraju dokazati činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i očitovanja, osim u slučajevima u kojima ih nije potrebno dokazati u skladu sa Zakonom o parničnom postupku.

Svi sudovi u parničnim postupcima odlučuju u skladu s načelom kontradiktornosti. Svaka stranka mora dokazati činjenice na kojima temelji svoje zahtjeve i očitovanja, osim u slučajevima u kojima ih nije potrebno dokazati.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

U članku 182. Zakona o parničnom postupku navode se sljedeće vrste činjenica koje nije potrebno dokazivati:

činjenice za koje sud smatra da su općepoznate

činjenice utvrđene u pravomoćnim presudama u drugim parničnim ili upravnim postupcima u kojima su sudjelovale iste osobe, osim u slučajevima kada sudska odluka ima pravne posljedice za druge osobe koje nisu uključene u predmetni postupak (činjenice utvrđene u pravomoćnim odlukama)

posljedice osobnih radnji koje čine kazneno djelo ako je o takvim posljedicama donesena odluka u pravomoćnoj presudi u kaznenom postupku (činjenice utvrđene u pravomoćnim odlukama)

činjenice koje se mogu pretpostaviti u skladu sa zakonom i nisu osporene u općem postupku

činjenice koje su stranke priznale.

Stranka ima pravo priznati činjenice na kojima se temelje zahtjevi i očitovanja druge stranke. Sud može priznati činjenicu smatrati utvrđenom ako je uvjeren da je priznanje u skladu s okolnostima predmeta i da ga stranka nije izjavila u svrhu obmanjivanja, počinjenja nasilja ili iznošenja prijetnje, ili da nije izneseno pogreškom ili kako bi se prikrla istina.

Trebalo bi napomenuti i da se takve okolnosti mogu osporiti podnošenjem dokaza u skladu s općim postupkom.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Ako sud na temelju podnesenih dokaza može zaključiti da postoji veća vjerojatnost da je određena činjenica postojala nego da nije postojala, potvrđuje tu činjenicu kao utvrđenu.

2 Izvođenje dokaza

Dokaz u parničnom postupku znači svi stvarni podaci na temelju kojih sud u zakonskom postupku utvrđuje da postoje ili ne postoje činjenice koje potkrepljuju zahtjeve i očitovanja stranaka te sve druge činjenice relevantne za donošenje pravične i pravedne odluke u predmetu. Takvi se podaci mogu utvrditi sljedećim sredstvima: izjavama stranaka ili trećih osoba (izravno ili preko zastupnika), iskazima svjedoka, pisanim dokazima, materijalnim dokazima, zapisnicima o inspekcijskom pregledu, izvješćima vještaka, zakonito pribavljenim fotografijama, video i audiozapisima te drugim oblicima dokaza.

Sud isto tako može od države članice EU-a zatražiti da prikupi dokaze ili ih može izvesti izravno u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1206/2001 od 28. svibnja 2001. o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima kako bi se poboljšala, pojednostavnila i ubrzala suradnja među sudovima u izvođenju dokaza.

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U skladu s člankom 179. Zakona o parničnom postupku stranke i drugi sudionici u postupku izvode dokaze. Ako podneseni dokazi nisu dostatni, sud može od stranaka i drugih sudionika u postupku zatražiti da mu dostave potkrepljujuće dokaze te utvrditi rok za njihovo izvođenje. Sud ima pravo prikupljati dokaze i na vlastitu inicijativu (*ex officio*), ali samo u slučajevima predviđenima zakonom.

Na temelju Zakona o parničnom postupku sud tijekom rasprava u obiteljskim ili radnim sporovima ima pravo prikupljati dokaze na vlastitu inicijativu ako smatra da je to bitno za donošenje pravedne odluke o sporu (članci 376. i 414.).

Osim toga, člankom 476. Zakona o parničnom postupku propisano je da sud tijekom pripreme za raspravu u predmetima koji se odnose na proglašenje maloljetnika osobom s punom pravnom i poslovnom sposobnošću (emancipacija):

nalaže državnoj ustanovi za zaštitu djece u mjestu boravišta maloljetnika da dostavi svoj zaključak o spremnosti tog maloljetnika da neovisno ostvaruje sva građanska prava ili izvršava dužnosti

traži podatke o tome je li taj maloljetnik osuđen ili je počinio povredu upravnog ili drugog prava

ako je to potrebno za utvrđivanje razine maloljetnikova tjelesnog, etičkog, duhovnog ili mentalnog razvoja, nalaže forenzički psihološki i/ili psihijatrijski pregled te traži svu liječničku dokumentaciju tog maloljetnika ili druge materijale potrebne za obavljanje pregleda

obavlja sve druge radnje potrebne za pripremu rasprave u predmetu.

Člankom 582. Zakona o parničnom postupku propisano je i da, kad se razmatra pitanje dopuštenja prijenosa prava vlasništva nad obiteljskom nekretninom, hipoteke nad obiteljskom nekretninom ili drugog opterećivanja prava na obiteljsku nekretninu, sud, uzimajući u obzir okolnosti predmeta, ima pravo od podnositelja zahtjeva zatražiti dokaze o financijskom stanju obitelji (dohodak, ušteđevina, druga imovina, obveze), podatke o obiteljskoj nekretnini koja je predmet prijenosa, podatke od službe za zaštitu prava djece o djetetovim roditeljima, preliminarne uvjete te mišljenje o izgledima izvršenja buduće transakcije i izgledima zaštite prava djeteta u slučaju da se transakcija ne izvrši te druge dokaze.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Kako bi prikupio dokaze (u skladu s člancima 199. i 206. Zakona o parničnom postupku), sud može od pravne ili fizičke osobe zatražiti da iznese pisane ili materijalne dokaze, koji se moraju dostaviti izravno sudu u utvrđenim rokovima. Ako fizičke ili pravne osobe ne mogu dostaviti zatražene pisane ili materijalne dokaze ili to ne mogu učiniti u utvrđenom roku, o tome moraju obavijestiti sud i navesti razloge. Sud može osobi koja traži pisane ili materijalne dokaze izdati potvrdu na temelju koje ta osoba može pribaviti dokaze kako bi ih mogla dostaviti sudu.

Tijekom priprema za sudsku raspravu sudac obavlja i druge postupovne aktivnosti potrebne za propisnu pripremu predmeta za sudsku raspravu (zahtijeva dokaze koje sudionici u postupku ne mogu pribaviti, prikuplja dokaze na vlastitu inicijativu ako to ima pravo učiniti u skladu sa Zakonom o parničnom postupku itd.).

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbiti dokaze u sljedećim okolnostima:

dokaz je nedopušten

dokaz ne potvrđuje niti opovrgava činjenice relevantne za predmet (članak 180. Zakona o parničnom postupku)

dokaz je mogao biti iznesen ranije, a njegovo kasnije iznošenje prouzročilo će odgodu postupka (članak 181. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

Svaki dokument ili drugi dokaz koji tužitelju služi kao osnova za zahtjeve, dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi i prijedloge kojima se zahtijevaju dokazi koje tužitelj ne može dostaviti, koji sadržavaju obrazloženje zašto se ti dokazi ne mogu dostaviti, trebalo bi priložiti tužbenom zahtjevu kako bi ih sud prihvatio (članak 135. Zakona o parničnom postupku).

Trebalo bi napomenuti i da će žalbeni sud odbiti prihvatiti nove dokaze koji su mogli biti dostavljeni prvostupanjskom sudu, osim u slučajevima kada je prvostupanjski sud pogrešno odbio prihvatiti te dokaze ili ako se potreba za njihovom dostavom pojavila naknadno (članak 314. Zakona o parničnom postupku).

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U skladu s definicijom iz Zakona o parničnom postupku dokaz u parničnom postupku znači svi stvarni podaci na temelju kojih sud u zakonskom postupku utvrđuje postoje li okolnosti koje potkrepljuju zahtjeve i očitovanja stranaka te druge okolnosti relevantne za donošenje pravične i pravedne odluke u predmetu. Ti se podaci mogu pribaviti na sljedeće načine: izjavama stranaka ili trećih osoba (izravno ili preko zastupnika), iskazima svjedoka, pisanim dokazima, materijalnim dokazima, zapisnicima o inspekcijskom pregledu i izvješćima vještaka.

Zakonito pribavljene fotografije te video i audiozapisi mogu isto tako poslužiti kao dokaz.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

U člancima od 192. do 217. Zakona o parničnom postupku utvrđena su sljedeća pravila kojima se uređuju načini pribavljanja dokaza od svjedoka i vještaka: Postupak ispitivanja svjedoka

Svaki se svjedok poziva u sudnicu i ispituje pojedinačno. Neispitani svjedoci ne smiju biti u sudnici tijekom rasprave. Ispitani svjedoci moraju ostati u sudnici do završetka rasprave. Ako to ispitani svjedoci zatraže, sud im može dopustiti da napuste sudnicu nakon što su saslušali mišljenja sudionika u postupku. Svjedoke se može ispitati *in situ* ako se na poziv ne mogu pojaviti pred sudom zbog bolesti, starosti, invaliditeta ili drugog bitnog razloga koji sud priznaje, ako sudionik u postupku koji je predložio pozivanje dotičnog svjedoka ne može osigurati njegovo pojavljivanje pred sudom.

Sud mora utvrditi identitet svjedoka i objasniti njegova prava i dužnosti te njegovu odgovornost za kršenje zakletve i neispunjenje ili nepropisno ispunjenje bilo koje od njegovih drugih dužnosti.

Svjedok prije ispitivanja daje prisegu na način da položi ruku na Ustav Republike Litve (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) i izjavi: „Ja, (puno ime i prezime), časno i vjerno prisežem da ću govoriti istinu te da neću prikrivati, dodavati ili mijenjati bilo koji dokaz“. Zapisegnuti svjedok potpisuje tekst prisega. Potpisana prisega prilaže se u spis predmeta.

Nakon što utvrdi odnos između svjedoka te stranaka i trećih osoba te ostale okolnosti relevantne za ocjenu njegova iskaza (obrazovanje, zanimanje svjedoka itd.), sud upućuje svjedoka da kaže sudu sve što zna o predmetu te da izbjegava iznositi informacije ako ne može navesti njihov izvor.

Nakon davanja iskaza svjedoku se mogu postavljati pitanja. Svjedoka će najprije ispitati osoba koja je zatražila da bude pozvan i zastupnik te osobe.

Svjedoka zatim ispituju drugi sudionici u postupku. Svjedoka kojeg je sud pozvao na vlastitu inicijativu najprije ispituje tužitelj. Sudac mora zanemariti pitanja kojima se navodi na određeni odgovor te pitanja koja nisu relevantna za predmet. Sudac ima pravo postaviti pitanje u svakom trenutku tijekom ispitivanja svjedoka.

Ako je to potrebno, sud može, na zahtjev sudionika u postupku ili na vlastitu inicijativu, ponovno ispitati svjedoka na istoj raspravi, pozvati ispitivanog svjedoka na drugu raspravu na istom sudu ili međusobno suprotstaviti svjedoke.

U iznimnim slučajevima u kojima nije moguće ili je otežano ispitati svjedoka na sudu, sud pred kojim se vodi postupak ima pravo ispitati pisani iskaz ako se time, prema mišljenju suda i uzimajući u obzir identitet svjedoka i sadržaj okolnosti o kojima će se dati iskaz, neće naštetiti utvrđivanju bitnih činjenica u predmetu. Svjedoka se može na zahtjev stranaka pozvati na dodatno ispitivanje na sudu ako je to potrebno radi preciznijeg utvrđivanja činjenica u predmetu. Prije davanja iskaza svjedok mora potpisati tekst prisega utvrđen u članku 192. stavku 4. Zakona o parničnom postupku te ga se pritom upozorava da je davanje lažnog iskaza kazneno djelo. Pisani iskaz može se dati u prisutnosti javnog bilježnika, koji ga ovjerava.

Ispitivanje vještaka

Mišljenje vještaka čita se naglas na sudskoj raspravi. Prije nego što se pročita mišljenje vještaka, vještak koji daje mišljenje i sudjeluje u sudskoj raspravi mora dati prisegu na način da položi ruku na Ustav Republike Litve i izjavi: „Ja, (puno ime i prezime), prisežem da ću časno obavljati dužnosti vještaka u ovom postupku i dati nepristrano i obrazloženo mišljenje vještaka koje se temelji na mojem stručnom znanju i iskustvu“. Ako se ispitivanje obavlja izvan sudske rasprave, tekst prisega koju je potpisao vještak čini sastavni dio izvješća vještaka. Vještaci uvršteni na Popis vještaka Republike Litve (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) koji su položili prisegu u vrijeme uvrštenja na taj popis ne moraju položiti prisegu na sudu i smatra se da su upozoreni na odgovornost koju snose ako daju lažno mišljenje i izjave.

Sud ima pravo zatražiti od vještaka da svoje mišljenje objasni usmeno. Usmeno objašnjenje mišljenja vještaka uključuje se u zapisnik sudske rasprave. Vještacima se mogu postavljati pitanja u svrhu objašnjenja ili dopune mišljenja vještaka. Osoba koja je zatražila njihovo imenovanje ima prva mogućnost postavljati pitanja. Vještaka zatim ispituju drugi sudionici u postupku. Ako je vještaka imenovao sud na vlastitu inicijativu, tužitelj prvi ima mogućnost postavljati pitanja vještaku.

Suci imaju pravo postavljati pitanja vještaku u svakom trenutku tijekom njihova ispitivanja.

Mišljenje vještaka daje se samo na zahtjev suda i mora se dostaviti u obliku pisanog izvješća vještaka. Izvješće vještaka mora sadržavati podroban opis provedene istrage, zaključke donesene na temelju nalaza i obrazložene odgovore na pitanja koja je postavio sud.

Ako sud zatraži mišljenje vještaka bez izvješća vještaka, mišljenje vještaka smatra se pisanim dokazom koji dostavlja vještak (slično kao i drugi sudionici u postupku) ili koji je sud zatražio u skladu s postupkom utvrđenim Zakonom o parničnom postupku.

Člankom 198. Zakona o parničnom postupku utvrđena su sljedeća pravila za dostavu pisanog dokaza:

Pisani dokaz mogu dostaviti sudionici u postupku ili ga može zatražiti sud u skladu s postupkom propisanim Zakonom.

Pisani dokaz mora se dostaviti u obliku propisanom Zakonom o parničnom postupku: sudionik u postupku koji potkrepljuje sadržaj postupovnog dokumenta pisanim dokazom mora priložiti izvornik ili njegove preslike (digitalne kopije) koje je ovjerio sud, javni bilježnik (ili druga osoba ovlaštena za obavljanje djelatnosti javnog bilježnika), odvjetnik koji sudjeluje u postupku ili osoba koja je izdala (primila) dokument. Sud može zatražiti, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev sudionika u postupku, da se dostave izvornici. Zahtjev sudionika u postupku za dostavu izvornika predaje se zajedno s tužbenim zahtjevom, protuzahjevom, odgovorom na tužbu ili drugim postupovnim dokumentom sudionika u postupku. Sudionici u postupku mogu takav zahtjev podnijeti i kasnije ako sud prihvati da su razlozi zašto zahtjev nije ranije podnesen prihvatljivi ili ako se odobrenjem predmetnog zahtjeva neće odgoditi rješenje spora. U slučajevima u kojima se samo dio dokumenta odnosi na sadržaj postupovnih dokumenata sudu se mogu dostaviti samo relevantni dijelovi (izvadci, ulomci). Svi postupovni dokumenti i njihovi prilozi moraju se sudu dostaviti na litavskom jeziku, osim u slučaju određenih iznimki utvrđenih zakonodavstvom. Ako sudionici u postupku kojima su dostavljeni postupovni dokumenti ne razumiju litavski jezik, sudu se moraju dostaviti prijevodi tih dokumenata na jezik koji razumiju. Ako je Zakonom propisano da ti dokumenti moraju biti prevedeni na strani jezik, sudionici u postupku moraju sudu dostaviti ovjerene prijevode u skladu s utvrđenim pravnim postupkom.

Izvorni dokumenti u spisu predmeta mogu se vratiti ako to zatraže osobe koje su ih dostavile. U tom se slučaju u spisu moraju zadržati preslike dokumenata koje treba vratiti, ovjerene u skladu s postupkom propisanim Zakonom.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

U skladu s člankom 197. Zakona o parničnom postupku dokumenti koje su izdala državna i općinska tijela, a u skladu sa svojim nadležnostima odobrile osobe koje je ovlastila država, te koji su u skladu sa zahtjevima primjenjivima na oblik određenih dokumenata mogu se smatrati službenim pisanim dokazom i imaju jaču dokaznu snagu. Smatra se da su činjenice navedene u službenom pisanom dokazu u potpunosti dokazane dok ih se ne opovrgne drugim dokazom u postupku, osim iskaza svjedoka. Zabrana upotrebe iskaza svjedoka ne primjenjuje se ako bi se time povrijedila načela postupanja u dobroj vjeri, pravednosti i opravdanosti. Dokazna vrijednost službenog pisanog dokaza može se dodijeliti i drugim dokumentima na temelju zakonodavnih akata.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Okolnosti predmeta koje u skladu sa zakonom treba dokazati konkretnim sredstvima dokazivanja ne mogu se dokazati bilo kojim drugim sredstvom dokazivanja (članak 177. stavak 4. Zakona o parničnom postupku).

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Osoba koja je pozvana u svojstvu svjedoka mora se pojaviti pred sudom i dati istinit iskaz. Osoba koja je pozvana u svojstvu svjedoka snosi zakonsku odgovornost ako ne ispuni dužnosti svjedoka (članak 191.), odnosno može joj biti izrečena novčana kazna.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Svjedok može odbiti svjedočiti ako bi njegov iskaz činio dokaz protiv njega, članova njegove obitelji ili bliskih srodnika.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Ako se svjedoci, vještaci ili tumači ne pojave na raspravi, sud će osobe koje sudjeluju u postupku pitati može li se o njihovu predmetu raspravljati bez svjedokâ, vještakâ ili tumača te odlučiti o nastavku ili odgodi sudske rasprave. Ako se pozvani svjedok, vještak ili tumač ne pojavi na sudu bez opravdanog razloga može mu se izreći novčana kazna u iznosu do 1000 litasa. Svjedoka se može i prisilno dovesti na sud na temelju sudskog rješenja (članak 248. Zakona o parničnom postupku).

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Sljedeće se osobe ne mogu ispitivati u svojstvu svjedoka:

zastupnici u parničnim i upravnim postupcima ili branitelji u kaznenim postupcima, o okolnostima za koje su doznali u svojstvu zastupnika ili branitelja osobe koje ne mogu razumjeti okolnosti relevantne za predmet ili dati pravičan iskaz zbog fizičkog ili mentalnog invaliditeta

svećenici, o okolnostima koje su doznali tijekom ispovijedi

zdravstveni djelatnici, o okolnostima obuhvaćenima obvezom čuvanja profesionalne tajne

izmiritelji, o okolnostima koje su doznali tijekom postupka mirenja.

Zakonom se mogu utvrditi i druge osobe.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Nakon što utvrdi odnos između svjedoka te stranaka i trećih osoba te ostale okolnosti relevantne za ocjenu njegova iskaza (obrazovanje svjedoka, njegovo zanimanje itd.), sud poziva svjedoka da kaže sudu sve što zna o predmetu te da izbjegava iznositi informacije ako ne može navesti njihov izvor.

Nakon davanja iskaza svjedoku se mogu postavljati pitanja. Svjedoka će najprije ispitati osoba koja je zatražila da bude pozvan i zastupnik te osobe, a zatim drugi sudionici u postupku. Svjedoka kojeg je sud pozvao na vlastitu inicijativu najprije ispituje tužitelj. Sudac mora zanemariti pitanja kojima se navodi na određeni odgovor te pitanja koja nisu relevantna za predmet. Sudac ima pravo postaviti pitanje u svakom trenutku tijekom ispitivanja svjedoka. Ako je to potrebno, sud može, na zahtjev sudionika u postupku ili na vlastitu inicijativu, ponovno ispitati svjedoka na istoj raspravi, pozvati ispitanog svjedoka na drugu raspravu na istom sudu ili međusobno suprotstaviti svjedoke.

U iznimnim slučajevima u kojima nije moguće ili je otežano ispitati svjedoka na sudu, sud pred kojim se vodi postupak ima pravo ispitati pisani iskaz ako se time, prema mišljenju suda i uzimajući u obzir identitet svjedoka i sadržaj okolnosti o kojima će se dati iskaz, neće naštetiti utvrđivanju bitnih činjenica u predmetu. Svjedoka se može na zahtjev stranaka pozvati na dodatno ispitivanje na sudu ako je to potrebno radi preciznijeg utvrđivanja činjenica u predmetu. Prije svjedočenja svjedok mora potpisati prethodno utvrđeni tekst prisega te ga se pritom upozorava da je davanje lažnog iskaza kazneno djelo. Pisani iskaz može se dati u prisutnosti javnog bilježnika, koji ga ovjerava.

Sudjelovanje sudionika u postupku i ispitivanje svjedoka *in situ* na sudskim raspravama može se osigurati s pomoću informacijske tehnologije i tehnologije za elektroničku komunikaciju (videokonferencija, telekonferencija itd.). Pri upotrebi tih tehnologija u skladu s postupkom koji je utvrdio ministar pravosuđa moraju se osigurati pouzdano utvrđivanje identiteta sudionika u postupku te objektivno bilježenje i dostava podataka (dokaza).

Osim toga, člankom 803. Zakona o parničnom postupku predviđena je mogućnost da sudovi Republike Litve od suda druge države zatraže da u prikupljanju dokaza upotrijebi komunikacijske tehnologije (videokonferencija, telekonferencija itd.).

3 Ocjena dokaza

Sud dokaze u postupku ocjenjuje u skladu s vlastitim uvjerenjem koje se temelji na sveobuhvatnom i nepristranom razmatranju činjenica iznesenih u postupku te u skladu sa zakonom.

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Činjenični podaci utvrđuju se sljedećim sredstvima: izjavama stranaka i trećih osoba (izravno ili preko zastupnika), iskazima svjedoka, pisanim dokazima, materijalnim dokazima, zapisnicima o inspekcijском pregledu, zaključcima vještaka, zakonito pribavljenim fotografijama, video i audiozapisima te drugim oblicima dokaza. Činjenični podaci koji čine državnu ili profesionalnu tajnu obično ne mogu služiti kao dokaz u parničnom postupku sve dok se ne deklasificiraju u skladu sa zakonskim postupkom. Podaci primljeni tijekom postupka mirenja ne mogu služiti kao dokaz u parničnom postupku osim u slučajevima predviđenima Zakonom o mirenju u građanskim sporovima.

Treba napomenuti i da u skladu s člankom 185. Zakona o parničnom postupku sud dokaze u postupku mora ocijeniti u skladu s vlastitim uvjerenjem koje se temelji na sveobuhvatnom i nepristranom razmatranju činjenica predstavljenih u postupku te u skladu sa zakonom. Ni jedan dokaz ne smije imati prethodno utvrđeni učinak na sud, osim ako je to predviđeno Zakonom o parničnom postupku.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Da (vidjeti odgovor na pitanje 2.4).

Posljednji put ažurirano: 21/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Luksemburg

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Načelo je luksemburškog prava da onaj koji traži izvršenje obveze mora tu obvezu dokazati. U obrnutom slučaju, onaj koji se smatra oslobođenim obveze, mora podnijeti dokaz o plaćanju ili o činjenici kojom se uzrokovalo gašenje obveze.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Luksemburškim su pravom u nekim slučajevima predviđene pretpostavke koje osobu koja mora dokazati činjenicu koju je teško ili nemoguće potkrijepiti oslobađaju podnošenja dokaza. Pretpostavke su zaključci koje se zakonom donose ili koje donosi sudac o nepoznatoj činjenici na temelju poznate činjenice. Zakonodavac razlikuje dvije kategorije pretpostavki. S jedne strane, zakonska je pretpostavka ona koja je posebnim zakonom povezana s određenim djelima ili činjenicama. S druge strane, pretpostavke koje nisu utvrđene zakonom prepuštene su procjeni suca koji dopušta samo ozbiljne, precizne i usuglašene pretpostavke.

Općenito, moguć je dokaz koji se kosi s pretpostavkama. Primjerice, pretpostavlja se da je otac djeteta rođenog u braku muž majke djeteta. Međutim, moguć je i postupak za osporavanje očinstva.

U rjeđim slučajevima pretpostavke su neosporive. Nemoguće je podnijeti dokaz koji se s njima kosi.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Procjena činjenica prepuštena je sučevoj suverenoj ovlasti za procjenu. U slučaju sumnje, sudac provjerava postoje li ozbiljne, precizne i usuglašene indicije te prihvaća ili odbija dokaz ovisno o vjerodostojnosti navedenih činjenica.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Izvođenje dokaza može odrediti sud na zahtjev jedne stranke. Međutim, u određenim slučajevima sud može na vlastitu inicijativu odrediti izvođenje dokaza.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud imenovanog vještaka obavješćuje o prirodi zadaće. Vještak saziva stranke i treće osobe koje moraju sudjelovati u izvođenju dokaza. U skladu s načelom kontradiktornosti, izvođenje dokaza provodi se u prisutnosti stranaka.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Izvođenje dokaza može se odrediti u svakom slučaju ako sud ne raspolaže dovoljnom količinom elemenata za donošenje odluke.

Izvođenje dokaza može se odrediti za činjenicu samo ako stranka koja tu činjenicu navodi ne raspolaže dostatnim podacima za njezino dokazivanje. Ni u kojem se slučaju izvođenje dokaza ne može odrediti da bi se ispravio strankin propust u podnošenju dokaza.

Sud mora ograničiti izbor mjere na ono što je dovoljno da bi se spor riješio te se odlučiti za najjednostavnije i najjeftinije rješenje.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Različita su dokazna sredstva: isprave, svjedočenje, pretpostavke, priznanje i prisega.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Za prikupljanje svjedočenja svjedoka i vještaka upotrebljavaju se sljedeći oblici dokaza:

Kada je dopušteno dokazivanje svjedočenjem, sud može od trećih osoba primiti dokaze koji bi mogli razjasniti sporne činjenice, a koje te treće osobe osobno poznaju. Ti se dokazi prikupljaju u obliku izjava ili putem izvida, ovisno jesu li dokazi pisani ili usmeni.

Od svakoga koga izabere, sud može tražiti objašnjenje u obliku izjava, savjetovanja ili vještačenja o činjeničnom pitanju koje zahtijeva stručno razjašnjenje.

Ako mišljenje ne mora biti u pisanoj obliku, sud može vještaku dopustiti da svoje mišljenje iznese na raspravi, a na temelju svjedočenja sastavlja se zapisnik koji potpisuju sudac i službenik sudske pisarnice.

Pravila mjerodavna za predočenje pisanih dokaza i pisanih izvješća ili mišljenja vještaka:

Pisani dokaz:

Stranka koja navodi dokument obvezuje se dostaviti ga svakoj drugoj stranci u postupku. Dostava se obavlja poštanskom pošiljkom s povratnicom ili polaganjem u pisarnicu (*greffe*). Dokumenti se moraju dostaviti bez prethodne upute.

Pisana izvješća ili mišljenja vještaka:

Vještak podnosi svoje izvješće u pisarnicu suda. Sastavlja se samo jedno izvješće, čak i ako postoji više vještaka, a u slučaju neslaganja, svaki navodi svoje mišljenje. Ako je vještak prikupio mišljenje nekog drugog stručnjaka iz područja koje je različito od njegova područja, to se mišljenje, ovisno o slučaju, prilaže zapisniku rasprave ili u spis.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Neki oblici dokaza imaju veću težinu od drugih:

izvorno pismeno koje sastavlja javni dužnosnik (javni bilježnik, sudski izvršitelj) izvršenjem svojih ovlasti, a koje vrijedi kao dokaz osim ako se ne pokaže pogrešnim

privatna isprava koju sastavljaju i potpisuju same stranke, bez uplitanja javnog dužnosnika, a koja vrijedi kao dokaz osim ako se ne dokaže suprotno svjedočenje i drugi oblici dokaza, prema slobodnoj ocjeni suda.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Pisani je dokaz potreban da bi se sastavio pravni akt (ugovor) čija je vrijednost veća od 2 500 EUR. Suprotno tome, dokaz pravne činjenice (npr. nesreće) može biti u bilo kojem obliku.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Zakonodavac obvezuje svjedoka na suradnju u pravnom postupku u svrhu otkrivanja istine.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Osobe koje se mogu opravdati legitimnim razlogom mogu biti oslobođene svjedočenja. Svjedočenje mogu odbiti roditelji ili izravni članovi obitelji jedne od stranaka ili njezin supružnik, čak i ako su razvedeni.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedoci koji odbiju svjedočenje mogu biti pozvani pred sud na vlastiti trošak ako se njihovo saslušanje ocijeni potrebnim. Svjedocima koji odbiju svjedočenje i onima koji bez legitimnog razloga odbiju dati izjavu ili položiti prisegu može se dosuditi novčana kazna od 50 EUR do 2 500 EUR.

Svjedok koji dokaže da nije mogao prisustvovati određenog dana može biti oslobođen kazne i troškova sudskog poziva.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svatko može biti saslušan kao svjedok, osim osoba koje nisu u mogućnosti svjedočiti pred sudom.

Osobe koje ne mogu svjedočiti mogu svejedno biti saslušane u istim uvjetima, ali bez polaganja prisega. Ipak, potomke se nikad ne može saslušati o činjenicama koje su naveli supružnici u prilog zahtjevu za rastavu ili razvod braka.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Uloga suca i stranaka tijekom saslušanja svjedoka

Sudac saslušava izjave svjedoka odvojeno i po redosljedu koji on određuje u prisutnosti stranaka ili kada su one pozvane. Svjedoci ne mogu čitati nikakav tekst.

Sudac može saslušati ili ispitivati svjedoke o svim činjenicama čiji je dokaz zakonski prihvatljiv, čak i ako te činjenice nisu navedene u odluci kojom se određuje izvid. On može ponovno saslušati svjedoke, suočiti ih međusobno ili sa strankama, a prema potrebi ih može i saslušati u prisutnosti stručnjaka.

Stranke ne smiju prekidati, ispitivati ni pokušavati utjecati na svjedoke koji daju izjavu, kao ni obraćati im se izravno. U protivnom, mogu biti isključeni sa saslušanja. Sudac nakon ispitivanja svjedoka postavlja pitanja koja mu uručuju stranke ako to smatra potrebnim.

Videokonferencija i druga tehnička sredstva

Uredbom Vijeća (EZ) br. 1206/2001 od 28. svibnja 2001. o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima nastoji se poboljšati, pojednostavniti i ubrzati suradnja između sudova država članica u izvođenju dokaza. U luksemburškom pravu ne postoji posebna odredba o videokonferenciji. Mjerodavni su članci novog Zakonika o parničnom postupku koji se odnose na saslušanja svjedoka, osobnu provjeru koju provodi sudac i osobni izlazak pred sud. Potreban tehnički materijal nalazi se u prostorima sudova. Na dan videokonferencije prisutni su sudac, službenik pisarnice, sudski tumač i tehničar.

Sudac može odrediti izradu tonskog, vizualnog ili audio-vizualnog zapisa izvođenja dokaza u cijelosti ili njegovog dijela. Zapis se pohranjuje u pisarnici suda. Svaka stranka može tražiti da joj se na njezin trošak dostavi kopija ili transkripcija tog zapisa.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Sud ne uzima u obzir dokaze pribavljene nezakonito, primjerice skrivenom kamerom ili zapisom telefonskog razgovora bez znanja sugovornika.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Vlastite izjave stranke u postupku nemaju u načelu dokaznu snagu.

Druge poveznice

<http://www.legilux.lu/>

Posljednji put ažurirano: 26/04/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Malta

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Teret dokazivanja na osobi je koja iznosi navod, što je jasno iz članka 562. Zakonika o organizaciji i parničnom postupku: „teret dokazivanja činjenice u svim je predmetima na stranci koja je navodi”.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Da, ta pravila postoje i nalaze se u članku 627. i dalje Zakonika o organizaciji i parničnom postupku. U članku 627. navode se isprave za koje nije potreban dodatni dokaz vjerodostojnosti, osim onog koji već sadržavaju, uključujući:

akte Vlade Malte koje potpisuje ministar ili voditelj odjela koji ih je sastavio ili, u njegovoj odsutnosti, zamjenik, pomoćnik ili drugi službenik koji je sljedeći po svojem položaju i ovlašten je potpisivati takve akte

upisnike bilo kojeg odjela Vlade Malte

sve javne akte koje potpisuju nadležna tijela i sadržani su u Službenom listu Vlade;

akte Vlade Malte tiskane prema ovlaštenju Vlade i uredno objavljene

akte i upisnike sudova i crkvenih sudova na Malti

potvrde koje izdaju Matični ured i Zemljišno-knjižni ured

prijave o pomorskoj nezgodi podnesene prema ovlaštenju Glavnog građanskog suda

druge isprave navedene u Zakonu o trgovačkom pomorskom prometu (uključujući potvrde o registraciji koje potpisuje upisničar ili druga ovlaštena službena osoba i sve ostalo što je zapisano na potvrdi o registraciji ovjerenom potpisom upisničara ili druge ovlaštene službene osobe).

Postoje i druge isprave koje se mogu dostaviti i njihov je sadržaj izuzet iz tereta dokazivanja, ali se njihova vjerodostojnost mora dokazati, a oni uključuju:

akte i upisnike svih ustanova ili javnih tijela koja su ovlaštena ili priznata zakonom ili ih ovlašćuje ili priznaje Vlada

župne akte i matične knjige koji se odnose na rođenja, brakove i smrti te naloge dane u skladu sa zakonom u nazočnosti župnika

akte i upisnike javnih bilježnika na Malti

trgovačke knjige koje se vode na temelju zakona, i to samo u dijelu u kojem se odnose na bilo koji sporazum ili neku drugu trgovačku transakciju

knjige javnih posrednika koje se vode na temelju zakona, a odnose se na sve što se moglo dogoditi između ugovornih stranaka u trgovačkim stvarima.

Mogu se dostaviti dokazi koji proturječe sadržaju tih vrsta isprava.

Osim tih isprava postoji još jedna pretpostavka koja je uređena poglavljem 16. Zakona Malte, Građanskim zakonikom – ta da je dijete rođeno u braku potomak ženina supruga. Neosnovanost te zakonske pretpostavke može se dokazati podnošenjem zahtjeva uz prisegu Građanskom sudu (Obiteljskom odjelu) i dostavom dokaza o neosnovanosti te pretpostavke.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Kako bi mogao donijeti odluku o kazni u građanskim predmetima, sud mora biti uvjeren da je ispunjen kriterij najveće moguće vjerojatnosti činjenica.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Sve stranke u sudskom predmetu, bez obzira na svoj interes, mogu svjedočiti, bilo na vlastiti zahtjev, na zahtjev druge stranke u postupku ili kada ih sud pozove da svjedoče po službenoj dužnosti. Ako je postupak pokrenut na temelju zahtjeva pod prisegom, potrebno je sastaviti popis svjedoka. Isto vrijedi i za odgovor na tužbeni zahtjev pod prisegom koji mora sadržavati popis svjedoka. Ako stranka za svjedoka treba pozvati osobu koja kao takva nije navedena, mora podnijeti odgovarajući zahtjev.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Kada je prihvaćen zahtjev za izvođenje dokaza, svjedoci se pozivaju obvezujućim sudskim pozivom koji se izdaje nakon zahtjeva stranke koja želi iznijeti dokaze. Zahtjevi za izdavanje obvezujućeg sudskog poziva mogu se izjaviti usmeno na Magistratskom sudu (na Malti) i na Magistarskom sudu (za otok Gozo) niže nadležnosti.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza ako je osoba koja je pozvana na sud odvjetnik, zakonski opunomoćenik ili svećenik. Nadalje, u pravilu ni jedna osoba nazočna tijekom zasjedanja suda ne može biti pozvana kao svjedok u istom predmetu. Međutim, sud ima pravo odlučiti da se to pravilo u posebnim slučajevima neće primijeniti ako za to postoje dobri razlozi. Postoje i posebni zakoni kojima se uređuje službena tajna i na temelju kojih je zabranjeno otkrivanje tajnih i povjerljivih informacija. Nadalje, zahtjev može biti odbijen ako sud smatra da svjedok nije relevantan.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Postoje tri načina za iznošenje dokaza, a to su: isprave, usmeni iskaz i izjave dane pod prisegom.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Opće je pravilo da se od svjedoka uzimaju usmeni iskazi na javnim raspravama. Međutim, zakonom su predviđene i druge mjere izvođenja dokaza koje se mogu primijeniti:

Dokazi se mogu iznijeti davanjem izjave pod prisegom, bez obzira na to je li riječ o svjedocima koji imaju boravište na Malti ili u inozemstvu.

U slučajevima kada osoba planira napustiti Maltu ili je bolesna ili stara ili je vjerojatno da će umrijeti ili biti proglašena nesposobnom prije ročišta ili da se neće moći pojaviti na ročištu, sud može naložiti sudskom pomoćniku da sasluša tu osobu. U tom se slučaju pitanja upućena svjedoku, zajedno s njegovim odgovorima, navode u zapisniku koji svjedok potpisuje ili stavlja križ umjesto potpisa.

Sud može imenovati i dodatnog suca koji će saslušati određenog svjedoka u slučaju kada svjedok ne može napustiti svoj dom zbog svoje dobi.

Ako svjedok boravi u inozemstvu, odvjetnik može podnijeti zahtjev zamolnicom (drugom sudu) da se svjedok sasluša, odnosno stranka koja je zatražila saslušanje tog svjedoka dužna je dostaviti pisana pitanja i podatke o imenu, prezimenu i adresi osobe koja mora biti nazočna u njezino ime tijekom saslušanja tog svjedoka.

Ako sud to smatra primjerenim, može dopustiti audiosnimanje ili videosnimanje izjava svjedoka.

Sud može odrediti i sudske vještake te im dati ovlasti da saslušaju svjedoke i uzmu njihove prisega.

Ako je za izvođenje dokaza određen sudski vještak, on ima na raspolaganju ista sredstva kao i sudovi.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Svi načini pribavljanja dokaza smatraju se jednakovrijednima.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Ne, ali uvijek treba iznijeti najbolji dokaz.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Da, svi pozvani svjedoci zakonom su obvezni svjedočiti. Međutim, svjedok ne može biti prisiljen odgovoriti na pitanja zbog kojih protiv njega može biti pokrenut kazneni postupak.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Bračni drug bilo koje stranke u sudskom postupku kvalificirani je svjedok i može biti obavezan svjedočiti u sudskom postupku na zahtjev bilo koje stranke.

Međutim, suprug ne može biti prisiljen otkriti ništa što mu je supruga rekla u povjerenju tijekom braka i obrnuto. Nadalje, bračni drug ne može biti prisiljen odgovarati na pitanja zbog kojih bi protiv drugog bračnog druga mogao biti pokrenut kazneni postupak.

Ostale činjenice koje se izuzimaju jesu one povjerene odvjetnicima, zakonskim opunomoćenicima ili svećenicima. Međutim, ako odvjetnik ili zakonski opunomoćenik od svoje stranke dobije suglasnost ili svećenik dobije suglasnost od osobe koja se ispovjedita, tada te osobe mogu biti ispitane o činjenicama koje su saznale (a za koje su dobile suglasnost za svjedočenje) – odvjetnik i zakonski opunomoćenik o činjenicama koje im je stranka povjerila za potrebe sudskog postupka, a svećenik o činjenicama koje je saznao pod pečatom ispovjedne tajne ili tijekom ispovijedi.

Osim na temelju sudskog naloga, od računovođa, liječnika, socijalnih radnika, psihologa i bračnih savjetnika ne može se zahtijevati da otkriju informacije koje su saznali kao poslovne tajne od svojih klijenata ili ako su do tih informacija došli slijedom prirode svojeg posla. To se pravo proširuje i na tumače zaposlene u cilju prenošenja takvih tajnih informacija.

Svjedok vezan obvezom čuvanja poslovne tajne ne smije otkriti tajne i povjerljive informacije, osim u određenim okolnostima koje su propisane posebnim zakonom primjenjivim na predmet o kojem je riječ.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Ako se uredno pozvani svjedok ne odazove sudskom pozivu, kriv je za nepoštovanje suda te ga se bez odgode osuđuje i novčano kažnjava. Sud ga na temelju uhidbenog naloga ili naloga za privođenje može prisiliti i da se pojavi na sudu te da svjedoči na sljedećem ročištu. Međutim, sud se može odreći novčane kazne ako su dostavljeni opravdani razlozi za nepojavljivanje na sudu.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svaka mentalno zdrava osoba može biti predložena za svjedoka ako ne postoje iznimke koje se odnose na njezinu kompetentnost. Svjedokom može biti osoba bilo koje dobi pod uvjetom da je svjesna činjenice da je davanje lažnog iskaza pogrešno.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Tijekom ispitivanja ili unakrsnog ispitivanja sud svjedoku može postaviti bilo koje pitanje koje smatra potrebnim ili korisnim. S druge strane, svaka stranka u postupku, bez obzira na svoj interes, može svjedočiti na vlastiti zahtjev, na zahtjev suprotne stranke u postupku ili kada dobije sudski poziv da to učini po službenoj dužnosti.

U predmetima u koje su uključeni maloljetnici sudac obično saslušava maloljetnika nasamo ili se imenuje odvjetnik za djecu kako bi saslušao maloljetnika. Svjedoci koji žive izvan Malte mogu se saslušati videokonferencijom.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Ako dokazi nisu pribavljeni na nezakonit način, sud nema nikakvih ograničenja pri donošenju svoje odluke. Jedina je iznimka da sud u pravilu ne uzima u obzir dokaze koji se odnose na činjenice za koje svjedok kaže da ih je saznao od drugih osoba ili činjenice koje su navele druge stranke, a koje mogu biti pozvane da o tome svjedoče.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Da, iskazi koje daje stranka u postupku dopuštena su dokazna sredstva.

Posljednji put ažurirano: 22/03/2017

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutačno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Izvođenje dokaza - Nizozemska

1 Teret dokazivanj

Nizozemsko procesno pravo temelji se na načelu da „osoba koja iznosi činjenicu mora je dokazati“. Drugim riječima, stranka koja se oslanja na činjenice ili prava koje navodi za pravne svrhe snosi teret dokazivanja tih činjenica ili prava. Međutim, teret dokazivanja u nekim slučajevima mogu snositi druge osobe, na temelju posebnih zakonskih pravila ili načela opravdanosti i pravičnosti.

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Zakonska pravila o dokazima u člancima od 149. do 207. Zakona o parničnom postupku (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) primjenjuju se u postupku koji se pokreće na temelju sudskog poziva i u postupku koji se pokreće na temelju zahtjeva, osim ako je priroda predmeta takva da je to isključeno. Nisu obvezna u postupcima privremene pravne zaštite, a uobičajena pravila o dokazima automatski se ne primjenjuju ni u arbitražnim predmetima. Međutim, stranke se u arbitražnim predmetima mogu dogovoriti da će primjenjivati ta pravila.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Sud činjenice koje iznosi jedna stranka i koje protustranka ne opovrgava (u dovoljnoj mjeri) mora smatrati dokazanim. Međutim, postoji iznimka, odnosno postoje situacije u kojima bi prihvaćanje navedenog podrazumijevalo pravne posljedice koje strankama nisu slobodno dostupne. Sud u tom slučaju može zahtijevati dokaze.

Dokazi se ne zahtijevaju za činjenice ili okolnosti za koje se smatra da su općepoznate ili za pravila općeg iskustva. Sud ih može upotrijebiti bez obzira na to jesu li ih stranke iznijele ili ne. „Činjenice ili okolnosti za koje se smatra da su općepoznate” znači činjenice ili okolnosti koje svaka prosječna osoba zna ili može znati. „Pravila općeg iskustva” znači uzročno-posljedične veze za koje svatko zna. Isto tako nije potrebno dokazivati činjenice o kojima sud sam stječe saznanja tijekom postupka, odnosno činjenice iz suđenja, jer su one poznate.

Zakonom je ponekad predviđena pretpostavka. Određene činjenice ili okolnosti smatraju se toliko vjerojatnima da stranka koja se na njih poziva za njih ne treba pružati (daljnje) dokaze. Sud pravila općeg iskustva može iskoristiti i za pretpostavku na temelju određenih činjenica koje su pred njim predstavljene. Protustranka u tom slučaju ima mogućnost osporavanja pretpostavke. Primjenjuje se i niz posebnih slučajeva. Slijedi nekoliko primjera: na temelju zakona o cestovnom prometu vozač koji pregazi biciklista ili pješaka mora platiti naknadu štete prouzročene ozljedom, osim ako se može dokazati da je uzrok nesreće viša sila. Drugi je primjer slučaj u kojem radnik podnosi zahtjev za naknadu štete prouzročene ozljedom ako je utvrđeno da se ozljeda dogodila dok je radnik radio. Poslodavac je u tom slučaju obavezan radniku isplatiti naknadu štete za takvu ozljedu, osim ako se mogu pružiti dokazi da nisu postojali nedostaci u potrebnoj skrbi ili da je radnik odgovoran za namjerno djelovanje ili hotimičan nemar.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Sud može slobodno ocijeniti dokaze koji su mu izneseni, osim ako je zakonom predviđeno drukčije. Ta se iznimka odnosi na pravila o nepobitnoj dokaznoj vrijednosti dokaza. Sud je u slučajevima nepobitnih dokaza obavezan određene oblike dokaza prihvatiti kao istinite ili barem priznati njihovu vrijednost.

Međutim, i u tom slučaju postoji mogućnost osporavanja.

Sudovi svoje odluke mogu temeljiti samo na činjenicama koje su primjereno usklađene s pravilima o dokazivanju.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U određenim slučajevima (pregled računovodstvene dokumentacije, svjedočenja svjedoka) sud na zahtjev jedne od stranaka drugu stranku obavezuje na dostavljanje dokaza. Sud to može učiniti i na vlastitu inicijativu.

Slično tome sud na zahtjev jedne od stranaka ili na vlastitu inicijativu može zatražiti izvješće vještaka, posjet prostorijama ili njihov pregled. Sud imenuje vještaka koji mu dostavlja izvješće i obavlja posjet prostorijama. Stranke su obvezne pružiti pomoć u sastavljanju izvješća vještaka.

Stranke imaju pravo iznijeti svoje mišljenje i zahtjeve u pogledu izvješća vještaka i posjeta prostorijama.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Stranka kojoj je sud odobrio da izvede dokaze ili koja snosi teret dokazivanja obvezna je izvesti dokaze o navodnim činjenicama i/ili okolnostima.

Protustranka uvijek može izvesti dokaze o protivnom, osim ako je to isključeno u skladu sa zakonom.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud odbija prihvatiti dokaze ako oni nisu relevantni za predmet, nisu dovoljno određeni (previše su nejasni), ako su dostavljeni izvan roka (prekasno) ili su neosnovani. Dostavljeni dokazi ne mogu se zanemariti na temelju pretpostavke o njihovu ishodu.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U Nizozemskoj se primjenjuje pravilo slobode dokazivanja, odnosno pravilo da se dokazi u načelu mogu dostaviti u bilo kojem primjerenom obliku, osim ako je zakonom određeno drukčije. Zakonom je određen niz oblika dokaza (popis nije konačan), a to su:

akti i presude

pregledi računovodstvene dokumentacije, evidencije i dokumenata

iskazi svjedoka

službena ili usmena izvješća vještaka i

posjet prostorijama i njihov pregled.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Dokazi svjedoka moraju se dopustiti u skladu sa zakonom i iznose se na zahtjev jedne od stranaka ili se na inicijativu suda uvode za jednu od stranaka.

Stranke isto tako mogu iznijeti dokaze kao svjedoci (vidjeti točku 3. u nastavku). Ako se iznose dokazi svjedoka, te svjedoke pozivaju stranke.

Dokazi svjedoka iznose se u obliku iskaza. Iskaz se daje u usmenom obliku na sudskoj raspravi. Izjava svjedoka dopuštena je kao dokaz samo ako se odnosi na činjenice o kojima svjedok ima osobno saznanje. Stranci koja traži dopuštenje za izvođenje dokaza svjedoka dopustit će se da to učini ako su činjenice koje se dokazuju sporne i time se može pomoći donošenju odluke o predmetu.

Vještaci mogu predstaviti pisana ili usmena izvješća na zahtjev jedne od stranaka ili na vlastitu inicijativu suda (članak 194. Zakona o parničnom postupku).

U slučaju pisanog izvješća sud određuje rok za njegovo predstavljanje. U slučaju usmenog izvješća vještak iznosi dokaze na datum zakazan za suđenje.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Postoji razlika između nepobitnih dokaza i onih koji se mogu pobiti. U slučaju nepobitnih dokaza sud je obavezan sadržaj dokaza prihvatiti kao istinit ili priznati snagu tog oblika dokaza kako je određeno zakonom. U slučaju nepobitnih dokaza mogu se ponuditi i protudokazi, osim ako je zakonom predviđeno drukčije.

Javni akti i presude kaznenih sudova primjeri su nepobitnih dokaza. Sud slobodno određuje dokaznu vrijednost dokaza koji se mogu pobiti.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Neki dokument u određenim okolnostima čini savršen dokaz. U određenim okolnostima dokument je ključan i za ostvarivanje određenog prava. Primjer toga mogao bi biti predbračni ugovor ili oporuka. Postojanje predbračnog ugovora ili oporuke koju je sastavio javni bilježnik dokazuje se dostavljanjem javnobilježničke isprave. Dodatak oporuci isto tako može poslužiti kao dokaz. Dodatak oporuci rukom je ispisan dokument s datumom i potpisom u kojem su navedene želje oporučitelja. Te se želje mogu odnositi na, među ostalim, odjeću, osobne stvari, nakit i određene kućanske predmete te određene knjige (članak 97. Građanskog zakonika (*Burgerlijk Wetboek*)). Valjanost dodatka oporuci ne treba se potvrđivati javnobilježničkom ispravom.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Osnovno je načelo to da je svatko tko je u skladu sa zakonom pozvan da svjedoči obavezan to učiniti. Obavezan je pojaviti se na suđenju i na sudu iznijeti potrebne istinite izjave.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

U određenim je okolnostima moguće osloboditi osobu od obveze svjedočenja.

Od obveze svjedočenja ponajprije su izuzeti članovi uže obitelji stranaka. To uključuje (bivše) bračne drugove ili (bivše) registrirane partnere stranke, krvne srodnike ili srodnike po tazbini stranke ili njezina bračnog druga ili registriranog partnera do i uključujući srodnike u drugom koljenu – roditelje, djecu, djedove i bake, unuke, braću i sestre.

Svjedoci mogu tražiti da budu oslobođeni te obveze kada odgovaraju na određena pitanja ako bi odgovor svjedoka ili njegova krvnog srodnika ili srodnika po tazbini u uzlaznoj ili silaznoj liniji, ili pobočnog rođaka u drugom ili trećem koljenu, ili (bivšeg) bračnog druga te osobe ili (bivšeg) registriranog partnera te osobe izložio riziku od kaznenog progona (članak 165. stavak 3. Zakona o parničnom postupku).

Izuzetak postoji i na funkcionalnoj osnovi. Dostupan je osobama koje su na temelju povlaštenog odnosa zbog svoje profesije, zanimanja ili drugog statusa (kao što su svećenstvo, liječnici, odvjetnici i javni bilježnici) obvezne čuvati povjerljivost podataka.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Ako je poziv svjedoku dostavljen preporučenom poštom i on se ne pojavi na suđenju, sud može na zahtjev dotične stranke odrediti datum kada se svjedoka može pozvati dostavom sudskog poziva (usluga koju obavlja sudski izvršitelj). Ako se svjedok ni tada ne pojavi, sud može naložiti da ga policija dovede na sud. Ako se svjedok pojavi, ali odbije dati izjavu, relevantna stranka može od suda zatražiti da ga zadrži u pritvoru zbog nepoštivanja suda. Stranka koja je to zatražila morat će platiti troškove pritvora. Sud će poduzeti mjeru oduzimanja slobode samo ako smatra da je to opravdano u svrhu utvrđivanja istine.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svatko je u načelu obavezan svjedočiti, osim osoba koje imaju pravo na izuzeće (vidjeti odgovor na pitanje 2.9.).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Saslušanje i ispitivanje svjedoka provodi sud. Sud svakog svjedoka saslušava odvojeno od drugih svjedoka koji su pozvani da se pojave na istoj raspravi i koji još nisu svjedočili, osim ako je riječ o stranci koja je pozvana kao svjedok. Stranke i njihovi odvjetnici isto tako mogu postavljati pitanja svjedocima. Sud na vlastitu inicijativu ili na zahtjev jedne od stranaka može svjedoke suočiti jedne s drugima ili sa strankama. Nakon svjedočenja svjedoka sud može postavljati pitanja strankama i stranke mogu postavljati pitanja jedne drugima.

Nizozemska pravila o dokazivanju ne sadržavaju posebne odredbe o videokonferencijskim sustavima. Taj postupak nije isključen nizozemskim pravom i ne postoje praktične poteškoće povezane s provođenjem videokonferencije. O tom pitanju odlučuje sud.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Nezakoniti dokazi mogu se podijeliti na dokaze koji su pribavljeni na nezakonit način i one koji se upotrebljavaju na nezakonit način. Upotreba dokaza pribavljenih na nezakonit način nije uvijek nezakonita. Sud uvijek ima diskrecijsko pravo odlučiti trebaju li se dokazi smatrati nezakonitima.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Stranke se mogu saslušati kao stranke u postupku, ali u tom se slučaju izjave koje iznesu neće smatrati dokazom u korist stranke saslušane u svojstvu svjedoka, osim ako se iskaz upotrebljava kako bi se razjasnili drugi neprimjereni dokazi (članak 164. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

Posljednji put ažurirano: 01/10/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvorna jezična inačica ove stranice [de](#) nedavno je izmijenjena. Naši

prevoditelji trenutačno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Izvođenje dokaza - Austrija

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Načelno je svaka stranka dužna radi obrazloženja svojih zahtjeva iznijeti činjenice na kojima se oni temelje (teret dokazivanja) i predložiti odgovarajuće dokaze (članak 226. stavak 1. i članak 239. stavak 1. austrijskog Zakona o parničnom postupku (ZPO)). Čak i ako je činjenično stanje i dalje nejasno (tzv. *non liquet* situacija), sud ipak mora donijeti odluku. U tom slučaju primjenjuju se pravila o teretu dokazivanja. Na svakoj stranci leži teret dokazivanja svih činjeničnih pretpostavki njoj povoljne pravne norme. U uobičajenom slučaju tužitelj mora iznijeti činjenice na kojima se temelji njegov prijedlog, a tuženik, s druge strane, činjenice kojima se opravdavaju njegovi prigovori. Osim toga, na tužitelju je teret dokazivanja postupovnih pretpostavki.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Za donošenje odluke potrebno je dokazati pravno relevantne činjenice ako one nisu izuzete od dokazivanja. Nije potrebno dokazivati prihvaćene činjenice (članci 266. i 267. ZPO-a), općepoznate činjenice (članak 269. ZPO-a) i činjenice čije se postojanje pretpostavlja u zakonu (članak 270. ZPO-a).

Prihvaćenom činjenicom smatra se priznanje stranke da je činjenična tvrdnja suprotne strane točna. Prihvaćene činjenice sud načelno mora prihvatiti kao točne i donijeti odluku bez preispitivanja osnovanosti.

Činjenica je općepoznata ako je općenito poznata (poznata je nekom velikom broju osoba ili je u svakom trenutku bez poteškoća pouzdano vidljiva) ili je poznata sudu (sudu pred kojim se vodi postupak iz njegova službenog saznanja ili je jednostavno vidljiva iz spisa).

Sud općepoznate činjenice po službenoj dužnosti mora uzeti u obzir pri donošenju odluke. Njih nije potrebno utvrđivati niti dokazivati.

Zakonska pretpostavka proizlazi neposredno iz zakona i ima učinak prebacivanja tereta dokazivanja. Protivnik stranke za koju je primjena određene norme povoljna mora dokazati suprotno. Mora dokazati da, unatoč postojanju zakonske osnove za pretpostavku, pretpostavljena činjenica odnosno pretpostavljeno pravno stanje nije nastupilo.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Svrha je sudskog postupka uvjeriti suca u neku činjenicu. U pravilu se mora prihvatiti „velika vjerojatnost“, dok „potpuna sigurnost“ nije nužna.

Stupnjevi standarda dokaza djelomično su utvrđeni zakonom, a djelomično u sudskoj praksi te obuhvaćaju raspon od „znatne vjerojatnosti“ do „vjerojatnosti koja graniči sa sigurnošću“, odnosno „pretežne vjerojatnosti“. U potonjem slučaju u skladu sa ZPO-om uvjerenje i potvrda (članak 274. ZPO-a) dovoljni su

kao standard dokaza. Osim toga, tzv. *prima facie* dokaz dovodi do smanjenja standarda dokaza i važan je za rješavanje nedostatka dokaza u postupcima za naknadu štete. Ako se utvrdi uobičajen razvoj događaja, koji prema životnom iskustvu upućuje na određenu uzročno-posljedičnu povezanost ili krivnju, pretpostavke za činjenično stanje smatraju se dokazanim i u pojedinačnom slučaju na temelju prvog uvida.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Dokazi se izvode po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke. U isključivo istražnom postupku (sud mora utvrditi odlučujuće činjenično stanje po službenoj dužnosti) nisu potrebni prijedlozi stranaka za izvođenje dokaza. U redovnom postupku u okviru austrijskog ZPO-a sudac može po službenoj dužnosti izvesti sve dokaze koji bi trebali omogućiti pojašnjenje važnih činjenica (članak 183. ZPO-a). Sud može od stranaka zatražiti dostavljanje isprava, naložiti poduzimanje uviđaja na licu mjesta, vještačenje stručnjaka ili saslušanje stranaka. Dostavljanje isprava može se, doduše, naložiti samo ako se najmanje jedna stranka na to pozvala. Izvođenje dokaza u obliku isprava ili saslušanja svjedoka ne smije se onda provesti ako su se obje stranke izjasnile protiv toga. U svim ostalim slučajevima dokazi se izvode na temelju dokaznog prijedloga neke stranke.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Dokazi se načelno izvode tijekom usmene rasprave. U okviru tzv. „pripremnog ročišta“ (članak 258. ZPO-a) sud uz uključivanje stranaka, odnosno njihovih zastupnika, sastavlja raspored postupka koji sadržava i raspored izvođenja dokaza. Prema potrebi, u svakom trenutku može se ipak provesti i rasprava o nastavku postupka. Nakon izvođenja dokaza sa strankama se raspravlja o rezultatima (članak 278. ZPO-a). Dokazi se načelno izvode neposredno pred sucem koji će donijeti odluku u predmetu. Izvođenje dokaza moguće je u postupku uzajamne pravne pomoći (*Rechtshilfeverfahren*), a ti su slučajevi izričito propisani zakonom. Stranke se mora pozvati na izvođenje dokaza te one imaju različita prava sudjelovanja, primjerice pravo na postavljanje pitanja svjedocima ili vještacima. Dokazi se uvijek izvode po službenoj dužnosti, a načelno i ako stranke nisu prisutne (unatoč pozivu).

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Dokazni prijedlog potrebno je odbiti ako se sudu čini nevažnim (članak 275. stavak 1. ZPO-a) ili ako je dokazni prijedlog iznesen u svrhu odugovlačenja postupka (članak 178. stavak 2., članak 179., članak 275. stavak 2. ZPO-a). Nadalje, postoji mogućnost vremenskog ograničenja izvođenja dokaza kojima će se vjerojatno produljiti postupak (članak 279. stavak 1. ZPO-a); nakon isteka roka dokazni prijedlog može se odbaciti. Odbacivanje dokaznog prijedloga može uslijediti i ako izvođenje dokaza nije nužno jer je sud već uvjeren ili činjenicu nije potrebno dokazati te, konačno, ako postoji zabrana izvođenja dokaza. Ako u postupku izvođenja dokaza nastaju troškovi (npr. u postupku vještačenja), od podnositelja prijedloga za izvođenje dokaza potrebno je zatražiti predujam za troškove. Ako se on ne dostavi u roku, dokaz se može naknadno izvesti samo ako to ne dovodi do produljenja postupka.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U austrijskom ZPO-u izvođenje dokaza priznaje se pet „klasičnih“ dokaznih sredstava: isprave (članci 292. do 319.), svjedoci (članci 320. do 350.), vještaci (članci 351. do 367.), očevidi (članci 368. do 370.) i saslušanje stranaka (članci 371. do 383.). Međutim, načelno se svi mogući izvori saznanja mogu prihvatiti kao dokazna sredstva, a ona se, ovisno o svojem obliku, razvrstavaju prema propisima o jednom o navedenih dokaznih sredstava.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svjedoke se ispituje pojedinačno u odsutnosti svjedoka koje će se kasnije ispitati. Time se sprječava da svjedoci svojim izjavama međusobno utječu jedni na druge. Ako su izjave svjedoka proturječne, može ih se međusobno suprotstaviti. Saslušavanje svjedoka počinje informativnim ispitivanjem tijekom kojeg se mogu utvrditi nesposobnost osobe da svjedoči, razlozi za uskraćivanje iskaza ili zapreke koje onemogućuju polaganje zakletve. Nakon podsjećanja na obvezu govorenja istine te upućivanja na kaznenopravne posljedice lažnog iskaza, stvarno saslušanje počinje uzimanjem osobnih podataka svjedoka. Zatim slijedi ispitivanje o samoj stvari. Stranke mogu sudjelovati u ispitivanju svjedoka te im uz dopuštenje suda postavljati pitanja. Sudac može odbaciti neprimjerena pitanja. U načelu se svjedoke ispituje neposredno pred sudom pred kojim se vodi postupak. U određenim okolnostima moguće je i ispitivanje svjedoka u postupcima uzajamne pravne pomoći (članak 328. ZPO-a).

Vještak je „pomoćnik“ suda. Dok svjedok iznosi opažanja o činjenicama, vještak suda iznosi stručno znanje koje sudac nema. Dokaz vještačenjem potrebno je u načelu izvesti neposredno pred sudom pred kojim se vodi postupak. Vještaka se može bez ograničenja pozvati i po službenoj dužnosti. Vještak je obvezan iznijeti nalaz i stručno mišljenje. Usmeno izvješće vještaka mora iznijeti tijekom usmene rasprave. Stručno mišljenje dano u pisanom obliku vještak mora pojasniti na usmenoj raspravi na zahtjev stranke. Nalaz i stručno mišljenje potrebno je potkrijepiti. U smislu ZPO-a privatna mišljenja ne smatraju se stručnim mišljenjima, već privatnim ispravama.

Prema austrijskom pravu isključivo pisani postupak nije dopušten. Budući da dokazna sredstva ipak ni na koji način nisu ograničena, postoji mogućnost dostavljanja izjava svjedoka u pisanom obliku. Međutim, takvo dokazno sredstvo treba smatrati dokazom u obliku isprava i ono podliježe sučevoj slobodnoj ocjeni dokaza. Ako sud to smatra potrebnim, svjedok se mora pojaviti pred sudom ako se obje stranke nisu izjasnile protiv njegova saslušanja.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Vrijedi načelo „slobodne ocjene dokaza“ (članak 272. ZPO-a). Tijekom ocjene dokaza sudac provjerava rezultate dokaza. Pri ocjenjivanju sudac ne mora poštovati zakonske propise o dokazivanju, nego prema vlastitom uvjerenju procjenjuje je li dokaz ispravan ili nije. Hijerarhija dokaznih sredstava ne postoji. Pisani dokazi smatraju se dokazom u obliku isprava, osim ako se radi o vještačenju. Za austrijske javne isprave pretpostavlja se da su istinite, tj. da ih je zaista izdalo navedeno tijelo. Njima se nadalje dokazuje istinitost onoga što se u njima određuje. Ako su potpisane, privatnim ispravama dokazuje se da izjave sadržane u njima proizlaze od osobe koje je stavila potpis. Njihova sadržajna ispravnost uvijek podliježe slobodnoj ocjeni dokaza.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U austrijskom ZPO-u ne postoji obvezno pribavljanje određenih dokaznih sredstava u određenim slučajevima. Izbor dokaznog sredstva ne ovisi o visini tražbine.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svjedoci su obvezni pojaviti se pred sudom, dati iskaz i na zahtjev položiti zakletvu. Ako se redovno pozvan svjedok ne pojavi na usmenom saslušanju i nema dostatno opravdanje, sud mora najprije izreći prekršajnu kaznu, a u slučaju ponovljenog nedolaska na sud naložiti prisilno dovođenje svjedoka. Ako svjedok uskrati iskaz bez navođenja razloga ili razlozi nisu opravdani, može ga se primorati na davanje iskaza. U slučaju lažnog iskaza pred sudom svjedoka će se kazneno goniti.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Ako postoje razlozi za uskraćivanje svjedočenja (članak 321. ZPO-a), svjedok ima pravo uskratiti odgovor na neko pitanje ili pojedinačna pitanja. Ne postoji pravo na potpuno uskraćivanje svjedočenja. Takvi su razlozi sramota ili opasnost od kaznenog progona samog svjedoka ili njemu bliskih osoba, neposredna imovinska šteta za isti krug osoba, državno priznata obveza šutnje, obveza šutnje odvjetnika, zakonskog interesnog udruženja ili dobrovoljnog profesionalnog udruženja s mogućnošću sklapanja kolektivnog ugovora u radnopravnim i socijalnopravnim pitanjima, ugrožavanje umjetničkih ili poslovnih tajni te ostvarivanje prava biranja ili glasovanja koje je zakonom određeno kao tajno. Sud mora upoznati svjedoka s tim razlozima prije saslušanja. Ako svjedok želi uskratiti iskaz, za to mora navesti razloge.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Sud donosi rješenje o zakonitosti uskraćivanja svjedočenja. Ako svjedok uskrati iskaz bez navođenja razloga ili navede razloge koje sud ne smatra opravdanim, može ga se prisiliti na davanje iskaza (članak 354. Zakona o izvršenju sudskih odluka (EO)). Svjedoka se može kazniti novčanom kaznom i u ograničenoj mjeri kaznom zatvora. Svjedok nadalje strankama odgovara za svu štetu nastalu zbog neopravdanog uskraćivanja iskaza.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Osobe koje ne mogu biti svjedoci osobe su koje nisu mogle odnosno ne mogu biti saslušane o činjenicama o kojima mogu svjedočiti ili iznijeti svoja opažanja. Ovdje se radi o „apsolutnoj” fizičkoj nesposobnosti za svjedočenje (članak 320. točka 1. ZPO-a). U slučaju maloljetnika ili osoba koje boluju od neke psihičke bolesti odlučuje se ovisno o pojedinačnom slučaju hoće li se nesposobnost za svjedočenje prihvatiti ili neće. Nadalje, postoje tri slučaja „relativne” nesposobnosti za svjedočenje (članak 320. točke 2. do 4. ZPO-a): Osobe koje ne mogu biti svjedoci jesu svećenici kojima je nešto povjereno u ispovjedi ili postoji obveza šutnje u obavljanju poziva, državni službenici u okviru obavljanja djelatnosti ako postoji obveza čuvanja tajne i ako nisu oslobođeni te obveze te posrednici o onome što im je povjereno tijekom posredovanja ili im je inače bilo poznato.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Sud svjedoku postavlja odgovarajuća pitanja o činjenicama koje se trebaju dokazati njegovim iskazom te o okolnostima na kojima se temelji njegovo saznanje. Stranke mogu sudjelovati u saslušanju svjedoka i uz dopuštenje suda postavljati mu pitanja radi pojašnjavanja ili dopunjavanja iskaza. Sudac može odbaciti neprimjerena pitanja. Potrebno je sastaviti zapisnik o bitnom sadržaju iskaza, a po potrebi i navesti doslovne riječi svjedoka. Sredstva za pohranu slike i zvuka odnosno podaci pohranjeni na tim sredstvima u pravilu se smatraju predmetima za pregled. Sud izravnim osjetilnim opažanjem izvodi dokaze. Zbog načela materijalne neposrednosti izvođenja dokaza takva su dokazna sredstva dopuštena samo ako neposredno dokazno sredstvo, npr. svjedok, nije dostupno. Saslušavanje svjedoka upotrebom videotehnologije načelno je moguće i trebalo bi se provoditi u postupku uzajamne pravne pomoći uzimajući u obzir ekonomičnost postupka umjesto saslušavanja. Od 2011. svi su sudovi opremljeni opremom za videokonferencije.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Ako stranka pri pribavljanju dokaznog sredstva prekrši ugovornu obvezu, odredbu privatnog prava ili običaj, sud može prihvatiti i ocijeniti dokaz, no stranka će u svakom slučaju biti obvezna nadoknaditi štetu. Ako stranka pri pribavljanju dokaza prekrši kaznenopravnu odredbu kojom se štiti bit temeljnih prava i građanskih sloboda koje su zaštićene Ustavom (npr. tjelesna povreda, otmica, prisiljavanje svjedoka na davanje iskaza), tada je tako pribavljeno dokazno sredstvo nedopušteno i sud ga ne može prihvatiti. U slučaju sumnje na postojanje kaznenog djela, sud može obustaviti parnični postupak do pravomoćnog dovršetka kaznenog postupka. Ako protupravnim pribavljanjem dokaznog sredstva istovremeno nije povrijeđena bit temeljnih prava i građanskih sloboda koje su zaštićene Ustavom, stranka koja izvodi dokaz doduše jest kazneno odgovorna, no dokazno je sredstvo ipak dopušteno. Nisu dopuštena samo protupravno pribavljena dokazna sredstva kojima je narušena obveza suda da utvrdi istinu, a time i jamstvo da će sud donijeti istinitu i točnu presudu.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Dokazno sredstvo predstavlja i saslušanje stranaka. Kao i svjedok, i stranka podliježe obvezi dolaska na sud, davanja iskaza i polaganja zakletve. Međutim, stranku se ne može prisiliti na dolazak na sud ili davanje iskaza. Ako stranka ne dođe na sud, odnosno ne da iskaz, i to ne obrazloži, sud treba taj postupak pažljivo ocijeniti uzimajući u obzir sve okolnosti. Primjena prisilnih mjera kako bi se stranke pojavile na sudu moguća je samo u postupku utvrđivanja očinstva ili brakorazvodnom postupku. Ako stranka ne govori istinu, to nije kažnjivo prema Kaznenom zakonu za razliku od slučajeva kada svjedok ne govori istinu, osim ako se lažni iskaz daje pod zakletvom. Saslušanje stranaka može se naložiti po službenoj dužnosti.

Posljednji put ažurirano: 02/06/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Poljska

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Pitanja povezana s dokazima i izvođenjem dokaza uređena su Građanskim zakonikom (*kodeks cywilny*, članak 6.) i Zakonom o parničnom postupku (*kodeks postępowania cywilnego*, članci od 227. do 315.).

Na temelju članka 6. Građanskog zakonika teret dokazivanja činjenice leži na osobi koja tvrdi da iz te činjenice proizlaze pravne posljedice. Teret dokazivanja određenih činjenica leži na tužitelju, a teret dokazivanja nekih drugih činjenica na tuženicama.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Izuzeci od pravila da teret dokazivanja činjenice leži na osobi koja tvrdi da iz te činjenice proizlaze pravne posljedice moraju se temeljiti izravno na zakonodavnom aktu.

U određenim je posebnim slučajevima teret dokazivanja moguće prenijeti na drugu stranku, odnosno prebaciti teret dokazivanja. To se može dogoditi ako su, primjerice, dokazi uništeni ili je izvođenje dokaza sprječeno. U sudskoj je praksi prihvaćeno mišljenje da ako se stranka ponaša na način kojim se sprječava ili ozbiljno narušava mogućnost druge stranke na kojoj leži teret dokazivanja činjenica da dokaže te činjenice, prva stranka mora dokazati da se te činjenice nisu dogodile.

Pitanje tereta dokazivanja blisko je povezano s pojmom zakonskih pretpostavki. Na temelju članka 234. Zakona o parničnom postupku zakonska je pretpostavka pravno obvezujuća za sud. Općenito je pravilo da je osporavanje zakonske pretpostavke prihvatljivo.

Zakonske pretpostavke kojima se mijenjaju pravila o dokazivanju povezane su, npr. s dobrom ili lošom vjerom (članak 7. Građanskog zakonika), pretpostavkom rođenja živog djeteta (članak 9. Građanskog zakonika), nezakonitošću (članak 24. stavak 1. Građanskog zakonika), ravnopravnošću suvlasničkih udjela (članak 197. Građanskog zakonika), djelovanjem dužnika koji je svjestan da time nanosi štetu vjerovniku (članak 527. stavak 3. i članak 529. Građanskog zakonika), jednakom vrijednošću udjela ortaka u ortaštvu (članak 826. stavak 2. Građanskog zakonika).

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

U skladu s načelom slobodne ocjene dokaza (članak 233. Zakona o parničnom postupku) sud na sebi prihvatljiv način ocjenjuje pouzdanost i snagu dokaza na temelju sveobuhvatnog razmatranja prikupljenih dokaza.

Sud odluku koju donese može temeljiti samo na odgovarajući način prikupljenim dokazima, u skladu sa zahtjevima u pogledu izvora dokaza i s načelom izravnog izvođenja dokaza.

Sud slobodno ocjenjuje i mišljenja vještaka.

Osim toga, člankom 243. Zakona o parničnom postupku predviđen je pojam dokaza vjerodostojnosti. Dokaz vjerodostojnosti u strogom je smislu mjera alternativna dokazima i ne pruža sigurnost, nego izjavu o činjenici čini vjerodostojnom. Službeno je izvođenje dokaza pravilo, a dokazivanje vjerodostojnosti iznimka je u korist stranke koja se poziva na određenu činjenicu. U pitanjima koja su po svojoj prirodi slučajna i u slučajevima koji su izričito navedeni u zakonodavnom aktu dokaz je vjerojatnosti dovoljan.

2 Izvođenje dokaza

Svaka izjava tužitelja i tuženika mora se temeljiti na dokazima.

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Sud može prihvatiti dokaze na koje se stranka ne poziva, ali ti dokazi moraju biti povezani samo s izjavama te stranke u pogledu materijalnih i spornih činjenica ako, prema mišljenju suda, dokazi prikupljeni u predmetu nisu dostatni za njegovo rješavanje (članak 232. Zakona o parničnom postupku).

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud u načelu prihvaća dokaze na zahtjev stranaka jer je njihova obveza navesti dokaze koji su potrebni da se predmet riješi. Međutim, sud ispituje je li dopuštenost dokaza na koje se pozivaju stranke korisna ili potrebna (članak 236. Zakona o parničnom postupku).

Sud bi trebao izdati rješenje o dokazima svaki put kad izvodi dokaze i kad prima dokaze po službenoj dužnosti.

Pri odlučivanju hoće li prihvatiti dokaze koje je dostavila stranka u postupku, sud bi trebao ispitati sljedeće:

je li određena činjenica relevantna za predmet (članak 227. Zakona o parničnom postupku)

je li činjenicu potrebno dokazivati (ona, primjerice, može biti općepoznata – članak 228. stavak 1. Zakona o parničnom postupku ili je stranke mogu prihvatiti – članak 229. Zakona o parničnom postupku)

je li određeni dokaz isključen u konkretnom predmetu ili ne (npr. članci 246. i 247. Zakona o parničnom postupku)

je li činjenica koja će se dokazati dokazima još nedovoljno razjašnjena ili se na dokaze još nije pozivalo samo kako bi se produljio postupak (članak 217. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud će odbiti zahtjev stranke za pribavljanje dokaza ako se on odnosi na činjenice koje nisu relevantne za predmet (članak 227. Zakona o parničnom postupku), činjenice koje su općepoznate, činjenice koje je druga stranka prihvatila tijekom postupka, ako to prihvaćanje nije dvojbeno, kao i činjenice s kojima je sud upoznat po službenoj dužnosti, iako bi sud stranke trebao obavijestiti o takvim činjenicama tijekom rasprave (članci 228. i 229. Zakona o parničnom postupku).

Sud može smatrati da su činjenice relevantne za rješavanje predmeta utvrđene ako se takav zaključak može izvesti iz drugih utvrđenih činjenica (činjenična pretpostavka, članak 231. Zakona o parničnom postupku).

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

dokumenti (članci od 244. do 257. Zakona o parničnom postupku).

Dokumenti su pisane izjave, mogu biti službeni ili osobni. Kad je riječ o službenim dokumentima koje su u odgovarajućem obliku sastavila nadležna javna tijela pretpostavlja se da je njihov službeno potvrđen sadržaj točan i da ih je zaista izdalo tijelo izdavanja.

iskaz svjedoka (članci od 258. do 277. Zakona o parničnom postupku)

Nitko ne može odbiti dati iskaz u svojstvu svjedoka, osim ako je riječ o bračnim drugovima stranaka, njihovim srodnicima u uzlaznoj ili silaznoj liniji, braći i sestrama ili srodnicima po tazbini u istoj liniji i stupnju, kao i posvojiteljima ili usvojenoj djeci. Pravo odbijanja svjedočenja nastavlja se nakon prekida braka ili odnosa posvojenja.

mišljenje vještaka (članci od 278. do 291. Zakona o parničnom postupku)

Mišljenje vještaka mišljenje je o činjenicama, stanjima i događajima čije ispitivanje i razjašnjenje zahtijeva posebno specijalizirano znanje, kojim se sudu pomaže na odgovarajući način procijeniti činjenice i riješiti predmet o kojem je riječ.

pregled (članci od 292. do 298. Zakona o parničnom postupku)

Pregled je izravno osjetilno ispitivanje svojstava ili stanja osoba, mjesta ili predmeta koje obavlja sud.

saslušanje stranaka (članci od 299. do 304. Zakona o parničnom postupku)

Ako nakon iscrpljivanja dokaza ili u njihovu nedostatku ostanu neobjašnjene činjenice koje su relevantne za predmet, sud nalaže saslušanje stranaka kako bi se takve činjenice razjasnile.

Ako je stranka pravna osoba, sud saslušava osobe koje su dio tijela ovlaštenog za predstavljanje te stranke.

Osim toga, sud može prihvatiti dokaze u obliku rezultata testiranja krvne grupe, videosnimke, televizijske snimke, preslika, fotografija, planova, crteža, audiodiskova ili audiovrcpi te zapisa s drugih uređaja za snimanje i pohranu slika ili zvuka.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Na temelju članka 266. Zakona o parničnom postupku svjedoka se prije saslušanja upoznaje s njegovim pravom da može odbiti svjedočiti i s kaznenom odgovornošću za davanje lažnog iskaza. Svjedok koji će svjedočiti polaže prisegu pred sudom.

Na temelju članka 271. stavka 1. Zakona o parničnom postupku svjedok iskaz daje usmeno. Iskaz svjedoka čita mu se naglas i, prema potrebi, dopunjuje na temelju njegovih primjedbi.

U pravilu svjedoci koji još nisu saslušani ne mogu biti prisutni na saslušanju drugih svjedoka (članak 264. Zakona o parničnom postupku), a svjedoci čiji su iskazi kontradiktorni mogu se suočiti jedni s drugima (članak 272. Zakona o parničnom postupku).

Sud može pozvati jednog vještaka ili više njih da iznesu svoja mišljenja, pri čemu im dostavlja obavijest hoće li mišljenja predstaviti usmeno ili u pisanom obliku (članak 278. Zakona o parničnom postupku). Vještaci mogu odbiti svjedočiti zbog istih razloga kao i svjedoci (članci 280. i 261. Zakona o parničnom postupku). Vještak isto tako polaže prisegu, osim ako mu stranke daju mogućnost oslobođenja od te obveze. Svako mišljenje mora sadržavati obrazloženje (članak 285. Zakona o parničnom postupku). Vještaci mogu tražiti naknadu za svoj rad (članak 288. Zakona o parničnom postupku).

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Ne postoji razlog za prihvaćanje službene hijerarhije metoda dokazivanja sa stajališta njihove pouzdanosti i snage odvojeno od činjenica konkretnog slučaja.

Sud u pravilu ima diskrecijsko pravo ocijeniti dokaze (članak 233. Zakona o parničnom postupku). Sud bi pri ocjeni trebao uzeti u obzir načelo utvrđeno u člancima 246. i 247. Zakona o parničnom postupku u skladu s kojim dokumentirani dokazi imaju prednost pred iskazom svjedoka ili stranaka.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Za neke je sudske postupke potreban odgovarajući oblik i zahtjev za upotrebu takvog posebnog oblika može se uvesti zakonodavnim aktom ili sporazumom između stranaka. Pisani dokaz u skladu s člankom 74. stavkom 1. Građanskog zakonika (*ad probationem*) upotrebljava se kako bi u slučaju neispunjenja zahtjeva iz zakonodavnog akta ili sporazuma osoba koja nije izvršila radnju u odgovarajućem obliku snosila negativne postupovne posljedice jer je sposobnost prikupljanja dokaza te osobe ograničena.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

U pravilu nitko ne smije odbiti dati iskaz u svojstvu svjedoka. Svjedočenje je zapravo zakonska obveza. Ta obveza uključuje tri zahtjeva:

pojavljivanje pred sudom u određeno vrijeme

svjedočenje

polaganje prisege.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Člankom 261. Zakona o parničnom postupku predviđene su određene iznimke od pravila da nitko ne može odbiti svjedočiti i u skladu s tom odredbom supružnici stranaka, njihovi srodnici u uzlaznoj ili silaznoj liniji, braća i sestre ili srodnici po tzbini u istoj liniji i stupnju, kao i posvojitelj ili usvojena djeca mogu odbiti dati iskaz. Pravo odbijanja svjedočenja nastavlja se i nakon raskida braka ili odnosa posvajanja.

Odbijanje svjedočenja nije prihvatljivo u predmetima u kojima je riječ o obiteljskom stanju, osim kad je riječ o razvodu.

Sud bi svjedoka prije njegova saslušanja trebao obavijestiti o njegovu pravu da može odbiti dati iskaz i da može odbiti odgovoriti na pitanja. Sud provjerava istinitost razloga za odbijanje davanja iskaza (dostavljeni pisanim putem ili usmeno, u kojima se navode zakonski razlozi).

Izjava o odbijanju davanja iskaza može se opozvati. Međutim, svjedok nakon davanja iskaza ne može iskoristiti pravo odbijanja davanja iskaza, osim ako prethodno nije obaviješten da ima to pravo.

Svjedok može odbiti odgovoriti na pitanja i ako bi iskaz njega ili njegove srodnike (bračni drug, srodnici u uzlaznoj ili silaznoj liniji, braća i sestre, srodnici po tzbini u istoj liniji i stupnju, kao i posvojitelji ili usvojena djeca) mogao izložiti riziku od kaznenog progona, sramoćenja ili ozbiljne i izravne financijske štete ili ako bi uključivao povredu bitne poslovne tajne.

Prevladavajuće je mišljenje da se pojam „srodnici” ne odnosi na osobe koje žive zajedno u paru (zajednički život).

Svećenik može odbiti svjedočiti o činjenicama koje su mu iznesene u povjerenju tijekom ispovijedi.

Na temelju sudskog naloga svatko mora na određenom mjestu i u određeno vrijeme dostaviti svaki dokument koji posjeduje i kojim se dokazuje relevantna činjenica o predmetu, osim ako dokument sadržava povjerljive informacije. Samo osobe koje bi u pogledu činjenica o kojima se raspravlja u dokumentu mogle odbiti dati iskaz u svojstvu svjedoka ili koje dokument čuvaju u ime treće osobe koja bi se zbog nekog razloga mogla protiviti dostavljanju dokumenta mogu izbjeći navedenu obvezu. Međutim, čak je i tada odbijanje dostavljanja dokumenta neprihvatljivo ako njegov vlasnik ili treća osoba tu obvezu imaju u pogledu najmanje jedne od stranaka ili ako je dokument izdan u interesu stranke koja zahtijeva izvođenje dokaza. Osim toga, stranka ne može odbiti dostaviti dokument ako šteta bi kojoj bi se stranka izložila dostavljanjem dokumenta bila neuspjeh u predmetu (članak 248. Zakona o parničnom postupku).

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Ako je riječ o neopravdanom odbijanju davanja iskaza ili polaganja prisege, sud nakon ispitivanja svih prisutnih strana u pogledu valjanosti odbijanja određuje novčanu kaznu svjedoku (članak 274. Zakona o parničnom postupku).

Neovisno o navedenoj novčanoj kazni, sud može naložiti pritvaranje svjedoka u razdoblju od najviše tjedan dana. Sud svjedoka pušta iz pritvora ako svjedoči ili položi prisegu ili ako je njegov slučaj riješio sud na kojem je taj svjedok dao iskaz (članak 276. Zakona o parničnom postupku).

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Sud bi po službenoj dužnosti trebao spriječiti svjedočenje osobe koja nije sposobna shvatiti ili prenijeti svoje spoznaje. Prestanak uzroka te nesposobnosti mogao bi dovesti do ukidanja zabrane svjedočenja. Na temelju psihijatrijskog liječenja ili onesposobljenosti svjedočenje se ne može automatski ocijeniti nepouzdanim (članak 259. Zakona o parničnom postupku).

U Zakonu nije određena dob iznad koje bi se smatralo da je dijete sposobno shvatiti i prenijeti svoje spoznaje. Može li se dijete ispitati ili ne stoga ovisi o djetetovim pojedinačnim sposobnostima i stupnju razvoja. Kad je riječ o predmetima koji se odnose na brak u Zakonu su navedena ograničenja u pogledu ispitivanja maloljetnika mlađih od 13 godina u svojstvu svjedoka te srodnika stranaka u silaznoj liniji mlađih od 17 godina (članak 430. Zakona o parničnom postupku).

U članku 259. Zakona o parničnom postupku postoji opće pravilo da se nitko u istom predmetu ne može ispitivati jednom u svojstvu svjedoka, a jednom u svojstvu stranke. Zakonski zastupnik stranke stoga se može ispitati pri saslušanju stranaka. Slično tome, odvjetnik stranke može se ispitati u svojstvu svjedoka, ali u tom se slučaju mora odreći svoje punomoći.

Ni intervenijent ne može biti svjedok (članak 81. Zakona o parničnom postupku).

Članovi vojnog osoblja i državni službenici koji nisu oslobođeni obveze čuvanja informacija koje su „povjerljive” ili „tajne” ne moraju dati iskaz, osim ako su oslobođeni obveze čuvanja poslovne tajne ako bi njihovo svjedočenje uključivalo povredu čuvanja poslovne tajne.

Izmiritelj ne može biti svjedok u pogledu činjenica koje je doznao tijekom postupka mirenja osim ako su ga stranke oslobodile obveze čuvanja tajnosti mirenja (članak 259.1 Zakona o parničnom postupku).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Sud saslušava svjedoka. Sud u nekim slučajevima saslušanje može povjeriti imenovanom sucu (članak 235. Zakona o parničnom postupku). Ako to priroda dokaza ne sprječava, predsjedavajući sud može odlučiti provesti saslušanje upotrebom tehničkih uređaja koji omogućuju provođenje saslušanja na daljinu.

Stranke imaju pravo prisustvovati ispitivanju svjedoka i postavljati im pitanja.

Svjedoci se mogu ispitati upotrebom videokonferencijske i telefonske konferencijske veze (članak 10. stavak 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1206/2001 o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima).

3 Ocjena dokaza

U pravilu dokaz može biti sve što služi za utvrđivanje činjenica relevantnih za predmet. Zakonom o parničnom postupku ne predviđa se opća zabrana upotrebe dokaza pribavljenih na nezakonit način u parničnim postupcima. Međutim, analizom odredbi Ustava, različitih odredbi Građanskog zakonika i Zakona o parničnom postupku, Zakona o zaštiti klasificiranih informacija i međunarodnih sporazuma koje je Poljska ratificirala potvrđuje se teza da je upotreba dokaza pribavljenih na nezakonit način u parničnim postupcima neprihvatljiva.

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

U parničnom postupku nije dopušteno upotrebljavati dokaze pribavljene na način kojim su prekršena prava osobe na slobodu mišljenja, govora, privatnosti i osobne slobode, čime su osobi oduzeta ta prava. Dokazi pribavljeni prijevarom ili na temelju obećanja čijim bi se ispunjenjem prekršio zakon, npr. nuđenjem novčane koristi za prisluškivanje, smatra se nezakonitim.

Člankom 403. stavcima 1. i 2. Zakona o parničnom postupku propisano je da se presuda do koje se došlo s pomoću kaznenog djela može revidirati. Zahtjev predviđen u članku 403. stavcima 1. i 2. Zakona o parničnom postupku moguć je samo ako je njegovo ispunjenje potvrđeno pravomoćnom presudom.

Presuda mora biti pravomoćna kako bi se osigurala postojanost osnova za revidiranje. Presliku presude trebalo bi priložiti zahtjevu za reviziju presude.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Ako nakon iscrpljivanja dokaza ili u njihovu nedostatku ostanu neobjašnjene činjenice koje su relevantne za predmet, sud može saslušati stranke (članak 299. Zakona o parničnom postupku).

Posljednji put ažurirano: 26/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Portugal

1 Teret dokazivanj

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

U skladu s propisom o teretu dokazivanja, stranka koja snosi teret dokazivanja mora dokazati istinitost navedenih činjenica kako bi se mogla ocijeniti valjanost tvrdnji predstavljenih na sudu.

U članku 342. Zakona o parničnom postupku propisano je temeljno pravilo o podjeli tereta dokazivanja, odnosno koja bi stranka trebala snositi teret dokazivanja. U skladu s tim člankom, osoba koja se poziva na određeno pravo mora dokazati činjenice na kojima se to pravo temelji, a stranka protiv koje se poziva na određeno pravo mora dokazati činjenice kojima se sprječava, izmjenjuje ili prekida to pravo. Sprječavajuće su činjenice one koje djeluju kao zapreke učinkovitu ostvarivanju prava. Izmjenjujuće su činjenice one kojima se mijenja utvrđeni opseg tog prava. Prekidajuće su činjenice one kojima se uzrokuje prestanak prava nakon što je ono utvrđeno kao valjano pravo. U slučaju sumnje činjenice se moraju smatrati konstitutivnima.

U slučaju postupka zbog negativne ocjene u kojem stranka ne traži donošenje presude protiv druge stranke nego samo želi da sud utvrdi nepostojanje prava ili činjenice, tuženik (stranka protiv koje je pokrenut postupak) mora dokazati elemente koji čine navodno pravo.

U sudskim postupcima koji se moraju pokrenuti u određenom roku od datuma kad je tužitelj (stranka koja pokreće postupak) postao svjestan određene činjenice, tuženik mora dokazati da je rok već istekao, osim ako postoji koje drugo rješenje koje je posebno utvrđeno zakonom.

Ako pravo na koje se poziva tužitelj podliježe suspenzivnom uvjetu (nesigurni događaj u budućnosti o kojem ovise učinci pravnog odnosa jer su tako utvrdile stranke) ili početnom roku (trenutak u vremenu nakon kojeg to pravo može nastati), podnositelj tužbe mora dokazati da je uvjet ispunjen ili da je početni rok prošao. Ako pravo na koje se poziva tužitelj podliježe uvjetu prekida (nesigurni događaj u budućnosti o kojem ovise učinci pravnog odnosa jer su tako utvrdile stranke) ili završnom roku (trenutak u vremenu nakon kojeg pravo prestaje), podnositelj tužbe mora dokazati da je uvjet ispunjen ili da je završni rok prošao.

Navedena prava ukidaju se ako postoji pravna pretpostavka (posljedica ili zaključak koji u skladu sa zakonom proizlazi iz poznate činjenice u cilju utvrđivanja nepoznate činjenice), iznimka ili oslobađanje od tereta dokazivanja ili važeći sporazum o tome i, općenito, ako je to propisano zakonom. Teret se dokazivanja ukida i ako je suprotna stranka namjerno spriječila stranku koja bi trebala dostaviti dokaz da taj dokaz dostavi.

Sporazum je o ukidanju tereta dokazivanja nevažeći ako je riječ o nepovredivom pravu (pravu kojeg se stranka ne može odreći jednostavnim izjavom da to želi učiniti) ili ako bi jednoj od stranaka moglo biti pretjerano teško ostvarivati to pravo. Osim toga, nevažeći je i sporazum o isključivanju zakonskog sredstva dokazivanja ili o dopuštanju sredstva dokazivanja koje nije propisano zakonom. Ako se zakonske odluke povezane s dokazom temelje na razlozima javne politike, takvi su sporazumi nevažeći u svim okolnostima.

Ako dokaze izvodi stranka koja snosi teret dokazivanja određene činjenice, suprotna stranka može dostaviti suprotne dokaze kako bi potaknula sumnju. U slučaju dovoljne sumnje donosi se odluka protiv stranke koja je imala obvezu dokazati predmetnu činjenicu.

Potpuni zakonski dokazi mogu se osporiti samo dokazima kojima se dokazuje da činjenica na kojima su utemeljeni nije istinita, ne dovodeći u pitanje ostala ograničenja propisana zakonom.

Osoba koja se poziva na običajno, lokalno ili strano pravo mora dokazati postojanje tog prava i njegov sadržaj te bi sud trebao nastojati steći predmetno znanje po službenoj dužnosti. Sud je također odgovoran steći znanje po službenoj dužnosti kad mora donijeti odluku na temelju običajnog, lokalnog ili stranog prava, a ni jedna od stranaka nije se na to pravo pozvala ili je suprotna stranka priznala njegovo postojanje i sadržaj ili nije podnijela prigovor. Ako ne može utvrditi sadržaj mjerodavnog prava, sud će primijeniti pravila portugalskoga običajnog prava.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Da, takva pravila postoje.

Nije potrebno dokazati dobro poznate činjenice odnosno općepoznate činjenice.

Također nije potrebno dokazati činjenice kojih je sud svjestan zbog izvršavanja svojih funkcija. Kad se sud pozove na te činjenice, dokumentacija s dokazom o činjenicama mora biti priložen predmetu.

Osim toga, stranka kojoj pravna pretpostavka ide u korist ne mora dokazati tu pretpostavku.

Pravna pretpostavka može se osporiti dostavljanjem protudokaza, osim ako to nije dopušteno zakonom.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Sud slobodno ocjenjuje dokaze i sudac donosi odluku na temelju svojega razumnog uvjerenja u pogledu svake činjenice.

Slobodnom ocjenom dokaza nisu obuhvaćene činjenice za dokazivanje kojih su zakonom propisane posebne formalnosti ili one koje se mogu dokazati samo dokumentima ili su potpuno dokazane dokumentima ili sporazumom ili priznanjem stranaka.

Sud mora razmotriti sve dokaze, bez obzira na to je li ih dostavila stranka koja ih je trebala dostaviti, ne dovodeći u pitanje odredbe da mora proglasiti nerelevantnima dokaze koje nije dostavila određena zainteresirana stranka.

Sve sumnje o stvarnosti činjenice ili tereta dokazivanja rješavaju se u odnosu na stranku koja će imati koristi od činjenice.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Zakonom je dopušteno prikupljanje dokaza na inicijativu suca.

Sudac je odgovoran za provođenje, uključujući po službenoj dužnosti, svih postupaka koji su nužni za utvrđenje istine i stvarne prirode spora u odnosu na činjenice koje bi trebale biti poznate.

Sudac može u bilo kojoj fazi postupka pozvati stranke da osobno dođu na raspravu i dostave dokaze o činjenicama koje su važne za predmetno pitanje.

Na vlastitu inicijativu ili na temelju zahtjeva stranaka sud je odgovoran tražiti informacije, tehnička mišljenja, planove, fotografije, crteže, predmete ili ostale isprave koje su nužne za objašnjenje istine. Takvi se zahtjevi mogu upućivati službenim tijelima, strankama u postupku ili trećim strankama.

Kad to smatra primjerenim, sud može na vlastitu inicijativu ili na zahtjev jedne od stranaka provesti istragu predmeta ili osoba. Istragu treba provoditi na način kojim se štiti privatni i obiteljski život te ljudsko dostojanstvo i ona bi trebala biti usmjerena na objašnjenje činjenica koje su važne za donošenje predmetne odluke. Ako to smatra nužnim, sud može provoditi terenske posjete ili narediti rekonstrukciju događaja.

Ako u okviru sudskog postupka postoje razlozi za pretpostavku da osoba koja nije pozvana kao svjedok ima saznanja o činjenicama koje su važne za donošenje ispravne odluke u određenom predmetu, sudac bi trebao narediti pozivanje te osobe radi svjedočenja.

Sudac može prema vlastitom nahođenju tražiti vještačenje.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Dokazi se u načelu dostavljaju zajedno s podnescima. Tužitelj mora tužbenom zahtjevu priložiti popis svjedoka i zatražiti druge vrste dokaza. Ako ih tuženik ospori, on svojem odgovoru mora priložiti popis svjedoka i zatražiti druge vrste dokaza. Podnositelju je dopušteno izmijeniti izvorni zahtjev za izvođenje dokaza i to može učiniti u svojem odgovoru, ako je primjenjivo, ili u roku od 10 dana otkad je obaviješten o obrani. Ako tuženik podnese protutužbu i tužitelj odgovori, tuženik može izmijeniti svoj izvorni zahtjev za izvođenje dokaza u roku od 10 dana od datuma obavijesti o odgovoru.

Dokazi se u načelu izvode na glavnoj raspravi. Samo u iznimnim slučajevima mogu se izvoditi prije. Dokazi se mogu sastojati od svjedočenja ljudi, vještačenja ili dokaza prikupljenih sudskom istragom. Prijemovremeno izvođenje dokaza moguće je samo ako postoji opravdan strah da će svjedočenja određenih osoba biti nemoguće ili vrlo teško prikupiti tijekom stvarnog sudskog postupka ili određene činjenice provjeriti vještačenjem ili inspekcijom. Nakon prihvaćanja zahtjeva za izvođenje dokaza na pripremnom ročištu, na kojem ih je moguće izmijeniti, ili, ako se ono ne održava na predmetni nalog, nakon saslušanja zakonskih zastupnika saziva se glavna rasprava.

Popis svjedoka može se dopunjavati ili izmjenjivati do 20 dana prije datuma održavanja glavne rasprave i druga stranka obavješćuje se da tu mogućnost može iskoristiti, ako želi, u roku od pet dana.

Osim u slučajevima kad sudac može zbog okolnosti izmijeniti red pravnih radnji, izvođenje dokaza na glavnoj raspravi započinje izjavama stranaka. Zatim se prikazuju snimke ili zvučni zapisi, ako ih ima među dokazima.

Nakon toga mogu slijediti usmena objašnjenja vještaka koji su pozvani na zahtjev jedne od stranaka ili suda te ispitivanje svjedoka.

Nakon izvođenja dokaza raspravlja se o činjenicama stvari. Tijekom tih rasprava odvjetnici donose *de facto i de iure* zaključke na temelju izvedenih dokaza, pri čemu svaki od odvjetnika može govoriti jedanput.

Nakon završetka glavne rasprave predmet se šalje sucu, koji će u roku od 30 dana donijeti presudu. Ako sud vjeruje da nema dovoljno činjenica, može pozvati osobe koje želi saslušati i narediti poduzimanje potrebnih koraka za objašnjenje nejasnih stvari.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Zahtjev za izvođenje dokaza može biti odbijen ako je dostavljen nakon zakonom propisanog roka u tu svrhu.

U sljedećim okolnostima zahtjev za izvođenje dokaza može biti odbijen u cijelosti ili djelomično, čak i ako je pravodobno dostavljen: premašen je broj svjedoka za određenu vrstu postupka (oni koji premašuju granicu moraju se odbaciti); sudac smatra da je zahtjev za vještačenje nevažan ili da mu je svrha usporiti postupak; osoba koja treba svjedočiti kao stranka navedena je među svjedocima; traže se izjave stranke o nepoštenim ili zločinačkim činjenicama za koje se tereti predmetna stranka ili se od stranke traži da svjedoči o činjenicama koje ne predstavljaju priznanje. Neće biti prihvaćeni ni dokazi kojima se otkriva državna ili poslovna tajna ili tajna koju moraju čuvati državni službenici, a čija bi se tajnost mogla ukinuti u skladu sa zakonom propisanim uvjetima.

Nakon toga tijekom glavne rasprave i kad svjedok prisegne, sudac provodi prethodnu istragu koje je svrha identificirati svjedoka i saznati je li rođak, prijatelj ili neprijatelj bilo koje od stranaka, je li u ovisnom odnosu sa strankama i ima li izravan ili neizravan interes u predmetu. Ako se na temelju dokaza može zaključiti da stranka ne može biti svjedok ili da nije predložena osoba, sudac ne prihvaća svjedočenje. Svjedoci mogu biti samo osobe koje ne boluju od psihičkih poremećaja ili koje imaju mentalnu sposobnost svjedočiti o činjenicama koje treba dokazati i sudac je odgovoran ocijeniti sposobnost osoba koje su navedene kao svjedoci kako bi mogao ocijeniti dopuštenost i vjerodostojnost njihovih dokaza.

Svjedočenje nije dopušteno ako poslovna izjava, propisana zakonom ili koju su predvidjele stranke, mora biti u pisanom obliku ili dokazana u pisanom obliku. Svjedočenje nije dopušteno ni ako je događaj potpuno dokazan dokumentima ili drugim sredstvima s dokaznom snagom. Svjedočenje nije dopušteno ako se temelji na sporazumima koji su protivni izvornim ili privatnim dokumentima s dokaznom snagom ili su njihov dodatak, bez obzira na to jesu li sporazumi sklopljeni prije stvaranja dokumenta, istodobno ili nakon toga.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Postoje sljedeća dokazna sredstva:

- a) dokumenti;
- b) priznanje;
- c) izjave stranaka u predmetu;
- d) vještačenja;
- e) sudska inspekcija;
- f) svjedočenje;
- g) dokazivanje predmetima;
- h) pretpostavke.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Razlike u dokaznoj učinkovitosti dokaznih sredstava ne ovise o tome jesu li ona usmena ili pisana.

Sud obvezuju samo dokazi sa zakonski utvrđenom dokaznom snagom i pod navedenim uvjetima: dokazi putem izvornih ili privatnih dokumenata kojih se izvornost dokazuje priznatim sredstvima (članci 362. do 387. Građanskog zakona), priznanje (članci 352. do 360. Građanskog zakona) i pravne pretpostavke (članci 349. do 350. Građanskog zakona).

Ocjenjivanje preostalih dokaza izvršava se u skladu s načelom slobodne ocjene dokaza i ne podliježe drugim pravilima osim pravilima iskustva odnosno općoj i apstraktnoj procjeni uzročno-posljedične veze. Sudac razmatra dokaze u skladu sa svojim stajalištem o činjenicama uzimajući u obzir navedena pravila.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Zakonom se različitim dokaznim sredstvima pripisuje različita dokazna snaga.

Ako je određenom dokaznom sredstvu zakonom dodijeljen određeni stupanj važnosti ili ako su propisane posebne formalnosti u slučaju postojanja ili radi dokazivanja pravne činjenice, obustavlja se slobodna ocjena dokaza te neka dokazna sredstva imaju prednost pred drugima. U slučaju negativnih dokaza sucu je zakonom zabranjeno da za donošenje odluke uzima u obzir određene vrste dokaza.

U slučaju izvođenja dokaza prikupljanjem izjava svjedoka, usmenim saslušanjem vještaka (vještaci se u načelu saslušavaju na glavnoj raspravi ako je potrebno usmeno objašnjenje jer su rezultati njihovih istraga navedeni u pisanim izvješćima), sudskim istragama, izvješćima o istragama i dokumentima koji u skladu sa zakonom nemaju posebnu važnost, sud slobodno ocjenjuje sve takve dokaze.

Sudac slobodno ocjenjuje dokaznu težinu svjedočenja svjedoka. Međutim, svjedočenjem se ne može zamijeniti dokument propisan zakonom niti ono može biti protivno sadržaju određenih dokumenata ili dodavati sadržaj tim dokumentima.

Sud slobodno ocjenjuje težinu dokaza navedenu u odgovorima vještaka, a isto se primjenjuje i na rezultate sudskih istraga.

Smatra se da su izvornim dokumentima (odnosno dokumentima koje je u pisanom obliku sastavilo nadležno javno tijelo ili službenik koji izvršava svoju dužnost) potpuno dokazane činjenice koje se u njima navode kao da su ih izvršili ti službenici zajedno s činjenicama koje su u njima navedene prema

tumačenju tijela koje ih je zabilježilo (takvi su dokumenti dokaz koji se može osporiti samo dokazom kojim se dokazuje suprotno). Kao dokaz izjava koje se pripisuju osobi koja ih je sastavila mogu se upotrebljavati privatni dokumenti s potpisom ili pisani rukom, ili samo s potpisom, koje priznaje ili ne osporava stranka protiv koje se podnosi dokument ili kad, unatoč tome što joj je pripisan potpis i rukopis, stranka izjavljuje da ne zna pripadaju li ti dokumenti njoj, ili dokumenti koji se smatraju izvornima u pravnom i sudskom smislu te privatni dokumenti s potpisima ili rukopisom koje je ovjerio javni bilježnik, ali time se ne onemogućuje dostavljanje argumenata ili dokaza o lažnosti tih dokumenata. Činjenice navedene u izjavi smatraju se dokazanim ako su protivne interesima stranke koja ih je izjavila. Međutim, izjava se mora razmotriti u cijelosti. Privatni dokumenti ovjereni u skladu sa Zakonom o javnom bilježništvu imaju dokaznu snagu izvornih dokumenata, ali ih ne zamjenjuju ako su takvi dokumenti, u skladu sa zakonom, potrebni za dokazivanje valjanosti akta. Pisano priznanje na sudu ima punu dokaznu snagu protiv osobe koja je izjavila priznanje. Priznanje izvan suda, u obliku izvornog ili privatnog dokumenta, smatra se dokazanim u skladu s uvjetima primjenjivim na te dokumente, a ima punu dokaznu snagu ako je izjavljeno drugoj stranci ili njezinu zastupniku. Priznanje izvan suda koje nije u obliku dokumenta ne može se dokazati svjedočenjem ako svjedočenje nije dopušteno. Ako je svjedočenje dopušteno, sud slobodno ocjenjuje njegovu dokaznu snagu.

Sud slobodno ocjenjuje nepisana priznanja na sudu i priznanja izvan suda izjavljena trećim strankama ili sadržana u oporuci.

Priznanje nije dokaz protiv osobe koja ga je izjavila: a) ako se smatra nedovoljnim u skladu sa zakonom ili se temelji na činjenicama čije je priznavanje ili istraživanje zabranjeno zakonom; b) ako se temelji na činjenicama koje se odnose na nepovrediva prava; c) ako je priznata činjenica nemoguća ili je očito da ne postoji.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Da, tako je u portugalskom pravu.

Ako je tako propisano zakonom, dokument s određenim stupnjem formalnosti ne može se zamijeniti drugim dokaznim sredstvom ili drugim dokumentom, osim ako taj dokument ima veću dokaznu snagu.

Kad su zakonom propisane određene formalnosti u vezi s postojanjem određene pravne činjenice ili s dokazom o toj činjenici, te se formalnosti ne smiju zanemariti.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Sve osobe, bez obzira na to jesu li stranke u postupku ili ne, moraju surađivati u postupku otkrivanja istine. Moraju odgovarati na sva pitanja, sudjelovati u nužnim istragama, dostaviti dokumente koji se od njih traže i izvršavati radnje na temelju kojih se odnosi odluka.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Svjedoci mogu odbiti svjedočiti, osim u postupcima čija je svrha potvrda rođenja ili smrti djeteta:

rođaci u uzlaznoj liniji u predmetima koji se odnose na potomke i posvojitelji u predmetima koji se odnose na posvojenu djecu i obrnuto;

punac ili punica odnosno svekar ili svekrva u predmetima koji se odnose na zeta odnosno snahu i obrnuto,

bračni drug ili bivši bračni drug u predmetima kad je jedna od stranaka drugi bračni drug ili bivši bračni drug;

osobe koje su zajedno živjele u partnerskom odnosu s jednom od stranaka u predmetu u uvjetima sličnima bračnim drugovima.

Sudac je odgovoran obavijestiti navedene osobe da mogu odbiti svjedočiti.

Svjedoci koje obvezuje poslovna tajna, kao što su državni službenici koji moraju čuvati poslovnu i državnu tajnu, mogu odbiti svjedočiti o činjenicama koje obuhvaćaju tu tajnu.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

U skladu s prethodnim odgovorom, osobe koje odbiju svjedočiti neće biti kažnjene niti će morati surađivati sa sudom jer je to njihovo zakonsko pravo.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Da, od nekih osoba ne mogu se uzimati dokazi.

To su osobe koje ne mogu svjedočiti zbog psihičkog poremećaja ili osobe koje nisu fizički ili mentalno sposobne svjedočiti o činjenicama koje se moraju dokazati.

Sudac je odgovoran ocijeniti sposobnost osoba koje su pozvane kao svjedoci.

Osobe koje mogu davati iskaz kao stranke, ne smiju svjedočiti kao svjedoci.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Svjedoci svjedoče na glavnoj raspravi osobno ili putem videokonferencije, osim u sljedećim iznimnim okolnostima:

kad se dokazi izvode u ranijoj fazi (to je moguće ako postoji opravdan strah da bi moglo biti nemoguće ili vrlo teško prikupiti dokaze od određene osobe), dokazi se izvode putem obavijesti poslane portugalskom konzulatu;

dokazi se izvode u domu osobe ili sjedištu službe (povlastica koja se odobrava Predsjedniku Republike i stranim diplomatima u skladu s uvjetima reciprociteta);

kad ne mogu doći na sud;

kad se koriste povlasticom pisanog svjedočenja.

Svjedočenje mora biti precizno te moraju biti navedeni razlozi i okolnosti u kojima je osoba saznala za činjenice. Ako je moguće, razlog saznanja mora biti detaljno opisan i utemeljen.

Ispitivanje provodi odvjetnik stranke koja je pozvala svjedoka. Odvjetnik druge stranke može svjedoku postavljati pitanja u vezi s činjenicama obuhvaćenima svjedočenjem u svrhu nadopune ili objašnjenja svjedočenja.

Sudac ne smije dopustiti odvjetnicima da budu nepristojni prema svjedocima i da im postavljaju pitanja koja su nevažna, sugestivna, zavaravajuća ili uvredljiva.

Ispitivanje i unakrsno ispitivanje provode zastupnici stranaka ne dovodeći u pitanje podatke koje je tražio sudac ili činjenicu da sudac može postaviti pitanja koja smatra važnima za utvrđivanje istine.

Sudac ispitivanje provodi sam ako je to nužno za osiguranje smirenosti svjedoka ili za okončanje neprimjerena unakrsnog ispitivanja.

Prije odgovaranja na pitanja koja su mu postavljena, svjedok se može upoznati s predmetom, tražiti da mu se pokažu određeni dokumenti koji čine dio predmeta ili može dostaviti dokumente kojima potvrđuje svoje svjedočenje. Prihvaćaju se i uključuju u spis samo dokumenti koje stranka nije mogla ponuditi.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Sud neće razmatrati nezakonito pribavljene dokaze.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Da, uz svjedočenje navedene stranke, portugalskim se postupovnim pravom strankama nudi mogućnost davanja izjava.

Prije početka usmene rasprave u prvom stupnju stranke mogu tražiti dopuštenje da daju izjave o činjenicama u kojima su osobno sudjelovale ili koje su izravno saznale.

Sud slobodno ocjenjuje izjave stranaka, osim ako uključuju priznanje.

U vezi s tim vidjeti odgovor na pitanje 2.6.

Dodatne informacije:

Primjenjivo zakonodavstvo

 [Građanski zakon](#)

 [Zakon o parničnom postupku](#)

Dodatne informacije

 [Ministarstvo pravosuđa](#)

 [Ured državnog odvjetnika](#)

 [Službeni list](#)

 [Baza podataka pravnih dokumenata](#)

Posljednji put ažurirano: 23/03/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Rumunjska

1 Teret dokazivanja

Glavnu pravnu osnovu čine:

članci od 249. do 365. Zakona o parničnom postupku (*Codul de procedură civilă*).

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Tvrđnju iznesenu tijekom postupka mora dokazati stranka koja je iznosi, osim u određenim slučajevima izričito predviđenima zakonom. Podnositelj zahtjeva mora dokazati svoj tužbeni zahtjev. Kad je riječ o prigovorima koje podnosi tuženik, teret dokazivanja leži na tuženiku. Međutim, ako je riječ o pretpostavci, teret dokazivanja može se sa stranke na kojoj je teret bio prenijeti na protustranku.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Nitko nije obavezan dokazivati ono što sud nužno mora znati.

Pretpostavlja se da sud poznaje pravna pravila na snazi u Rumunjskoj. Međutim, zainteresirana strana mora dokazati pravna pravila koja nisu objavljena u rumunjskom službenom listu (*Monitorul Oficial*) ili nekim drugim sredstvima, međunarodnim konvencijama, ugovorima i sporazumima primjenjivima u Rumunjskoj koji nisu ugrađeni u zakonodavstvo te međunarodno običajno pravo. Pravila utvrđena u klasificiranim dokumentima mogu se dokazati i pregledati samo pod uvjetima utvrđenima zakonom. Sud na vlastitu inicijativu može uzeti u obzir pravo strane države ako na njega upućuje pred sudom. Strano se pravo mora dokazati u skladu s odredbama Građanskog zakonika (*Codul civil*) koje se odnose na sadržaj stranog prava.

Ako je činjenica općepoznata ili se ne osporava, sud može odlučiti da se u tim okolnostima predmeta ne mora dokazivati. Upotrebu, pravila postupanja i prakse utvrđene među strankama mora dokazati stranka koja se oslanja na njih. Lokalna pravila i propise mora dokazati stranka koja se oslanja na njih samo ako sud to zatraži.

Pretpostavka je zaključak koji pravo ili sud utvrđuje na temelju poznate činjenice kako bi se utvrdila nepoznata činjenica. Zakonskom pretpostavkom (*prezumția legală*) osoba koja ostvaruje korist od nje izuzeta je od tereta dokazivanja činjenice za koju se u skladu sa zakonom smatra da je dokazana. Zakonska pretpostavka može se osporiti dokazima o suprotnom, osim ako je zakonom predviđeno drukčije.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Dokazi moraju biti dopušteni i relevantni za ishod postupka. Nakon što dopusti dokaze za određene činjenice, sud ima diskrecijsko pravo samostalno odlučiti o tome jesu li te činjenice dokazane, osim ako je zakonom određeno drukčije.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Dokaze moraju predložiti podnositelj zahtjeva u svojem zahtjevu i tuženik u svojoj obrani, osim ako je zakonom predviđeno drukčije. U suprotnom se dokazi mogu poništiti. Ako predloženi dokazi nisu dostatni za potpuno rješavanje predmeta, sud će strankama naložiti da ih dopune. Sud na vlastitu inicijativu može skrenuti pažnju stranaka na to da su potrebni dodatni dokazi i može naložiti izvođenje dodatnih dokaza čak i ako se stranke s tim ne slažu.

Stranke mogu podnijeti zahtjev da se izvedu sljedeći dokazi: dokumenti, izvješća vještaka, iskazi svjedoka, inspekcije *in situ* i ispitivanje stranke ako protustranka zatraži da se tu stranku pozove da svjedoči. Novim zakonom o parničnom postupku uređeni su i fizički dokazi, što bi moglo biti relevantno u određenim kategorijama građanskih tužbi (npr. tužbe u slučaju razvoda).

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud prvo razmatra jesu li dokazi koje su stranke predložile prihvatljivi, a zatim donosi odluku u kojoj se navode činjenice koje se moraju dokazati, dopuštenim dokazima i obvezama stranaka u pogledu izvođenja dokaza. Koliko god je to moguće, dokazi će se izvesti tijekom iste rasprave na kojoj su dopušteni.

Izvođenje dokaza uređeno je određenim temeljnim pravilima: dokazi se izvode redoslijedom koji je odredio sud; kad god je to moguće, dokazi bi se trebali izvesti tijekom iste rasprave; dokazi se izvode prije argumenta o osnovanosti; dokazi i protudokazi izvode se u isto vrijeme u mjeri u kojoj je to moguće. Dokazi se izvode bez prisutnosti javnosti (*in camera de consiliu*) na sudu pred kojim se vodi postupak, osim ako je zakonom predviđeno drukčije. Ako se zbog objektivnih razloga dokazi mogu izvesti samo na drugom mjestu, mogu se izvesti na temelju molbe za pravnu pomoć na sudu iste razine, ili na sudu niže razine ako u tom mjestu ne postoji sud slične razine.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Dokazi se mogu upotrijebiti samo jednom ako ispunjavaju određene kriterije u pogledu zakonitosti (*legalitate*), vjerodostojnosti (*verosimilitate*), relevantnosti (*pertinență*) i uvjerljivosti (*concludentă*). Kad je riječ o zakonitosti, predloženi dokazi moraju činiti dokaz na temelju zakona i ne smiju biti zabranjeni zakonom. Kad je riječ o vjerodostojnosti, zatraženi dokazi ne smiju biti u suprotnosti s općepriзнatim prirodnim zakonima. Kad je riječ o relevantnosti, dokazi moraju biti povezani s predmetom suđenja, odnosno činjenicama koje se trebaju dokazati kako bi se potkrijepio zahtjev ili obrana koje su podnijele stranke. Kako bi dokazi bili prihvatljivi, moraju isto tako biti vjerodostojni i pridonositi rješenju spora.

Sud mora odbiti zahtjev za izvođenje dokumenta ako se sadržaj dokumenta odnosi na strogo osobna pitanja povezana s dostojanstvom ili privatnošću osobe, ako postupak podnošenja dokumenta ne bi bio dosljedan s obvezom povjerljivosti ili ako bi prouzročio kazneni postupak u pogledu stranke, bračnog druga stranke ili bilo kojeg krvnog srodnika ili srodnika po tazbini, do i uključujući treći stupanj srodstva.

Iskaz svjedoka nije prihvatljiv za dokazivanje pravnih poslova vrijednosti veće od 250 RON, za što su zakonom predviđeni dokazi u pisanom obliku. Isto tako, iskaz svjedoka nije prihvatljiv ako je u suprotnosti sa sadržajem službenog dokumenta.

Dokaz predlaže podnositelj zahtjeva u zahtjevu ili tuženik u obrani. Sud može pozvati na dostavu očitovanja o dokazima koji nisu predloženi na takav način i odobriti ih u bilo kojoj od sljedećih situacija: potreba za dokazima proizlazi iz izmjene tužbe; potreba za dokazima javlja se tijekom postupka i stranka je nije mogla predvidjeti; stranka sudu pokazuje da postoji opravdani razlog da nije bila u mogućnosti dostaviti zatražene dokaze u određenom roku; izvođenje dokaza ne dovodi do odgode suđenja; sve su se stranke izričito složile s tim.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Pravni posao ili činjenica može se dokazati s pomoću dokumenata, svjedoka, pretpostavki, priznanjem stranaka (na njihovu inicijativu ili kao odgovor na ispitivanje), izvješća vještaka, fizičkih dokaza, inspekcija *in situ* ili bilo kojeg drugog oblika dokaza predviđenog zakonom.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svjedoke predlažu stranke, podnositelj zahtjeva u zahtjevu ili tuženik u obrani. Nakon što dopusti iskaz svjedoka, sud će ih pozivati na saslušanje.

Ako smatra da je preporučljivo zatražiti mišljenje vještaka kako bi se razjasnile činjenice, sud će na zahtjev stranaka ili na vlastitu inicijativu imenovati jednog vještaka ili njih tri i izdati nalog u kojem su navedeni aspekti u pogledu kojih će oni iznijeti svoja mišljenja i rok za taj posao. Mišljenja vještaka unose se u izvješće vještaka. Na zahtjev stranaka ili suda može se zatražiti novo izvješće drugog vještaka i u njemu se navode razlozi zbog kojih je to učinjeno.

Kad je riječ o dokumentarnim dokazima, svaka stranka može podnijeti dokaze koje želi upotrijebiti tijekom suđenja u obliku propisno ovjerenog primjerka. Stranka mora sa sobom imati izvornik i mora ga moći predočiti sudu na zahtjev, u suprotnom se taj dokument neće uzeti u obzir. Sud može naložiti podnošenje dokumenta koji stranka posjeduje ako se dokument odnosi na stranke suđenja, ako je sama stranka navela dokument tijekom suđenja ili ako je stranka obvezna podnijeti taj dokument. Ako stranka posjeduje dokument i ne može ga predočiti na sudu, moguće je imenovati suca u čijoj prisutnosti stranke mogu pregledati dokument na mjestu na kojem se nalazi. Ako dokument posjeduje treća osoba, ta se osoba može pozvati kao svjedok i od nje se može zatražiti da dostavi dokument.

Sud koji je za to nadležan prikuplja dokaze bez prisutnosti javnosti. Ako će se dokazi izvoditi na drugom mjestu, izvodit će ih delegirani sud istog stupnja, ili sud nižeg stupnja ako u tom mjestu ne postoji sud istog stupnja. Ako je to dopušteno na temelju oblika dokaza i ako stranke na to pristanu, sud koji izvodi dokaze može odlučiti ne pozvati stranke.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Metode dokazivanja jednakovrijedne su, osim u slučajevima kada je to izričito predviđeno zakonom.

Stranke često prihvaćaju dokumente u vjerodostojnom obliku (*forma autentică*) zbog njihovih prednosti, uključujući pretpostavku vjerodostojnosti, što znači da je osoba koja se oslanja na vjerodostojnu ispravu oslobođena tereta dokazivanja.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Kao dokaz pravnog posla vrijednosti veće od 250 RON prihvaćaju se samo dokumentarni dokazi, iako postoje određene iznimke u kojima je dopušten i iskaz svjedoka.

Sve dok se ne dokaže da je neki dokument lažan, taj dokument u vjerodostojnom obliku u odnosima s bilo kojom osobom pruža nepobitan dokaz nalaza u pogledu činjenice koju je osobno iznijela osoba koja je dokument ovjerala u skladu sa zakonom. Međutim, izjave stranaka unesene u izvoran dokument smatraju se dokazom samo dok se ne dokaže suprotno.

Ako sud ima diskrecijsko pravo odlučiti o preostalim pretpostavkama, sud se može osloniti na njih samo ako su njihova težina i snaga dovoljne za to da se sve navedene činjenice smatraju vjerojatnima. Takve se pretpostavke mogu prihvatiti samo ako je zakonom dopušten iskaz svjedoka.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Vidjeti odgovor na pitanje 2.11.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Zakonom o parničnom postupku nisu utvrđeni razlozi zbog kojih bi svjedok mogao odbiti svjedočiti, nego su samo određene osobe koje se ne mogu saslušati kao svjedoci i osobe koje su oslobođene od obveze svjedočenja. Vidjeti odgovor na pitanje 2.11.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Sud svjedoku koji se ne pojavi pred sudom ili odbije svjedočiti izriče novčanu kaznu. Ako se svjedok nakon prvog poziva ne pojavi na sudu, sud može izdati nalog da se osoba dovede na sud (*mandat de aducere*). U žurnim postupcima sud takav nalog može izdati čak i za prvu raspravu.

Ako se osoba ne pojavi na sudu ili odbije odgovoriti na pitanja, sud to može protumačiti kao potpuno priznanje ili samo početni dokaz u korist stranke koja je predložila da se taj svjedok pozove.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svjedoci ne mogu biti: krvni srodnici ili srodnici po tazbini, do i uključujući treći stupanj srodstva; bračni drugovi, bivši bračni drugovi, zaručene osobe ili partneri koji žive zajedno, osobe u neprijateljskim odnosima ili one koje su s bilo kojom strankom u odnosu koji uključuje interes; osobe koje podliježu sudskom nalogu zbog kojeg nisu u mogućnosti upravljati svojom imovinom (*sub interdicție judecătorească*); i osobe osuđene za lažno svjedočenje. U parnicama koje uključuju srodstvo, развод ili druge obiteljske odnose sud može saslušati krvne srodnike i srodnike po tazbini, s iznimkom potomaka.

Sljedeće su osobe oslobođene svjedočenja:

svećenici, zdravstveni radnici, ljekarnici, odvjetnici, javni bilježnici, sudski izvršitelji, izmiritelji, primalje i medicinske sestre te svi drugi stručnjaci koji su na temelju zakona obvezni čuvati povjerljivost ili poslovne tajne u pogledu činjenica koje saznaju tijekom izvršavanja svojih dužnosti ili obavljanja svoje struke, čak i nakon što ta djelatnost prestane
suci, državni odvjetnici i državni službenici čak i nakon što njihove dužnosti prestanu, u pogledu povjerljivih okolnosti koje su saznali tijekom svojeg mandata osobe koje bi svojim odgovorom sebe, svoje rođake, bračnog druga, bivšeg bračnog druga itd. izložile riziku od kaznenog progona ili javnog prijezira.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Sud poziva svjedoke i utvrđuje redoslijed kojim će ih saslušati. Prije saslušanja utvrđuje se identitet svjedoka i on je obavezan položiti prisegu. Svaki se svjedok mora saslušati odvojeno. Svjedok prvo odgovara na pitanja predsjednika suda, a zatim, uz dopuštenje predsjednika, na pitanja koja postavlja stranka koja je predložila tog svjedoka te na pitanja protustranke. Svjedok koji se ne može pojaviti pred sudom može se saslušati na mjestu na kojem se nalazi.

Ne postoje zakonske odredbe kojima se uređuje audio ili videosnimanje svjedoka, ali takve su snimke dopuštene. Na zahtjev zainteresirane strane sastavljen u skladu sa zakonom naknadno se može izraditi transkript tih snimaka.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Ako stranka koja je dostavila dokument inzistira na njegovoj upotrebi, iako je navedeno da je on lažan i ako taj navod nije povučen te ako postoji naznaka tko je odgovoran za krivotvorenje ili tko je u njemu sudjelovao, sud može obustaviti suđenje i odmah navodno lažan dokument proslijediti nadležnom uredu državnog odvjetnika. U tu će se svrhu sastaviti izvješće kako bi se krivotvorenje ispitalo. Ako se kazneni postupak ne može pokrenuti ili nastaviti, ispitivanje krivotvorenja obaviti će sam građanski sud.

S druge strane, sud će izreći novčanu kaznu osobi koja je u zloj vjeri osporila tekst ili potpis dokumenta ili izvornost audiosnimke ili videosnimke.

Sud će pri ocjeni izjava svjedoka uzeti u obzir njihovu iskrenost i okolnosti u kojima su saznali činjenice koje čine sadržaj njihovih izjava. Ako sud u postupku posumnja da je svjedok lažno svjedočio ili primio mito, sastavit će izvješće i pitanje uputiti tijelu odgovornom za kazneni progon.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Ako ijedna stranka prizna činjenicu koju je protustranka upotrijebila kao osnovu za podnošenje zahtjeva ili obranu, priznanje čini dokaz. Priznanje na sudu potpun je dokaz protiv osobe koja ga je iznijela. Sud mora uzeti u obzir cijelo priznanje i ne može ga razdvojiti na dijelove, osim ako se odnose na posebne činjenice koje nisu međusobno povezane. Sud može slobodno procijeniti izvansudska priznanja. Ona podliježu zahtjevima u pogledu dopuštenosti i izvođenja dokaza kojima se uređuju drugi dokazi na temelju općeg prava.

Sud može pristati na to da se stranke pozovu na ispitivanje u pogledu njihovih vlastitih radnji ako su relevantne za donošenje odluke u predmetu.

Relevantne poveznice

<http://www.just.ro/>

Posljednji put ažurirano: 27/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Slovenija

1 Teret dokazivanja

Pravila o izvođenju i predočavanju dokaza te o načinima izvođenja dokaza u parničnom postupku uređena su Zakonom o parničnom postupku (*Zakon o pravdnem postopku, ZPP*).

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Opće je pravilo da stranke moraju navesti sve činjenice na kojima se temelje njihovi zahtjevi i prigovori te predočiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice (članci 7. i 212. ZPP-a).

Tužitelji moraju dokazati činjenice iz kojih proizlaze njihovi zahtjevi, a tuženici moraju dokazati činjenice na kojima se temelje njihovi prigovori. U materijalnom pravu propisano je koja od stranaka mora tvrditi i dokazati određenu činjenicu. Posljedice činjenice koja nije dokazana snosi stranka koja je, u skladu s propisima materijalnog prava, dužna tvrditi i dokazati tu činjenicu (članci 7. i 215. ZPP-a).

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Postupak iznošenja dokaza obuhvaća činjenice na kojima se temelje zahtjevi i prigovori, znanstvena i stručna pravila te pravila utemeljena na iskustvu.

Pravne norme nisu obuhvaćene postupkom dokazivanja jer se na njih primjenjuje pravilo da sud mora biti upoznat s njima po službenoj dužnosti (*iura novit curia*).

Nije potrebno dokazivati činjenice koje je stranka priznala tijekom sudskog postupka. Sud može naložiti dokazivanje priznatih činjenica ako smatra da ih je stranka priznala kako bi mogla ostvariti zahtjev koji ne može ostvariti (članak 3. stavak 3. ZPP-a).

Činjenice koje stranka ne poriče ili ih poriče bez navođenja razloga za njihovo poricanje smatraju se priznatima, osim ako svrha poricanja tih činjenica proizlazi iz drugih izjava stranke. Stranka može isto tako spriječiti učinak pretpostavke priznanja navodeći da ne priznaje činjenice. Međutim, to se primjenjuje samo na činjenice koje se ne odnose na postupanje te stranke ili njezino stajalište.

Nije potrebno dokazivati činjenice koje su priznate i opće poznate (članak 214. stavci 1. i 6. ZPP-a).

Sud činjenicu smatra priznatom bez provjere njezine istinitosti (članak 214. stavak 1. ZPP-a), osim ako smatra da je stranka priznala tu činjenicu s namjerom ostvarivanja zahtjeva koji ne može ostvariti (članak 3. stavak 3. ZPP-a).

Činjenice pretpostavljene zakonom nije potrebno dokazivati. Međutim, može se tvrditi da te činjenice ne postoje, osim ako je zakonom utvrđeno drukčije (članak 214. stavak 5. ZPP-a).

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Kako bi sud mogao donijeti odluku o osnovanosti zahtjeva tužitelja, potreban je visok stupanj istinitosti (materijalni dokaz), odnosno sud mora biti uvjeren u pravno relevantne činjenice.

U nekim je situacijama dokaz vjerojatnosti dovoljan za donošenje odluke, posebno za donošenje određenih privremenih odluka u postupku kojima se ne završava postupak, ali kojima se rješavaju prijelazna pitanja u postupku. Kako bi sudac mogao primijeniti određeno postupovno pravilo, mora biti dokazana vjerojatnost pravno relevantnih činjenica. Međutim, nije nužno da sudac bude uvjeren u njihovo postojanje. U ZPP-u nisu utvrđene činjenice čiju je vjerojatnost moguće dokazati da bi se mogla uzeti u obzir određena norma.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U skladu s važećim načelom kontradiktornosti, izvođenje dokaza uglavnom predlažu stranke.

Sud može izvoditi dokaze i po službenoj dužnosti (članak 7. stavak 2. ZPP-a) ako smatra da se stranke namjeravaju nedopušteno koristiti svojim zahtjevima (članak 3. stavak 3. ZPP-a).

Sud može izvoditi dokaze po službenoj dužnosti i u sporovima između roditelja u kojima nije obvezan zahtjevom te čak i ako zahtjev nije podnesen. Sud može izvoditi dokaze i ako nijedna od stranaka nije navela dokaze te ako je to potrebno u cilju zaštite interesa djeteta (članak 408. ZPP-a).

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud odlučuje o tome koje bi dokaze trebalo izvesti radi utvrđivanja odlučujućih činjenica (članak 213. stavak 2. i članak 287. ZPP-a). On donosi odluku o dokazima kojom prihvaća ili odbija zahtjeve stranaka i može po službenoj dužnosti naložiti i izvođenje određenih dokaza.

Ako je zahtjev stranke u pogledu dokaza odobren sudskom odlukom, ona se provodi i dokazi se stvarno izvode. Sud ne obvezuje vlastita odluka o dokazima. On tu odluku može promijeniti tijekom postupka i izvoditi dokaze na temelju kojih je odbacio prethodni zahtjev, a može i izvoditi nove dokaze (članak 287. stavak 4. ZPP-a).

Dokazi se obično izvode na glavnoj raspravi pred sucem koji donosi konačnu odluku (članak 217. stavak 1. ZPP-a). Ako postoje valjani razlozi, dokazi se na zahtjev mogu izvoditi pred određenim sucem (članak 217. stavak 1. ZPP-a). U iznimnim je slučajevima moguće izvoditi dokaze i nakon završetka glavne rasprave kada sudsko vijeće odlučuje hoće li se završena glavna rasprava ponovno otvoriti. Do toga dolazi, prema potrebi, radi nadopune postupka ili radi razjašnjenja određenih važnih pitanja (članak 292. ZPP-a).

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

U ZPP-u je posebno propisano da se izvođenje dokaza može odbiti samo ako dokazi nisu važni za odluku (članak 287. ZPP-a), odnosno ako dokazi ne služe za utvrđivanje pravno relevantnih činjenica. Međutim, ZPP ne sadržava posebne odredbe o mogućnosti odbijanja nedopuštenih dokaza ili dokaza koji se ne mogu izvesti na ekonomičan način ili koje nije izvedivo prikupiti.

Stranka mora navesti, najkasnije do prve glavne rasprave, sve činjenice nužne za potkrepljivanje zahtjeva, pružiti potrebne dokaze za utvrđivanje istinitosti svojih izjava i navesti svoje stajalište o izjavama i dokazima koje je predočila druga stranka. To znači da sud ne uzima u obzir dokaze koje je stranka prekasno predložila. To znači da sud ne uzima u obzir dokaze koje je stranka prekasno predložila. Stranci je obično onemogućeno podnošenje takvog prijedloga (članak 286. ZPP-a). Jedina se iznimka odnosi na slučajeve kada stranka može dokazati da joj je onemogućeno predočavanje dokaza na prvoj raspravi zbog razloga koji su izvan njezine kontrole ili ako dopuštanje dokaza ne bi, po mišljenju suda, dovelo do odugovlačenja spora (članak 286. stavak 3. ZPP-a).

Kad je riječ o nedopuštenim dokazima i dokazima koje nije izvedivo prikupiti, važno je postupati u skladu s člankom 3. stavkom 3. ZPP-a u kojem je navedeno da sud neće priznati zahtjeve stranaka koji su protivni obvezujućim propisima ili moralnim pravilima.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

U skladu sa ZPP-om priznaju se sljedeća dokazna sredstva: inspekcije, isprave te saslušanje svjedoka, vještaka i stranaka.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svjedoci: svaka osoba koja je pozvana kao svjedok mora se odazvati pozivu te je dužna svjedočiti, osim ako je zakonom propisano drukčije (članak 229. stavak 1. ZPP-a). Svjedoci se saslušavaju na prijedlog stranke, koja mora navesti o čemu će svjedok svjedočiti i dostaviti njegove osobne podatke (članak 236. ZPP-a). Svjedoci se pozivaju na raspravu posebnim sudskim pozivom. U tom ih se pozivu mora upozoriti na obvezu svjedočenja i posljedice neopravdanog izostanka te obavijestiti o pravu na naknadu troškova (članak 237. ZPP-a).

Svjedoci se saslušavaju na glavnoj raspravi. Svjedoke koji se zbog starosti, bolesti ili teškog fizičkog invaliditeta ne mogu odazvati pozivu može se saslušati u njihovom domu (članak 237. stavak 2. ZPP-a). Svjedoci se saslušavaju pojedinačno, a ne u prisutnosti drugih svjedoka koji će se saslušati kasnije (članak 238. stavak 1. ZPP-a). Sud podsjeća svjedoke da su dužni govoriti istinu i da ne smiju ništa prešutjeti te ih upozorava na posljedice davanja lažnog iskaza. Svjedok najprije navodi sve što mu je poznato o predmetu. Sudac koji predsjedava sudskim vijećem ili članovi vijeća te stranke i njihovi predstavnici i opunomoćenci zatim postavljaju pitanja radi provjere izjava svjedoka ili radi dopune odnosno razjašnjenja. Ako svjedoci daju izjave koje su nedosljedne, može ih se suočiti s tom činjenicom (članak 239. stavak 3. ZPP-a). U skladu sa ZPP-om više se ne priznaju prisege svjedoka.

U ZPP-u nije navedena razlika između postupka saslušanja svjedoka i postupka saslušanja vještaka te nisu propisane posebne postupovne odredbe u tom pogledu. Ne postoji razlika između postupaka saslušanja svjedoka i postupaka saslušanja vještaka.

Isprave: iako u ZPP-u nije propisan redoslijed vrijednosti različitih dokaznih sredstava, isprave se smatraju najpouzdanijim dokazima. One se mogu podijeliti u javne i privatne isprave. Javne su isprave one koje u propisanom obliku izdaje državno tijelo koje postupuje u okviru svoje nadležnosti ili isprave koje u takvom obliku izdaje tijelo lokalne samouprave, poduzeće ili druga organizacija ili osoba u okviru izvršavanja javne ovlasti koja joj je propisana zakonom (članak 224. stavak 1. ZPP-a). Privatne su isprave sve isprave koje nisu javne. Potpis na privatnoj ispravi može ovjeriti ovlašteno državno tijelo ili pravna ili fizička osoba s javnim ovlastima (npr. javni bilježnik). Takve ovjerene odredbe u privatnim ispravama imaju javnu važnost i taj se dio isprave isto tako može smatrati javnom ispravom. Dokazna vrijednost javnih isprava utvrđena je odvojeno u ZPP-u. Javnom ispravom dokazuje se istinitost činjenica koje su u njoj potvrđene ili navedene (članak 224. stavak 1. ZPP-a). Iako ZPP polazi od pretpostavke da je sadržaj javne isprave istinit, prihvatljivo je tvrditi da su činjenice netočno zabilježene u javnoj ispravi ili da je javna isprava netočno sastavljena (članak 224. stavak 4. ZPP-a). To je jedino pravilo o dokazivanju u slovenskom pamičnom postupku.

Inozemne javne isprave ovjerene u skladu s mjerodavnim propisima imaju istu dokaznu vrijednost kao slovenske isprave, pod uvjetom da se primjenjuju uvjeti uzajamnosti, osim ako je u međunarodnom sporazumu propisano drukčije (članak 225. ZPP-a).

U ZPP-u su propisana i pravila o dostavi isprava (dužnosti dostavljanja isprava) koja ovise o tome je li isprava u posjedu osobe koja se na nju poziva, suprotne stranke, državnog tijela ili organizacije koja izvršava javne ovlasti ili treće osobe (fizička ili pravna osoba).

Vještaci: sud izvodi dokaze vještaka kada je za utvrđivanje ili razjašnjenje činjenica potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže (članak 243. ZPP-a). Građanski sud imenuje vještaka posebnom odlukom i može strankama dati priliku da iznesu svoje stajalište prije imenovanja. Vještaka može imenovati i sudac koji predsjedava sudskim vijećem ili sudac od kojeg se to posebno zatraži, ako je ovlašten za izvođenje takvih dokaza (članak 244. ZPP-a). Vještaci se obično imenuju s popisa stalnih sudskih vještaka, ali se vještačenje može povjeriti i stručnoj ustanovi. Vještak može biti samo fizička osoba. Vještaci moraju prihvatiti svoje dužnosti i navesti svoje nalaze i mišljenja (članak 246. stavak 1. ZPP-a). Sud može kazniti novčanom kaznom vještaka koji se neopravdano ne pojavi na raspravi iako je propisno pozvan, vještaka koji bez opravdanog razloga odbije izvršiti svoje dužnosti, vještaka koji odmah ne izvjesti sud o razlozima zbog kojih ne može (pravodobno) izvršiti vještačenje, i vještaka koji bez opravdanog razloga propusti izvršiti vještačenje u roku koji odredi sud (članak 248. stavak 1. ZPP-a). Sud vještaka može, na njegov zahtjev, osloboditi dužnosti vještačenja samo zbog razloga na temelju kojih svjedoci mogu odbiti svjedočiti ili odgovoriti na pojedino pitanje. Sud vještaka može, na njegov zahtjev, osloboditi dužnosti vještačenja i zbog drugih opravdanih razloga (npr. radno preopterećenje). Oslobođenje od dužnosti vještačenja može zatražiti i ovlaštenii zaposlenik tijela ili organizacije u kojoj vještak radi (članak 246. stavci 2. i 3. ZPP-a). Vještak može biti izuzet zbog istih razloga kao i sudac; jedina je iznimka slučaj kada se osoba koja je već saslušana kao svjedok imenuje vještakom (članak 247. stavak 1. ZPP-a).

Rad vještaka obuhvaća nalaze i mišljenje. Sud odlučuje hoće li vještak iznijeti svoje nalaze i mišljenje samo osmenom na raspravi ili će ih podnijeti i u pisanom obliku prije rasprave. Sud određuje i rok za podnošenje nalaza i mišljenja u pisanom obliku. Ako je imenovan veći broj vještaka, oni mogu podnijeti zajednički nalaz i mišljenje kada se u nalazu i mišljenju slažu. Ako se u nalazu i mišljenju ne slažu, svaki vještak posebno iznosi svoj nalaz (članak 254. ZPP-a). Ako se podaci vještaka bitno razlikuju ili ako su nalazi jednog ili više vještaka nejasni, nepotpuni ili međusobno proturječni ili u suprotnosti s okolnostima koje su se istraživale, a ti se nedostaci ne otklone novim saslušanjem vještaka, ponovno se izvode dokazi istih ili drugih sudskih vještaka (članak 254. stavak 2. ZPP-a). Međutim, ako u mišljenju jednog ili više vještaka ima proturječnosti ili nedostataka ili postoji osnovana sumnja u točnost danog mišljenja, zatražit će se mišljenje drugih vještaka (članak 254. stavak 3. ZPP-a). Vještak ima pravo na naknadu troškova i na naknadu za svoj rad (članak 249. stavak 1. ZPP-a).

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Na ocjenjivanje dokaza primjenjuje se načelo slobodne ocjene dokaza. Sud prema svojem uvjerenju odlučuje koje će činjenice smatrati dokazanim na temelju savjesne i pažljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno te na temelju rezultata cjelokupnog postupka (članak 8. ZPP-a). U slovenskom parničnom postupku stoga nisu postoje „pravila o dokazivanju” kojima zakonodavac unaprijed apstraktno propisuje vrijednost određenih vrsta dokaza. Jedina je iznimka od tog pravila vrednovanje javnih isprava (vidjeti točku 2.5.).

Međutim, u praksi se primjenjuje pravilo da su isprave, na primjer, pouzdaniji dokazi (ali ne i važniji) od ostalih dokaznih sredstava, kao što su iskazi svjedoka ili stranaka.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

ZPP ne sadržava posebne odredbe o tome jesu li određeni dokazi ili dokazna sredstva obvezni za utvrđivanje postojanja određenih činjenica.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Da. Svaka osoba koja je pozvana kao svjedok mora se odazvati pozivu te je dužna svjedočiti, osim ako je zakonom propisano drukčije (članak 229. stavak 1. ZPP-a).

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Osobu koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja službene ili vojne tajne ne može se saslušati kao svjedoka, osim ako je nadležno tijelo oslobodi te dužnosti (članak 230. ZPP-a).

Sudac koji predsjedava sudskim vijećem može iznimno dopustiti saslušanje svjedoka koji bi mogao otkriti službenu ili vojnu tajnu ako su ispunjeni uvjeti pod kojima se tajni podaci mogu otkriti u sudskom postupku (ovisno o važnosti podataka i sadržaja isprava za postupak, značajkama i osjetljivosti povjerljivih podataka, važnosti i značaju predmetnih materijalnih prava te o tome bi li otkrivanje povjerljivih podataka ugrozilo djelovanje određenog tijela ili nacionalnu sigurnost).

Svjedok može odbiti svjedočiti (članak 231. ZPP-a):

o onome što mu je stranka kao svojem ovlaštenom zastupniku povjerila

o onome o čemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovjedi

o činjenicama koje je svjedok saznao kao odvjetnik ili liječnik ili pri obavljanju kakva drugog poziva ili kakve druge djelatnosti ako postoji obveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo pri obavljanju tog poziva ili djelatnosti.

Svjedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako za to postoji dobar razlog, a posebno ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio teškoj sramoti, znatnoj imovinskoj šteti ili kaznenom progonu sebe ili svoje krvne srodnike u pravoj liniji do bilo kojeg koljena, odnosno pobočne krvne srodnike do trećeg koljena, ili ako bi izložio teškoj sramoti, znatnoj imovinskoj šteti ili kaznenom progonu svojeg bračnog druga ili srodnike po tazbini zaključno do drugog koljena (i onda kad je brak prestao) te svojeg skrbnika ili staratelja, usvojitelja ili posvojeno dijete (članak 233. stavak 1. ZPP-a).

Međutim, svjedok ne može zbog opasnosti od uzrokovanja financijske štete odbiti svjedočiti o pravnim poslovima kojima je bio prisutan kao pozvani svjedok, o radnjama koje je u pogledu spornog odnosa poduzeo kao pravni prednik ili zastupnik jedne od stranaka, o činjenicama koje se tiču imovinskih odnosa uvjetovanih obiteljskom ili bračnom vezom, o činjenicama koje se tiču rođenja, sklapanja braka ili smrti te u slučaju kada je na temelju posebnih propisa obavezan podnijeti prijavu ili dati izjavu (članak 234. ZPP-a). Svjedok isto tako ne smije odbiti svjedočiti radi zaštite poslovne tajne ako je otkrivanje određenih činjenica nužno zbog javne koristi ili koristi druge osobe, pod uvjetom da je takva korist veća od štete koja bi se mogla nanijeti otkrivanjem tajne (članak 232. ZPP-a).

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Da. Ako se svjedok koji je propisno pozvan ne pojavi na sudu, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja udalji s mjesta gdje bi trebao biti saslušan, sud može narediti da ga se prisilno dovede o njegovu trošku te ga može i kazniti novčanom kaznom u iznosu od najviše 1300 EUR. Sud može odrediti takvu kaznu i svjedoku koji se pojavi na sudu, ali nakon što ga se upozori na posljedice odbije svjedočiti ili dati odgovor na pojedino pitanje zbog razloga koje sud smatra neopravdanima. U potonjem slučaju sud može, ako svjedok i dalje odbija svjedočiti, naložiti njegovo zatvaranje sve dok svjedok ne pristane svjedočiti ili dok njegovo saslušanje ne postane nepotrebno, ali najdulje mjesec dana (članak 241. stavci 1. i 2. ZPP-a).

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Svjedok može biti bilo koja osoba koja je sposobna dati informacije o činjenicama koje treba dokazati (članak 229. stavak 2. ZPP-a). Kvalificiranost osobe da bude svjedok ne ovisi o pravnoj sposobnosti. Dijete ili osoba koja je proglašena djelomično ili potpuno pravno nesposobnom može biti svjedok ako može dati informacije o pravno relevantnim činjenicama. O sposobnosti svjedoka za svjedočenje odlučuje sud na pojedinačnoj osnovi.

Stranka ili zakonski zastupnik stranke ne mogu biti svjedoci. Međutim, obični opunomoćenik (*pooblašćenec*) i intervenijent (*stranski intervenient*) mogu biti svjedoci.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Kad je riječ o saslušanju svjedoka, vidjeti prethodni odgovor.

Videokonferencije su uređene člankom 114.a ZPP-a u kojem je propisano da sud može, uz suglasnost stranaka, dopustiti strankama i njihovim zastupnicima da budu na drugom mjestu za vrijeme rasprave i da radnje u postupku izvršavaju na tome mjestu ako se s mjesta na kojem se odvija rasprava osigurava zvučni i video prijenos do mjesta na kojem ili na kojima se nalaze stranke i/ili zastupnici. Isti se uvjeti primjenjuju kada se dokazi izvode putem inspekcija, isprava, saslušanja stranaka, svjedoka i vještaka.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Dokazi pribavljeni nezakonitim putem (npr. nezakonitim prisluškivanjem telefonskih razgovora) u načelu se ne mogu koristiti u parničnom postupku. Međutim, sudskom praksom dopuštena je uporaba takvih dokaza u iznimnim okolnostima ako za to postoje opravdani razlozi ili ako bi izvođenje dokaza bilo od posebne važnosti za ostvarivanje ustavom zaštićenog prava. U tom slučaju, osim činjenice da su neki dokazi možda pribavljeni na nezakonit način, odlučujuće je pitanje hoće li slijedom dokaza iznesenih u parničnom postupku doći do ponovnog kršenja ljudskih prava.

Kad je riječ o nedopuštenim dokazima i dokazima koje nije izvedivo prikupiti, u članku 3. stavku 3. ZPP-a propisano je da sud neće priznati zahtjeve stranaka koji su protivni obvezujućim propisima ili moralnim pravilima.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Ako izjava čini dio neke vrste tužbe ili podneska, ona se ne smatra dokazom, nego stvarnom tvrdnjom stranke za koju stranka mora osigurati i odgovarajuće dokaze. Ako je izjava sadržana u ispravi koja je dostavljena kao dokaz za tvrdnje stranke, ta se izjava smatra ispravom.

Izjava koju je stranka dala za vrijeme rasprave isto se tako smatra dokazom jer se u ZPP-u i saslušanje stranaka priznaje kao dokaz (članak 257. ZPP-a).

Ostale poveznice

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Slovačka

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Pravilo na temelju kojeg sud izvodi dokaze tijekom rasprava temelji se na članku 48. stavku 2. Ustava.

Od drugog se suda prema potrebi može zatražiti da izvede dokaze ili se dokazi mogu izvesti izvan rasprave. Sud o izvođenju dokaza izvan rasprave stranke u postupku obično obavješćuje pet dana unaprijed. Stranke u postupku imaju pravo prisustvovati takvu izvođenju dokaza.

Stranke su obvezne navesti dokaze kojima se potvrđuju njihove tvrdnje. Sud odlučuje koje će od navedenih dokaza izvesti.

Sud iznimno može izvesti dokaze koje nisu predložile stranke ako je to potrebno za donošenje odluke u predmetu.

Sud može odlučiti da izvedene dokaze treba dopuniti ili da se moraju ponovno iznijeti pred sudom.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Iznimka od izvođenja dokaza tijekom rasprave primjenjuje se ako su ispunjeni uvjeti za donošenje odluke bez usmene rasprave. To ne znači da se u tim slučajevima dokazi ne izvode, nego da se oni izvode izvan, a ne tijekom rasprave. Izvođenje dokaza kvalitativno je slično dokazivanju tvrdnje.

Među tim je iznimkama sljedeće:

rasprava o predmetu u pogledu njegove utemeljenosti ako je riječ o jednostavnoj pravnoj ocjeni pitanja

činjenice koje navode stranke nisu osporene i vrijednost predmeta spora bez sporednih troškova ne prekoračuje 2000 EUR

na temelju suglasnosti stranaka; ako se izdaje nalog za plaćanje, presuda zbog ogluhe tuženika ili presuda na temelju priznanja te ako se odustaje od zahtjeva.

Osim toga, rasprave se ne moraju naložiti u postupku revizije *in abstracto* u potrošačkim sporovima ako se izriče presuda zbog ogluhe u korist potrošača, u sporovima za suzbijanje diskriminacije pod uvjetom da podnositelj zahtjeva na to pristane, u pojedinačnim radnim sporovima te u slučaju prijedloga za određivanje žurne mjere.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Pri ocjenjivanju dokaza sud u načelu nije ograničen zakonodavstvom u pogledu načina na koji treba ocijeniti istinitost određenog dokaza. Stoga se primjenjuje načelo diskrecijske ocjene dokaza. Zakonom se samo ponekad uvode određena ograničenja za sud u pogledu ocjene dokaza. Sud, primjerice, mora prihvatiti kao dokazanu svaku činjenicu za koju u zakonu postoji oboriva pretpostavka, osim ako je drukčije predviđeno postupkom – članak 133. Građanskog zakonika.

Za sud su odluke Suda Europske unije obvezujuće. Obvezujuće su i odluke Ustavnog suda u pogledu toga je li određena zakonska odredba u suprotnosti s Ustavom, zakonom ili međunarodnim ugovorom koji je obvezujuć za Slovačku Republiku. Za sud su obvezujuće i odluke Ustavnog suda i Europskog suda za ljudska prava u pogledu temeljnih ljudskih prava i sloboda. Nadalje, za sud su obvezujuće i odluke nadležnih tijela o tome da je počinjeno kazneno djelo ili prekršaj ili drugi upravni prekršaj koji čini djelo kažnjivo na temelju određenih propisa, ali ne i odluke kojima se izriču novčane kazne na licu mjesta.

Osim toga, sud može ocijeniti pitanja koja su u okviru nadležnosti donošenja odluka drugog tijela. Međutim, ako je nadležno tijelo donijelo odluku o tom pitanju, sud tu odluku uzima u obzir i uključuje je u obrazloženje svoje presude (načelo poštovanja prethodnih odluka).

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Stranke u postupku obvezne su navesti dokaze kojima se dokazuju njihove tvrdnje. Sud odlučuje koje će od navedenih dokaza izvesti. Sud može izvesti dokaze i na vlastitu inicijativu u slučaju dokaza koji se temelje na javnim registrima i popisima ako je u takvim registrima i popisima navedeno da činjenice koje iznose stranke proturječe stvarnosti. Sud nikakve druge dokaze ne izvodi na vlastitu inicijativu.

Sud na vlastitu inicijativu može izvesti dokaze kako bi utvrdio jesu li ispunjeni postupovni uvjeti ili hoće li predložena odluka biti izvršiva te kako bi se upoznao s relevantnim stranim pravom.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud dokaze izvodi tijekom rasprava, osim ako su ispunjeni uvjeti za donošenje odluke bez usmene rasprave.

Stranke imaju pravo dostaviti primjedbe o prijedlozima za izvođenje dokaza i o svim izvedenim dokazima.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud dokaze ocjenjuje po vlastitom nahođenju uzimajući u obzir svaki dokaz pojedinačno ili u međusobnom odnosu te pažljivim razmatranjem svih pitanja otkrivenih tijekom postupka. Pouzdanost svakog izvedenog dokaza može se osporiti ako zakonom nije propisano drukčije.

Određena granica diskrecijske ocjene dokaza primjenjuje se na žalbeni sud i na sud koji je odgovoran za žalbe po pravnim pitanjima, pri čemu žalbeni sud nije ograničen činjenicama predmeta kako ih je utvrdio prvostupanjski sud. On stoga može donijeti različit zaključak o činjenicama. Međutim, ne može odstupati od ocjene određenog dokaza koji je izveo prvostupanjski sud. Dokaz koji je izveo prvostupanjski sud može ocijeniti drukčije samo ako ponovno izvede taj dokaz. Međutim, za razliku od prvostupanjskog suda, dokaze koje je izveo niži sud može ocijeniti drukčije preko zamoljenog suda.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Sve što može pridonijeti pravom razjašnjenju pitanja i što je prikupljeno na zakonit način na temelju dokaznih sredstava može poslužiti kao dokaz. Dokazna sredstva uključuju ispitivanje stranaka i svjedoka, dokumenata, izvješća vještaka, vještaka i pregleda. Ako način izvođenja dokaza nije propisan, određuje ga sud.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svjedok je osoba koja nije sud ili stranka u postupku koja svjedoči o činjenicama koje je doznala putem svojih osjetila. Svjedoci mogu biti samo fizičke osobe. U pitanjima koja su u nadležnosti građanskih sudova često su potrebna mišljenja vještaka o činjenicama koja služe kao činjenična osnova za odluku o utemeljenosti predmeta. Ako odluka o utemeljenosti ovisi o ocjeni činjenica za koje je potrebno stručno znanje, sud imenuje vještaka. Sud u tom slučaju mora imenovati vještaka čak i ako sudac ima stručno znanje koje bi mu omogućilo da na stručan način ocijeni predmet postupka. To znanje ne može zamijeniti objektivno utvrđivanje činjenica koje provodi stranka izvan tijela koje o njima odlučuje.

Osnovni je zadatak suda točno oblikovati pitanja za vještaka. Sud je obavezan vještaku postaviti pitanja samo u pogledu činjenica, izbjegavajući pitanja povezana s pravnom ocjenom predmeta stručnog mišljenja.

Sud može naložiti da mišljenje vještaka preispita drugi vještak ili znanstvena ili druga institucija. Predmet takvog drugog mišljenja preispitivanje je ranije dostavljenog mišljenja, a to se ponekad naziva preispitivanje mišljenja. Sud ispituje mišljenja vještaka isto kao i sve druge dokaze.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Sud ocjenjuje pouzdanost i istinitost svakog pojedinog dokaza. Sud nije ograničen zakonodavstvom u pogledu načina ocjenjivanja određenog dokaza, što se naziva načelom diskrecijske ocjene dokaza. Ipak, razmatranja o ocjeni koja vrši sud nisu proizvoljna, nego mora uzeti u obzir sve što je otkriveno tijekom postupka. Sud bi te činjenice trebao poštovati i mora točno odrediti kako su one međusobno povezane. Sud istodobno nije ograničen redoslijedom prvenstva u pogledu važnosti i dokazne snage pojedinih dokaza.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U pitanjima u kojima postupak može početi bez prijedloga i u postupcima u pogledu dozvole za sklapanje braka, utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili majčinstva, mogućnosti posvajanja te u pitanjima trgovačkog registra sud je obavezan prikupiti dodatne dokaze potrebne za utvrđivanje činjenica čak i ako stranke nisu predložile takve dokaze.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Svaka fizička osoba koja primi sudski poziv obvezna je pojaviti se pred sudom i dati iskaz u svojstvu svjedoka na temelju članka 196. stavka 2. Zakona o parničnom postupku. Svaka osoba mora reći istinu i ne smije ništa prikrivati. Sud svjedoka mora obavijestiti o kaznenopravnim učincima lažnog svjedočenja i o njegovu pravu da odbije dati iskaz.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Swjedoci mogu odbiti dati iskaz samo ako bi zbog toga mogli sami sebe ili bliske osobe izložiti kaznenom progonu. Sud odlučuje je li odbijanje svjedočenja zakonito. Swjedoci mogu odbiti dati iskaz i ako bi se njihovim svjedočenjem prekršila obveza čuvanja ispovjedne tajne ili povjerljivosti informacija koje su saznali kao osobe kojima je povjerena pastoralna skrb, usmeno ili pisanim putem, pod uvjetom čuvanja povjerljivosti.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Sud odlučuje o zakonitosti odbijanja svjedočenja. Žalbe protiv odluke suda nisu prihvatljive. Ako svjedok unatoč odluci suda odbije dati iskaz, sud mu može izreći novčanu kaznu.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Sudovi uvijek moraju saslušati zakonskog zastupnika organizacije koja je stranka u građanskom postupku u svojstvu stranke u takvom postupku, a ne u svojstvu svjedoka (članak 185. Zakona o parničnom postupku).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Sud prije ispitivanja svjedoka mora utvrditi njihov identitet i njihovu vezu sa strankama. Osim toga, svjedoke se mora upoznati s važnošću svjedočenja, s njihovim pravima i obvezama, kaznenopravnim učincima lažnog svjedočenja i s njihovim pravom na primanje naknade za svjedoke.

Sud svjedoke poziva da dosljedno opišu sve što znaju o predmetu ispitivanja. Sud zatim svjedocima postavlja pitanja koja su nužna za dopunjavanje i razjašnjavanje njihova iskaza.

Swjedocima se ne smiju postavljati pristrana ili sugestivna pitanja. Ako se strankama u postupku ili vještacima postave takva pitanja ili bilo kakva pitanja povezana s pravnom ocjenom predmeta predsjedavajući sudac pitanje smatra nedopuštenim. Predsjedavajući sudac odlučuje o nedopuštenosti pitanja u rješenju koje se ne dostavlja i protiv kojeg se ne može podnijeti žalba. To rješenje samo čini dio zapisnika sa rasprave.

Ako su stranke s tim suglasne, sud može organizirati usmenu raspravu putem videokonferencije ili drugih tehnoloških sredstava komunikacije.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Treba ponovno naglasiti da sud nije ograničen zakonodavstvom u pogledu načina ocjenjivanja određenog dokaza, što se naziva načelom diskrecijske ocjene dokaza na temelju članka 191. Zakona o parničnom postupku.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Sud radnje stranaka i njihovih odvjetnika te drugih osoba uključenih u postupak ocjenjuje izričito u smislu njihova sadržaja, a ne na temelju načina na koji su ih te osobe navele. Radnje stranaka uređene su načelom neslužbenosti. Stranke u načelu imaju diskrecijsko pravo pri obavljanju postupovnih radnji: njihov iskaz ima iste pravne učinke bez obzira na to je li dostavljen pisanim putem ili kao usmena izjava koja će se unijeti u zapisnik, ali mora se izričito navesti ili navesti na način kojim se otklanjaju sve sumnje u pogledu njihove prave namjere.

Posljednji put ažurirano: 10/02/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Finska

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Podnositelj tužbe mora dokazati činjenice koje su potrebne za utvrđivanje tužbe, dok tuženik nosi teret dokazivanja obrane od tužbe. Stranka koja ne izvede dokaze izlaže se riziku da njezine činjenice koje iznosi ne budu dokazane.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Prihvaćene činjenice nije potrebno dokazivati. Uz to, općepoznate činjenice ili činjenice koje su po službenoj dužnosti poznate sudu, nije potrebno dokazivati. Naravno, mogu se iznijeti protudokazi.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

U tom pogledu zakon tek sadrži odredbu prema kojoj sud mora, nakon što pažljivo razmotri sve nastale činjenice, odlučiti što se treba smatrati istinom u tom predmetu. Finska primjenjuje načelo „slobodnog ocjenjivanja dokaza“ pa je tako to predmet izvođenja odgovarajućih dokaza sudu.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U praksi zainteresirane stranke same moraju pribaviti dokaze na koje se žele osloniti. Zakon također sudu dopušta da odluči pribaviti predmete dokazivanja na svoju vlastitu inicijativu. Međutim, sud ne može naložiti ispitivanje novog svjedoka ili predočavanje dokumenta na svoju vlastitu inicijativu i protiv volje obje zainteresirane stranke ako je odnosni predmet onaj koji se može riješiti izvansudskom nagodbom.

U određenim slučajevima, kao što su slučajevi dokazivanja očinstva, također je dužnost suda osigurati pribavljanje svih potrebnih dokaza.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbiti takav zahtjev ako je, na primjer, dokaz nebitan ili je predmet u tom pogledu već dokazan. Zahtjev za pribavljanje dokaza može također biti odbijen ako je prekasno podnesen.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Različita sredstva dokazivanja uključuju saslušanje zainteresiranih stranaka, svjedoka i vještaka, predočavanje pisanih dokaza i izjava vještaka te ispitivanje.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Ne postoji razlika između ocjenjivanja usmene izjave svjedoka ili svjedočenja vještaka i onoga pisane izjave vještaka. Međutim, sudovi ne prihvaćaju pisane izjave od svjedoka.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Ne. Sud slobodno samostalno ocjenjuje dokaze.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Ne.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

U pravilu, svjedok ne može odbiti dati iskaz.

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Supružnik, zaručnik(zaručnica) i neposredni mlađi ili stariji srodnici zainteresirane stranke kao i braća i sestre zainteresirane stranke i njihovi supružnici ili roditelji posvajatelji ili posvojena djeca zainteresirane stranke imaju pravo odbiti dati iskaz. Osim toga, zakon uključuje razne druge situacije kada svjedok ima pravo ili obvezu odbiti dati iskaz.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Svjedok koji bez zakonskog razloga odbija dati iskaz može biti obavezan pod prijetnjom kazne ispuniti svoju obvezu. Ako svjedok i dalje odbija dati iskaz, sud može naložiti pritvaranje tog svjedoka sve dok ne pristane na davanje iskaza.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Sud samostalno odlučuje može li (na primjer) osoba mlađa od 15 godina starosti ili mentalno poremećena osoba biti saslušana kao svjedok.

Određene skupine osoba, poput liječnika i odvjetnika, ne mogu davati iskaze u predmetima koji se odnose na njihov položaj povjerenja.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Kao općenito pravilo, stranka koja poziva svjedoka prva ispituje tog svjedoka. Druga stranka tada ima pravo unakrsno ispitati svjedoka. Nakon unakrsnog ispitivanja, sud i zainteresirane stranke mogu svjedoku postaviti dodatna pitanja.

Svjedok može biti saslušan putem videokonferencije ili druge odgovarajuće telekomunikacijske tehnologije koja osigurava audiovizualnu vezu između onih koji sudjeluju u ročištu ako sud to smatra primjerenim. Ovaj postupak može se koristiti, na primjer, ako je svjedok spriječen doći na sud osobno ili ako bi njegova nazočnost dovela do nerazumnih troškova ili ako je svjedok mlađi od 15 godina. U određenim situacijama svjedoka se također može ispitati putem telefona.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Zakon ne sadrži posebne upute za takve okolnosti. Sud mora, prema svojoj odluci, odlučiti kakav značaj će imati takvi dokazi.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Da. Zainteresirane stranke mogu se slobodno saslušati radi izvođenja dokaza, a u parničnom postupku mogu biti saslušane pod prisegom u vezi s činjenicama koje su od posebnog značaja za rješavanje predmeta. Izjava koju je dala zainteresirana stranka kao dokaz bit će ocijenjena prema istim kriterijima kao i izjava koju je dao svjedok.

Poveznice

 [Uzimanje dokaza](#) (Ministarstvo pravosuđa, Finska)

Brošura: [Svjedočenje na sudu](#) (Ministarstvo pravosuđa, Finska)

Posljednji put ažurirano: 26/09/2017

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.

Izvođenje dokaza - Švedska

1 Teret dokazivanj

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Švedsko pravo temelji se na načelima načina dokazivanja i dopustivosti dokaza. Nakon detaljne ocjene svega što je otkriveno u okviru predmeta, sud mora odlučiti što je dokazano. Sud odlučuje koja će se vrijednost pripisati dokazima.

Određena su pravila o dopustivosti dokaza utvrđena u sudskoj praksi, uključujući u odnosu na teret dokazivanja. Pojednostavljeno je glavno pravilo, od kojeg postoje mnoge iznimke, da osoba koja nešto tvrdi to mora i dokazati. Ako je jednoj stranci bilo lakše osigurati dokaze o određenoj činjenici, teret dokazivanja snosi ta stranka. Ako je stranci bilo teško pronaći dokaze o određenoj okolnosti, to može biti važno za utvrđivanje tereta dokazivanja. Ako, na primjer, netko traži plaćanje duga, on mora dokazati da ima potraživanje protiv protivne stranke. Ako protivna stranka tvrdi da je plaćanje već izvršeno, ona u tom slučaju snosi teret dokazivanja. U slučaju odgovornosti za štetu, obično stranka koja tvrdi da je pretrpjela štetu snosi teret dokazivanja. Može se dogoditi i da se teret dokazivanja za određenu činjenicu može obrnuti.

Ako dostavljeni dokazi nisu dovoljno čvrsti, sud ne može dotične okolnosti upotrijebiti kao osnovu za ispitivanje. Ako je u predmetu riječ o procjeni vrijednosti nastale štete, postoji iznimka koja znači da sud može, ako nije moguće ili je vrlo teško dostaviti dokaze o iznosu štete, procijeniti razuman iznos štete.

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Pogledajte odgovor na pitanje br. 1.1.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Zahtjevi koji su propisani za težinu dokaza ovise o vrsti predmeta. U građanskim je predmetima uobičajeni zahtjev da mora biti potvrđena dotična činjenica. U određenim građanskim predmetima može se primjenjivati zahtjev za manju težinu dokaza. Primjer koji treba spomenuti predmet je u kojem je riječ o policama osiguranja za potrošača, pri čemu se smatra dovoljnim postojanje vjerojatnosti da se događaj koji je predmet police osiguranja stvarno dogodio.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Za dokaze su odgovorne same stranke. U predmetima koji se odnose na stvari u kojima ne postoji mogućnost mirenja između stranaka, sud može iznijeti dokaze u predmetu koje niti jedna od stranaka nije zatražila. U predmetima koji se odnose na skrbništvo ili prava posjećivanja, sud može odlučiti da istraga mora biti potkrijepljena dodatnim dokazima. U građanskim predmetima u kojima stranke mogu ostvariti mirenje (takozvani dispozitivni slučajevi), sud može po vlastitom nahođenju odlučiti da neće iznijeti nove dokaze u postupku.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Sud može odbaciti dokaze ako ono što stranka želi dokazati nije važno za predmet. To se primjenjuje i ako dokazi nisu potrebni ili ako dokazi očito ne bi imali nikakvog učinka. Osim toga, postoje pravila u skladu s kojima se na pisano svjedočenje moguće oslanjati samo u posebnim iznimnim okolnostima.

2.4 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

U Švedskoj postoji, u načelu, pet različitih osnovnih oblika dokaza (dokaznih sredstava). Oni su sljedeći:

pisani dokazi

ispitivanje svjedoka

ispitivanje stranke

ispitivanje vještaka

inspekcija.

2.5 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Svjedok se, u načelu, saslušava usmeno pred sudom. Nije dopušteno upućivati na pisana svjedočenja svjedoka. Uz odobrenje suda, međutim, svjedok se može koristiti bilješkama da osveži pamćenje. Stranka koja je pozvala svjedoka započinje ispitivanje (to se naziva izravno ispitivanje), osim ako sud utvrdi drukčije. Nakon toga svjedoka može ispitati protivna stranka (unakrsno ispitivanje).

U slučaju dokaza vještaka, osnovno je pravilo da vještak mora dati pisanu izjavu. Ako to traži jedna od stranaka i nije očito da je to nevažno, vještak se može saslušati i za vrijeme usmene rasprave. Usmena rasprava održava se i ako je nužno da vještak bude saslušan pred sudom.

Ako se odluka u predmetu donosi nakon glavne rasprave – npr. kako bi bilo moguće saslušati svjedoka – pismeni dokazi i izjave vještaka u načelu se moraju čitati naglas na raspravi kako bi sud mogao taj materijal uzeti u obzir u svojoj presudi. Sud, međutim, može odlučiti da će pisani dokazi smatrati saslušanima na glavnoj raspravi bez potrebe za čitanjem tih dokaza naglas za vrijeme rasprave.

2.6 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

U skladu sa švedskim pravom, primjenjuje se načelo dopustivosti dokaza. To, između ostalog, znači da u zakonu nisu utvrđena načela o težini različitih dokaza. Umjesto toga, sud provodi neovisnu ocjenu svega iznesenog na raspravi i odlučuje što se može smatrati dokazom u predmetu.

2.7 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Načelo dopustivosti dokaza znači da nema pravila u kojima je navedeno da su u određenim okolnostima potrebne određene vrste dokaza za potvrđivanje tih okolnosti. Umjesto toga, sud, prilikom analize svega što je dokazano, provodi opću ocjenu okolnosti predmeta.

2.8 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

U skladu sa švedskim pravom, primjenjuje se opća obveza svjedočenja. To znači da je opće pravilo da osoba koja je pozvana kao svjedok mora svjedočiti.

2.9 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Osoba ne mora svjedočiti u predmetu u kojem je stranka član uže obitelji. Svjedok može odbiti komentirati određenu činjenicu ako bi to značilo da svjedok mora otkriti da je počinio kazneno djelo ili prekršaj. On također može u određenim okolnostima odbiti otkriti poslovne tajne. Postoje određena ograničenja dužnosti svjedočenja u slučaju određenih kategorija stručnog osoblja, kao što su zdravstveni djelatnici.

2.10 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Osobi koja mora svjedočiti dostavlja se sudski poziv pod prijetnjom novčane kazne ako se ne odazove. Ako se svjedok ne odazove, mora platiti kaznu ako nema valjani razlog za nepojavljivanje, kao, na primjer, bolest. Ako se svjedok ne odazove, sud također može odlučiti da će ga na sud privesti policija. Sud može privesti osobu koja odbije svjedočiti i nema valjani razlog zašto ne želi odgovarati na pitanja.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Ako osoba koja je pozvana kao svjedok ima manje od 15 godina, ili je psihički bolesna, sud će, uzevši u obzir sve okolnosti, preispitati može li biti saslušana. Pogledajte i odjeljak 2.9.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja

Ispitivanje svjedoka obično započinje osoba koja je pozvala svjedoka (izravno ispitivanje). Nakon toga protivna stranka ima priliku postavljati pitanja (unakrsno ispitivanje). Nakon unakrsnog ispitivanja, osoba koja je pozvala svjedoka i sud mogu postaviti dodatna pitanja. Sud će odbaciti pitanja koja nemaju nikakve veze s predmetom ili koja su zbunjujuća ili na neki drugi način neprikladna.

Ispitivanje svjedoka obično započinje osoba koja je pozvala svjedoka (izravno ispitivanje). Nakon toga protivna stranka ima priliku postavljati pitanja (unakrsno ispitivanje). Nakon unakrsnog ispitivanja, osoba koja je pozvala svjedoka i sud mogu postaviti dodatna pitanja. Sud će odbaciti pitanja koja nemaju nikakve veze s predmetom ili koja su zbunjujuća ili na neki drugi način neprikladna.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Načelo dopustivosti dokaza znači da postoje samo određene rijetke iznimke kada je zabranjeno upotrebljavati određene vrste dokaza. Činjenica da su dokazi prikupljeni na nedopušten način, u načelu, ne sprječava stranke da se na njih pozivaju za vrijeme suđenja. Međutim, to može biti važno ako je dokazima, u trenutku ocjenjivanja, pripisana ograničena dokazna vrijednost.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Stranka ne može svjedočiti, ali se može ispitati pod zakletvom i pritom snosi kaznenu odgovornost za točnost pruženih podataka.

Posljednji put ažurirano: 18/07/2014

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.